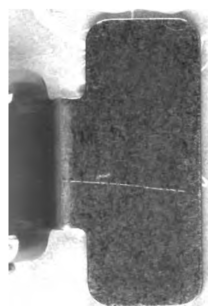
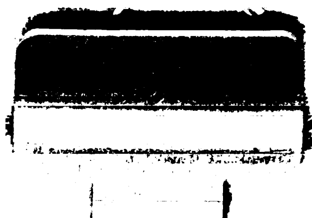

UC-NRLF
$B 78 238

FORENINGEN

TIL

NORSKE FORTIDSMINDESMERKERS BEVARING.

AARSBERETNING FOR 1865.

HERMED FEMTE HEFTE AF „NORSKE FORNLEVNINGER“ og SJETE HEFTE AF „NORSKE BYGNINGER FRA FORTIDEN.“

KRISTIANIA.

TRYKT I CARL C. WERNER & CO'S BOGTRYKKERI.

1866.

Aarsberetning

fra den throndhjemske Filialfdeling af Foreningen til Norske Fortidsmindesmerkers Bevaring for Aaret 1865.

Direktionens Opmærksomhed har i det forløbne Aar væsentligst været henvendt paa Domkirken.

Man bevirkede i Foraaret, at Kirkeinspektionen lod de 3de Overkapeller i Tverskibet rydde samt forsyne med Døre og Vinduer. Ligeledes ryddedes den saakaldte Kongeindgang og Kapellet i Vestruinens nordre Hjørne, hvilke i senere Tid have tjent som Opbevaringssteder for Inventariesager.

I Sidekapellet i Tverskibets søndre Arm findes, som bekjendt, en sjelden og historisk mærkelig Indskrift indhugget i et Stenbaand, der gaar rundt dets Vægge, og som viser, at Kapellet 26de Novbr. 1161 er indviet af Erkebiskop Eystein. Det har nu i lang Tid været tilmuret og benyttet som Gravsted for Thomas Angell og endel af hans Familie; men da man frygtede for, at saavel den omtalte Indskrift, som dets smukke Arkitektur skulde lide Skade af den indesluttede Luft, saa henvendte man sig til Direktionen for de angellske Stiftelser, der med megen Imødekommen har gaaet ind paa at lade Kapellet aabne og restaurere. De der værende Lig ville da blive bisatte i en Ligkjelder, der findes under dets Gulv.

Da man hvert Aar har bemærket, at en Mængde Reisende ønske at bese Kirken, besluttede man med Bidrag fra Selskabet at ansætte en med dens Historie og Arkitektur bekjendt Mand for at veilede disse. Dette har vist sig saa hensigtsmæssigt, at man ogsaa til Sommeren tænker at fortsætte dermed. Kirken har været fremvist om Hverdagene mellem Kl. 12 og 1 fra 12te Juni til 15de October, og de Besøgendes Antal har i denne Tid været omtrent 1300.

Kirkeinspektionen har i Løbet af Sommeren ladet grave rundt Kirkens Fundamenter i 3 à 4 Alens Dybde, dels for at lægge solide Forstøtningsmure om disse og dels for at bortlede alt skadeligt Vand. Direktionen har benyttet denne Anledning til at lade optage nøiagtig Beskrivelse over de gamle Fundamenters Beskaffenhed og Bygningsmaade, hvilket muligens kan give Oplysninger til Kirkens Bygningshistorie.

Ved denne Udgravning fandtes 2½ Alen under Jorden ved Tverskibets sydostlige Hjørne en Sølvspende samt 5 à 600 Sølvbrakteater ved Siden af et Skelet. Spenden og Mynterne ere overleverede det herværende Videnskabsselskabs Direktion, der, forsaavidt der i Fundet maatte være flere Exemplarer af sjeldnere Mynter, antages at ville give de forskjellige offentlige Myntsamlinger i vort Land Anledning til at erholde saadanne.

Over Kirkens Grundplan har man i Høst optaget et nøiagtigt Kart i stor Maalestok, da man har erfaret, at de tidligere Karter herover ikke ere ganske paalidelige især med Hensyn til visse Uregelmæssigheder i dens Anlæg. Dette Kart er dog ikke endnu ganske fuldført. Det betydeligste af de Arbeider, som for Filialafdelingens Regning i Aarets Løb ere udførte, er Undersøgelsen af de gamle Grave i Domkirkens Kor og søndre Sideskib. Denne blev ledet af Direktionens Formand, der assisteredes af Maler Jahn som Tegner. Hr. Korpslæge Parelius overtog velvilligt det ved saadan Anledning fornødne anatomiske Skjøn.

Da man imidlertid ikke endnu kan betragte disse Undersøgelser som afsluttede, saa vil der først senere herover indkomme detailleret Beskrivelse, ledsaget af de optagne Grundplaner og Tegninger. Foreløbigt vil man derfor kun berette, at man i søndre Sideskib fandt en Stengrav, som man ifølge de historiske Beretninger har Grund til at antage for Erling Skakkes, samt at man i Koret fandt 6 gamle Gravsteder og 3 smukt udskaarne Sarkofager, der vare dannede af hele Grøtstens Blokke og indeholdt Børnelig. De gamle Gravsteder forøvrigt saaes at være fortrængte af nyere, af hvilke kan bemærkes Lehnsherre Anders Thotts, Ridder Hans Offesens til Stor-Fosen og Thomas v. Westens.

Ved samme Undersøgelse fandt man under Korets $5\frac{1}{2}$ Fod tykke Sidemure en tilhuggen Grøtstens Sokkel, som man antager har tilhørt Olaf Kyrres oprindelige Kirke. Det fremgik tillige, at man ved dennes senere Udvidelse havde benyttet Soklen som Fundament for de Søilerader, der skilte Korets eller Østarmens Hovedskib fra Sideskibet. Efterat Branden i 1531 havde ødelagt disse Søilerader, blev den nuværende plumpe Mur opført, hvori enkelte tilbagestaaende Søiler ere indmurede. Et Par af disse har man nu blottet saavidt, at man kan danne sig et Begreb om deres Udseende.

Paa en Reise i Høst blev Direktionens Formand opmærksom paa Levninger af den Skibshavn, som Kong Eystein, Sigurd Jorsalafarers Broder, 1107—1110 lod opføre ved Agdanes. Tillige saa han Fundamenter af den Kirke, samme Konge lod bygge i Havnens umiddelbare Nærhed. Disse Levninger, der findes ved den nuværende Gaard Agdanes, ville senere blive nærmere undersøgte og beskrevne.

I October Maaned supplerede Direktionen sig ifølge Foreningens Love, da et af dens Medlemmer, Adjunkt Weisse, fraflyttede Byen. Man valgte i hans Sted Skoledirektør Berg.

Filialafdelingens Regnskab, der viser en Kassebeholdning af 269 Spd. 64 ß, vil blive fremlagt for Generalforsamlingen.

O. Krefting. Carl Müller. A. Riddervold. J. H. Berg. V. Bøgh.

Filialafdelingens Regnskab for Aaret 1865 viser en Indtægt af . . . . 521 Spd. 61 ß

nemlig:

Kassebeholdning fra 1864 . . .	434 Spd. 14 ß
Andel af Kontingenten for 1865 .	70 — „ -
Renter	17 — 47 -

Udgifterne vare:

Til Trykning af 4de Hefte af Nicolaysens Norske Fornlevninger .	120 Spd.	„ ß		
Til Diverse	4 —	14 -		
Kaptein Krefting udlagt til Udgravninger paa Gravrok, Reiser, Postporto m. m.	13 —	92 -		
Bidrag til Domkirkens Fremvisning for Reisende	12 —	„ -		
Til Udgravninger i Domkirken .	62 —	11 -		
Maler Jahn for Tegninger til samme	40 —	„ -		
	251 Spd.	117 ß		
Kassebeholdning 31te Decbr. 1865	269 —	64 -		
			521 Spd.	61 ß

Love

for Foreningen til Norske Fortidsmindesmerkers Bevaring.

(Vedtagne i Generalforsamling den 16 December 1844).

§ 1. Foreningens Formaal er: at opspore, undersøge og vedligeholde Norske Fortidsmindesmerker, især saadanne, som oplyse Folkets Kunstfærdighed og Kunstsands i Fortiden, samt gjøre disse Gjenstande bekjendte for Almenheden ved Afbildninger og Beskrivelser. Foreningen vil derfor, saavidt dens Midler tilstrække, understøtte Reiser i Fædrelandet, og befordre Udgivelsen af Verker, sigtende til ovennævnte Øjemeds Opnaaelse. — § 2. Foreningens Middelpunkt er Kristiania. — § 3. Til at bestyre Foreningens Anliggender vælges aarligen blandt dens i Kristiania værende Medlemmer en Direktion af 5 Personer og derhos ved særskilt Valg en Kasserer og[1] to Regnskabsrevisorer. Direktionen udvælger atter af sin egen Midte en Formand og en Sekretær[2]. Den supplerer sig selv, i Tilfælde af Vakance, indtil næste Valg. — § 4. Ordentligt Medlem af Foreningen er Enhver, der anmelder sig hos Direktionen og aarlig erlægger til Foreningens Kasse en Kontingent af en Speciedaler, hvilken indbetales forskudsvis til Foreningens Kasserer i Begyndelsen af hvert Aar. Er den ej erlagt inden Paaske, ansees Vedkommende for udtraadt af Foreningen[3]. — § 5. Forunden de ordentlige Medlemmer kan Direktionen indbyde overordentlige eller Æresmedlemmer, hvilke da ingen Kontingent erlægge. — § 6. Direktionen samles paa Formandens Indbydelse saa ofte, som et af dens Medlemmer forlanger det. Den raader for Anvendelsen af Foreningens Pengemidler og sætter sig i de Forbindelser, indenlandske og udenlandske, som den anser for hensigtsmæssige. Dens Beslutninger fattes ved Stemmeflerhed. — § 7. Kassereren aflægger aarligt Regnskab for Direktionen, hvilket Regnskab, efterat være revideret af de dertil udvalgte Revisorer, fremlægges for den næste ordentlige Generalforsamling. — § 8. Mod Aarets Slutning[4] holdes, efter offentlig Indbydelse af Direktionen, en Generalforsamling. I denne vælges Foreningens Direktion og øvrige Embedsmænd, afgives Beretning om Foreningens Virksomhed og Fremgang, forelægges det foregaaende Aars Regnskab, og forhandles forøvrigt alle de Gjenstande, Foreningen vedkommende, som af Direktionen eller nogen anden af Foreningens Medlemmer maatte bringes under Diskussion. Direktionen kan ogsaa til andre Tider sammenkalde overordentlige Generalforsamlinger, naar den finder

1) Ordene en „Kasserer og" udgaa ifølge Generalforsamlingens Beslutning af 30 Decbr. 1853.
2) Ordene „og en Sekretær" udgaa ifølge Generalforsamlingens Beslutning af 22 Decbr. 1847.
3) Denne sidste Bestemmelse er indtil videre sat ud af Kraft.
4) Ved Generalforsamlingens Beslutning af 15 Mai 1854 forandret til: „I Marts eller April".

saadant hensigtsmæssigt. — § 9. Direktionen lader aarligen trykke og uden særskilt Betaling uddele til Foreningens Medlemmer en Udsigt over Foreningens Virksomhed i Aarets Løb, hvormed følger Afbildning og Beskrivelse af en eller anden merkelig Levning af Fortidens Kunst eller en Afhandling, der har Oplysningen om Fædrelandets Fortidsmindesmerker til Gjenstand. — § 10. De Oldsager, hvoraf Foreningen maatte komme i Besiddelse, overdrages, efterat være benyttede, til en af Rigets Oldsamlinger eller andre offentlige Samlinger, eftersom Foreningens Direktion maatte finde det mest passende.

J. Frich. R. Keyser. J. Nebelong. Chr. Holst. A. Tidemand.

Love

for den Throndhjemske Filialafdeling af Foreningen til Norske Fortidsmindesmerkers Bevaring.

(Vedtagne i Generalforsamling den 18 Oktober 1851).

§ 1. Den Throndhjemske Afdeling af Foreningen til Norske Fortidsmindesmerkers Bevaring har sit Midtpunkt i Throndhjem, og indbefatter de Medlemmer af Foreningen, der have Bopæl i søndre og nordre Throndhjems Amter. — § 2. Afdelingens Øjemed er at befordre Foreningens Formaal for dette Distrikts Vedkommende. — § 3. Centralforeningen afgiver til Afdelingsdirektionens Raadighed den halve Del af, hvad der hvert Aar indkommer som Kontingent i Afdelingens Distrikt. — § 4. Til at bestyre Afdelingens Anliggender vælges ved den aarlige Generalforsamling, der afholdes i hvert Aars Oktober[1] Maaned, blandt de i Throndhjem værende Medlemmer en Direktion, bestaaende af 5 Personer, hvilke fungere uden Godtgjørelse. Direktionen supplerer sig selv i Tilfælde af Vakance, og anmoder et af Foreningens Medlemmer om, som Kasserer at modtage og forvalte Afdelingens Pengemidler samt til Direktionen at indsende aarligt Regnskab. Den Beretning om Afdelingens Virksomhed, som Direktionen afgiver til Generalforsamlingen, tilstilles Centralforeningens Direktion senest inden Midten af November[2] Maaned, ledsaget af Afdelings-Kassererens Regnskab med Bilag, der revideres og decideres under Et med Foreningens Hovedregnskab. — § 5. Direktionen samles paa Formandens Indbydelse saa ofte som et af dens Medlemmer forlanger det. Dens Be-

1) Ved Generalforsaml. Besl. af 7 Decbr. 1854 forandret til: Januar.
2) Ved samme Beslutn. forandret til: Februar.

slutninger fattes med Stemmeflerhed. Den raader efter Overlæg med Centralforeningens Direktion over Afdelingens Pengemidler, aarlige Indtægter og oplagte Overskud, og har til større Foretagenders Fremme at henvende sig til Centralforeningens Bestyrelse om det videre fornødne Tilskud. — § 6. Forøvrigt blive for Filialafdelingens Vedkommende at befølge de til enhver Tid gjeldende Love for den samlede Forening.

Fortegnelse

over antikvariske Gjenstande, angaaende hvilke Foreningen til Norske Fortidsmindesmerkers Bevaring i Særdeleshed ønsker sig Oplysninger meddelte.

Merkelige Kirkebygninger af Sten og Træ, — af sidste Slags især de saakaldte Stavekirker — med dertil hørende Forsiringer af Maleri og Snitverk samt gamle Indskrifter med Runer eller latinske Bogstaver; — Kirke-Inventarium, Altere, Altertavler, Helgenbilleder, Kirkeklokker, Røgelsekar, Relikviekasser, Kalke, Døbefonter, Døbefade, udskaarne Stole og deslige Sager; — gamle og i Formen merkelige Husebygninger, baade Vaanigshuse og Stabbure, med deres Forsiringer og Indskrifter; — Levninger af gamle Bygninger, der kunne give Oplysning om Bygningskunstens Standpunkt i Middelalderen, saasom Kirkeruiner og Ornamenter derhen hørende; — gammelt Husgeraad af Træ, Sten eller Metal, saasom Højsædes-Stole og andre Stole, Borde, Skabe, Kister, Drikkehorn og andre Drikkekar, Kjedler og deslige; — Bautastene og Stene med Runeindskrift, Stenkors og gamle Gravstene, merkelige Gravhauger og Stensætninger; — Sager fundne i Gravhauger, saasom Gravurner, Vaaben, Redskaber, Smykker, Afgudsbilleder eller Amuletter og lignende Sager; — samme Slags Gjenstande, bevarede fra Oldtiden; — Mynter, — Brudesmykker, — Pergamentsbreve med Segl.

Blich, C., Höjesteretsassessor. Kristiania.
— T. L., Amtsfysikus. Drammen.
Blix, O., Cand. theol. Stavanger.
— P., Civilingeniör. Bergen.
Blom, Civilingeniör. Kristiania.
— Chr. H., Kjöbmand. Skien.
— H., Kjöbmand. Moss.
— H. J., Sogneprest. Melhus.
— S. M., Byfoged. Brevik.
Blytt, P., Mægler. Bergen.
— P. M., Kontorist. —
Bodom, Overtoldbetjent. Ekersund.
Boeck, C., Professor. Kristiania.
— W., Professor. —
Bonnevie, N., Expeditionssekretær. —
Borch, Billedhugger. —
Borchsenius, Foged. Gjerpen.
Boye, I., Læge. Stenkjær.
— M. C., Toldkasserer. Laurvik.
— Vilhelm. Kjöbenhavn.
Brandis, G., Bager. Bergen.
Brandt, forhv. Oberst. Kristiania.
— Fr., Professor. —
Bredal, Sagförer. Moss.
— A. Bergen.
Breder, Amtmand. Drammen.
Bredesen, J. C., Verksejer. Odalen.
Bredrup, Toldbetjent. Throndhjem.
Bredsdorff, Assessor. Bergen.
Bretteville, Statsraad. Kristiania.
Brinch, Chr., Cand. —
Brinchmann, C., Kjöbmand. Throndhjem.
Broch, H. H., Kjöbmand. Horten.
— L., Kaptein. Kristiania.
— O. J., Professor. —
Brodkorb, Proprietær. Kjörbo.
Bruenech, J., Kjöbmand. Kristiania.
Bruland, Kontorist. Bergen.
Brun, A., Handelsfuldm. Throndhjem.
— J., Apotheker. —
Bryhn, Stadsfysikus. —
Bryn, Læge. Kongsberg.
Brynie, B., kgl. Fuldmegtig. Kristiania.
— O., Bureauchef. —
Bucher, Lithograf. Bergen.
Buck, Fr. B., Kjöbmand. Throndhjem.
Bugge, I., Seilmager. Mandal.
— H. L., Cand. jur. Throndhjem.
— S., Professor. Kristiania.
— M., Student. —
Bull, A. S., Generalkrigskom. —
— A., Kaptein i Söetaten. Bergen.
— C., Expeditionssekr. Kristiania.
— G., Stadskonduktör. —
— J., Sogneprest. Inderöen.
— J. R., Korpslæge. Bergen.
— R., Kontrollör. Kristiania.
Bödtker, Kaptejn. Inderöen.
— J. C., Rektor. Kristianssund.
— J. D., Byfoged Tönsberg.
Bögh, V., Stiftsarkivar. Throndhjem.
— V., Kjöbmand. —
— Soreuskriver. Bergen.
Cappelen, D., Jernverksejer. Ulefos.
— Didrik, Grosserer. Skien.
— J. W., Boghandler. Kristiania.
Carstens, Overlærer. Throndhjem.
Castberg, Premierlöjtnant. —
Charlton, E., Dr. Newcastle.
Christensen, Byfoged. Stavanger.
— Murmester. Throndhjem.
Christie, Chr., Arkitekt. Kristiania.
— E., Politimester. Throndhjem.
— H. C., forh. Kommandörkaptejn. Laurvik.
— J., Vejbestyrer. Kristiania.
— J., Byfoged. Kragerö.
— W. H., fhv. Toldkass. Bergen.
— W., Amtsingeniör. Vefsen.
— W., Overtoldbetjent. Tönsberg.
Clausen, B., Handelsfuldm. Throndhjem.
Coldevin, Proprietær. Dynnes.
Collett, H., kgl. Dampskibsexpeditör. Kristiania.
— J., Justitssekretær. —
— Amtmand. —
Conninck, E. de, Kjöbmand. —
Conradi, A. C., Professor. —
Coucheron, Skoledirektör. Tromsö.
Crawfurd, J. P. Grimstad.
— Dr. Bergen.
Daae, A., Skoleinspektör. Throndhjem.

Daae, L., Sagförer. Solnör.
— L., Universitetsstipend. Kristiania.
Dahl, E. C., Kjöbmand. Throndhjem.
— F., Cand. mag. Kjöbenhavn.
— F., Handelsfuldmegt. Throndhjem.
— H., Landhandler. Orkedal.
— J., Boghandler. Kristiania.
— L., Fængselslæge. —
— Tellef, Geschworner. Kragerö.
— Lensmand. Börsen.
Danckertsen, Distriktslæge. Vadsö.
Daniels, Sogneprest. Bergen.
Danielssen, Overlæge. —
— Sagförer. —
Dannevig, Sölöjtnant. Lillesand.
Debes, fhv. Stiftsprovst. Kristiania.
Dedekam, Andr., Skibreder. Mandal.
— H., Proprietær. Kristiania.
— Sören, Kjöbmand. Arendal.
Deinboll, forhv. Sogneprest. Aker.
Dekke, A., Skibsbygmester. Bergen.
Devold, L., Farvemester. Aalesund.
Dietrichson & Co. Kristiania.
— H., Postmester. Skien.
— Lor., Docent. Upsala.
Digre, J., Bygmester. Throndhjem.
Domaas, O., Prest. Kristiania.
Dometius, R., Sogneprest. Ulvvik.
Dons, L., Regnskabsförer. Throndhjem.
Dreier, M. N., Foged. Tromsö.
Dreyer, Christen, Kjöbmand. —
— C. F., Kjöbmand. —
Due, A., Frue. Wien.
— C., Indrulleringschef. Throndhjem.
— F., norsk-svensk Minister. Wien.
— F., Löjtnant. Throndhjem.
— O. C., Toldinspektör. Kristiania.
Dunker, Advokat. —
Dybwad, C., Boghandler. —
— J., Kjöbmand. —
Döderlein, J. G., Livmedikus. —
Dörum, J. E., Handelsfuldm. Throndhjem.
Ebbell, O. F., Arkitekt. Kristiania.
— J., Kjöbmand. —
Ebbesen, J., Læge. Sandefjord.
Eckhoff, D., Arkitekt. Kristiania.

Ege, C., Kjöbmand. Bergen.
Egeberg, J. H., Sorenskriver. Kristiania.
— W., Kjöbmand. —
Eger, L., Bureauchef. —
— & Co. —
— P., Foged. —
Eickholz, Chr., Murmester. Throndhjem.
Ekroll, P., Stiftelselæge. Reitgjerdet.
Elieson, J. C. P., Sorenskriver. Thoten.
Ellefsen, H. P., Sorenskriver. Dröbak.
— H. N., Kæmner. Throndhjem.
Elster, Chr., Sorenskriver. Söndfjord.
— F., Foged. Kristianssund.
Erichsen, forhv. Sorenskriver. Kristiania
Eriksen, A. E., Student. —
— B. Throndhjem.
— Joh., Kontorist. —
Erlandsen, R., Sagförer. Tönsberg.
Essendrop, B., Sogneprest. Strinden.
— P., Biskop. Tromsö.
Ewerlöf, Generalkonsul. Kjöbenhavn.
Fabritius, forhv. Sorenskriver. Nedenes.
Falkenberg, A., Student. Kristiania.
Falsen, Amtmand. Sogn.
Fandrem, O. C., Komagfjord, Finmarken.
Fangen, Sogneprest. Aker.
Fasting, Indrulleringschef. Kristianssand.
Faye, A., Sogneprest. Sande.
— F. C., Professor. Kristiania.
— J., Generalkonsul. Hafslund.
Fearnley, Professor. Kristiania.
Feyer, Sorenskriver. Ekersund.
— J., Verksejer. —
Finne, forhv. Byfoged. Risör.
— H., Fuldmegtig. Throndhjem.
Fjeldseth, J. N., —
Foss, H., Chr., Kjöbmand. Arendal.
— Wilh., Kjöbmand. —
Fougstad, Borgermester. Kristiania.
Fredrikshalds lærde Skole.
Friele, Joachim, Konsul. Bergen.
— Herm., Kjöbmand. —
Friis, R. J., Premierlöjtnant. Haugesund.
Frisach, Læge. Grimstad.
Fritzner, H., Distriktslæge. Throndhjem.
— J., Sogneprest. Thjödling.

Klinge, Underfoged. Throndhjem.
Klingenberg, H., Kjöbmand. —
— J. B., Kaptejn. Kristiania.
— T., Foged. Throndhjem.
Knap, H., L., Kaptejn. Fredriksværn.
Knoff, Richard, Kjöbmand. Throndhjem.
Knudsen, K., Overlærer. Kristiania.
Knudtzen, C. G., Handelsbetj. Farsund.
— S. S., Rektor. Drammen.
Knudtzon, C. L., Bogholder. Throndhjem.
— Chr., Kjöbmand. —
— H. N., Kjöbmand. —
— H. T., Kjöbmand. —
— N., Kjöbmand. Kristianssund.
Koch, J., Löjtn. i Söetaten. Kristiania.
Koller, T. G. Handelsbetj. Throndhjem.
Kongsbergs Middel-Skole.
Konow, H., Cand. jur. Kristiania.
Kooter, Cornelius, Polytekniker. Bergen.
— Jacob, Bankassistent. —
Koren, Aug., Læge. Throndhjem.
— Wilh., Provst. Selje.
Kraft, Edv., Cand. jur. Mandal.
— J., Advokat. Kristiania.
Kramer, Kjöbmand. Bergen.
Krefting, O., Kaptejn. Throndhjem.
— Bager. Bergen.
Krieger, Etatsraad. Kjöbenhavn.
Kristiania Haandverkerforening.
Kristianssands Do.
Kristianssunds Læseforening.
Krogh, J. F., Agent. Throndhjem.
Krogness, O. A., Kjöbmand. —
Krohg, G. A., kgl. Fuldm. Kristiania.
— H., Proprietær. Strinden.
— V., Proprietær. —
Krohn, H. T., Kjöbmand. Bergen.
Kröepelin, J., Kjöbmand. —
Kunig, Bygmester. Throndhjem.
Köhler, Kjöbmand. —
Lammers, G., Prest. Skien.
Langberg, Myntmester. Kongsberg.
Lange, M. Throndhjem.
Langlet, Arkitekt. Kristiania.
Larsen, O. P., Læge. Fredriksstad.
— G., Skolelærer. Throndhjem.
Larsen, J., Kontorist. Farsund.
— Löjtn. i Söetaten. Fredriksværn.
Lassen, C. E., Sorenskriver. Lillesand.
— Wilh., Bureauchef. Kristiania.
— Læge. Stavanger.
Lehmann, Expeditionssekr. Kristiania.
— Læge. Bergen.
Lem, Overkontrolör. —
Lerche, Prokurator. Throndhjem.
Lian, H., Kjöbmand. —
Lichtlé, katholsk Prest. Göteborg.
Lie, Læge. Kristiania.
Lind, Boghandler. Kjöbenhavn.
— Chr. B., Kjöbmand. Bergen.
Lindemann, L. M., Organist. Kristiania.
— Læge. Throndhjem.
Lindholm, Læge. Bergen.
Lippe, G. v. d., Sagförer. Kristianssand.
— J. — Biskop. —
— F. — Arkitekt. Stavanger.
Loe, H. A., Farver. Drammen.
Lohrmann, Kontorist. Throndhjem.
Lohse, Handelsfuldmegtig. —
Lorck, L., Kjöbmand. —
Lossius, Kaptejn. Lade.
Losting, Kunstmaler. Bergen.
Lothe, Apotheker. —
Lowzow, C. F., Premierlöjtn. Löjten.
Lund, Eman., Premierlöjtn. Bergen.
— Joh. T., Handelsm. Throndhjem.
— O., Læge. Kristiania.
— P. L., Konsul. Arendal.
— Löjtn. i Söetaten. Kristiania.
— Amtsfuldmegtig. Tromsö.
Lundgreen, H., Kjöbmand. Throndhjem.
— Helm., Fuldmegtig. —
Lundh, O. G., Cand. jur. Kristiania.
Lützow, O. A. Proprietær. —
Lykke, J., Kjöbmand. Throndhjem.
Lyng, T., Bureauchef. Kristiania.
Lysholm, O., Kjöbmand. Throndhjem.
Lædel, Kjöbmand. Kristiania.
Löchen, H., Proprietær. Sundnes.
Löcke, C., Kjöbmand. Throndhjem.
Löken, J., Fuldmegtig. Kristiania.
Lökke, Overlærer. —

Lövenskiold, O., Höjesteretsass. Kr.ania.
— Löjtnant i Söetaten. Horten.
Mack, J. F. D., Kjöbmand. Tromsö.
Magelssen, Politimester. Bergen.
Magnus, G., fhv. Adjunkt. Kristiania.
— G., Foged. Grimstad.
Malling, Bogtrykker. Kristiania.
Malthe, Sagförer. —
Mandelgren, Maler. Stokholm.
Mandt, M., Lensmand. Mo pr. Skien.
Manthey, A. C., Statsraad. Kristiania.
— A. V., Höjesteretsassess. —
Mariboe, Assessor. —
Martens, D., Boghandler. Bergen.
— Cand. theol. —
— D., Korpslæge. —
— Joh. B., Kjöbmand. —
Matheson, J., Kjöbmand. Throndhjem.
Matzow, G., Kjöbmand. —
— H., Kjöbmand. —
Maurer, Tömmermester. Kristiania.
Meinhardt, Arkitekt. Throndhjem.
Meinich, H. T., Amtmand. Bergen.
Meisterlin, G. P., Kjöbmand. Throndhjem.
— W. M. —
Meldahl, Statsraad. Kristiania.
Meidell, D., Redaktör. —
Meydell, G. H. N., Geschworner. —
— J. G., fhv. Generalmajor. —
Meyer, H., Adjunkt. Stavanger.
— H., Arkitekt. Kristiania.
Michelet, H., Bureauchef. —
Michelsen, Konsul. Bergen.
Midskow, C., Murmester. Strinden.
Mo, Telegrafbestyrer. Aalesund.
Moberg, Rich., Löjtnant. Stokholm.
Moe, A., Kjöbmand. Throndhjem.
— H. —
— O. A., Kjöbmand. —
Moestue, T., Kjöbmand. Kristiania.
Mohn, Fredr., Kjöbmand. Bergen.
Monrad, J. G., Landhandler. Verdal.
— M., Professor. Kristiania.
Morgenstjerne, O., Kaptejn. —
Mortensen, Slotsgartner. —
Monsen, Handelsfuldmegtig. Bergen.

Motzfeldt, Stiftamtmand. Throndhjem.
Munch, A., Professor. Kristiania.
Mülertz, Sogneprest. Drangedal.
Müller, C., Rektor. Throndhjem.
Münster, T. G., Provst. Laurvik.
Myhre, Edv., Bordskriver. Throndhjem.
— Handelsfuldmegtig. —
Möinichen, Statsraad. Kristiania.
Möller, C., Kjöbmand. Throndhjem.
— C. F., Guldsmed. —
— M., Fröken. Fredrikshald.
— H. L., Kjöbmand. Kristiania.
Mörck, Cand. theol. Throndhjem.
Nannestad, B., Stiftamtmand. Tromsö.
— E. P., Foged. Molde.
Neergaard, Ant., Cand. jur. Vesteraalen.
Neuhaus, C., Kjöbmand. Bergen.
Nicolaysen, J., Foged. Gannestad.
— Nic., Antikvar. Kristiania.
— L., Kjöbmand. Bergen.
Nielsen, C., Kasserer. Throndhjem.
— Chr. —
— Joh., Cand. theol. Bergen.
— N. J., Postmester, Tromsö.
— P., Sagförer. —
— P. C., Murmester. Throndhjem.
— Th., Bager. —
— Y. Cand. mag. Kristiania.
Nissen, Chr., Læge. Tromsö.
— H., Expeditionschef. Kristiania.
— J., Postmester. Throndhjem.
— R. T., Professor. Kristiania.
— Apotheker. Farsund.
Nordhye, Toldinspektör. Tromsö.
Nordh, A. G., Kjöbmand. Finmarken.
Nor[illegible], Stud. Throndhjem.
N[illegible]dt, Urmager. —
Nygaard, M., Adjunkt. Kristanssand.
Næsgaard, J., Kjöbmand. Bergen.
Næss, J., Rebslager. Throndhjem.
— J., Handelsbetjent. —
— Guldsmed. —
Olrog, Toldinspektör. Kristianssand.
Olsen, C., Ölbrygger. Throndhjem.
— H., Mekanikus. —
— J., Skrædder. Bergen.

Olsen, O., Kjöbmand.	Tönsberg.
Olstad, Kjöbmand.	Lillehammer.
Omdal, Fuldmegtig.	Kristianssand.
Osmundsen, J. M., Skolelærer.	Farsund.
Otto, Löjtnant i Söetaten.	Fredriksværn.
Parelius, M., Kjöbmand.	Throndhjem.
— N., Kjöbmand.	Kristianssand.
Paulsen, H., Sagförer.	Skien.
— M., Sagförer.	Kristiania.
— M., Cand. jur.	—
Paulson, H.	—
Paus, Byfoged.	Skien.
Pedersen, A., Handelsbetj.	Throndhjem.
Petersen, A., Sagförer.	—
— A., Coiffeur.	Bergen.
— A. B., Cand. jur.	Kristiania.
— C. E., Kjöbmand.	—
— Chr. Ph., Sagförer.	Grimstad.
— Chr., Lithograf.	Göteborg.
— Fr., Kjöbmand.	Stavanger.
— G., Bogtrykker.	Throndhjem.
— H. H., Overlærer.	—
— Joh., Kjöbmand.	Bergen.
— M. S., Kjöbmand.	Grimstad.
— N., Kjöbmand.	Langesund.
— P., Kjöbmand.	Kristiania.
— P., Farmaceut.	Throndhjem.
— Siegw., Adjunkt.	Kristiania.
Pettersen, Arsenalforvalter.	Throndhjem.
Piene, J.	—
Platou, Borgermester.	Bergen.
Prahm, J. N., Cand. phil.	Kongsberg.
Prante, A., Kjöbmand.	Bergen.
Printz, H. C., Læge.	Land.
Qvam, P., Skolebestyrer.	Kristiania.
Ramm, H., Auditör.	Bergen.
Ramstad, Kontorbetjent.	Throndhjem.
Rasch, Civilingeniör.	Kristiania.
— H., Professor.	—
— O. G., fhv. Sorenskriver.	Eker.
Rasmussen, Skrædder.	Kristiania.
— Skrædder.	Bergen.
Ravn, Premierlöjtnant.	Kristianssand.
Rehbinder, Oberst.	Fredriksstad.
Reimers, H., Kjöbmand.	Bergen.
— Bast., Bager.	—
Remé & Glüer, Arkitekter.	Hamburg.
Rested, Sorenskriver.	Vinger.
Richter, O., Advokat.	Indherred.
Riddervold, H., Statsraad.	Kristiania.
— Cand. theol.	Throndhjem.
— Overtoldbetjent.	Kristiania.
Riis, Bankkasserer.	—
Ring, Th., Lensmand.	Odalen.
Rode, F., Sogneprest.	Lier.
Rolfsen, Mælter.	Bergen.
Roll, O., Havnedirektör.	Kristiania.
Roosen, C. B., Ingeniörkapt.	Throndhjem.
— H., Lærer ved Sökadetakademiet.	Horten.
Ross, Im., Stud. filol.	Kristiania.
Rustad, Proprietær.	Aas.
Ruud, F., Handelsfuldmegtig.	Kristiania.
Rye, J. H., fhv. Byskriver.	—
— M. A., Sorenskriver.	Hönefos.
Rygh, O., Professor.	Kristiania.
Ræder, G., Oberst.	—
Rönneberg, R., Kjöbmand.	Aalesund.
Rönning, J., Bogholder.	Throndhjem.
Röyem, fhv. Kanaldirektör.	Kristiania.
— P., Kjöbmand.	Throndhjem.
Sabro, Th., Kontorist.	—
Salomonsen, C., Sagförer.	Kristiania.
Salvesen, S., Sagförer.	Farsund.
Sandborg, Civilingeniör.	Drammen.
Sanne, Prokurator.	Aalesund.
Sars, Cand. philos.	Kristiania.
Saxlund, Höjesteretsassessor.	—
Schanke, Sorenskriver.	Tromsö.
Schavland, Prest.	Throndhjem.
Schirmer, Bygningsinspektör.	Kristiania.
Schive, J. M., Foged.	Levanger.
— S., Sogneprest.	Sörum.
Schiött, Brigadelæge.	Kristiania.
Schjelderup, Stud. theol.	—
Schjöth, M., Student.	—
Schmelck, J. H., Kjöbmand.	—
Schmidt, Bager.	Throndhjem.
Schnabell, H. C., Kjöbmand.	—
Schröeder, Sorenskriver.	Thvedestrand.
Schröeter, J., kgl. Fuldm.	Kristiania.
Schweigaard, Professor.	—

Schwensen, C, Kjöbmand. Kristiania.
— J. H., Kjöbmand. —
Schüren, G., Kjöbmand. Throndhjem.
— W., Fuldmegtig. —
Schönheyder, O., Civilingeniör. Kristiania.
Schöyen, Stempletpapirsforv. —
Segelcke, A., Bureauchef. —
Seierstedt, Premierlöjtnant. Throndhjem.
Sellevold, A. J. Kristiania.
Selmer, Forstmand. Throndhjem.
Sibbern, Statsminister. Stokholm.
Sinding, Chr., Cand. theol. Fredrikshald.
— J. C., fhv. Apotheker. —
Skarphoel, Skolelærer. Throndhjem.
Skjelderup, J., Postmester. Fredrikshald.
Smith, M. H., Kjöbmand. Thvedestrand.
— Oberstlöjtnant. Levanger.
Sohlman, A., Redaktör. Stokholm.
Solberg, E. Byskriver. Throndhjem.
Sommerfeldt, Oberstlöjtnant. Aalesund.
— Löjtnant. Kristiania.
Speckmann, Sadelmager. Throndhjem.
Stabell, A. F., Kaptejn. —
— P., Fuldmegtig. —
Stang, C., fhv. Adjunkt. Kristiania.
— E., Student. Eker.
— F., Statsraad. Kristiania.
— N. A., Sagbruger. Fredrikshald.
— O. And., Kjöbmand. —
— Thom., Kjöbmand. —
Stavanger Haandverkerforening.
Steen, J. W., Rektor. Tromsö.
— J. S., Toldkasserer. Bergen.
— Fr., Sagförer. —
Steenstrup, C. C., Verksmester. Horten.
— Overkontrollör. Kristiania.
Steffens, Stadsfysikus. —
Stenersen, Bureauchef. —
— Ölbrygger. —
Stephani, Overtoldbetjent. Sandefjord.
Stoltt, Polytekniker. Bergen.
Ström, Enkefrue. Kristiania.
— Snedker. Throndhjem.
Strömsö, H. Thvedestrand.
Stub, P., Foged. Ullensaker.
Studach, Biskop. Stokholm.

Störmer, G. Throndhjem.
— Civilingeniör. Hevne.
Sundt, Eil., Cand. theol. Kristiania.
— M., Cand. magist. —
Svendsen, Assurancekasserer. Bergen.
Swendsen, W., Handelsmand. Söndmöre.
Sydow, von, Chr., Adjunkt. Vennersborg.
Synnestvedt, T., Foged. Solör.
Sömme, Jacob, Kjöbmand. Stavanger.
Sönnichsen, S. E. Kristiania.
Sörensen, H., Direktör. Horten.
— S. O., Adjunkt. Stavanger.
Sörenssen, E., Sorenskriver. Thrykstad.
— Generalmajor. Kristiania.
Teisner, Provst. Moland.
Tharum, J., Kjöbmand. Throndhjem.
Thaulow, A., Löjtnant. Kristianssund.
— Chr., Kjöbmand. Throndhjem.
— H., Apotheker. Kristiania.
— H. H., Sorenskriver. Laurvik.
— J. E., Toldkass. Sandefjord.
Theiste, Toldkasserer. Skien.
Thesen, Kjöbmand. Bergen.
Thistel, Skomager. —
Thome, fhv., Generalmajor. Throndhjem.
Thomesen, O., Sagförer. Lillehammer.
Thomle, I. S., Höjesteretsass. Kristiania.
Thorp, Chr., Kjöbmand. —
Thorstenson, Sorenskriver. Skien.
Throndhjems Haandverkerforening.
Throne, J., Bankbogholder. Throndhjem.
Thuesen, Sagförer. Aalesund.
Tidemand, A., Maler. Düsseldorf.
Tillisch, Kjöbmand. Bergen.
Tonning, Sagförer. Brevik.
— Overtoldbetjent. Bergen.
Tostrup, C., Kjöbmand. Kristiania.
— H., Juveler. —
Trampe, Greve, fhv. Amtmand. Throndhjem.
Treschow, M., Jernverkseier. Laurvik.
Tönnesen, J., Stadslæge. Kristianssund.
— T. O., Provst. Holme.
Tönsberg, Toldkasserer. Thvedestrand.
Ullmann, A., Student. Kristiania.
Undset, Fanejunker. Throndhjem.

Unger, C., Professor.	Kristiania.
— A., Murmester.	—
— F., Murmester.	—
Upsala Universitetsbibliothek.	
Waage, Institutbestyrer.	Bergen.
Valeur, Kommandör.	Horten.
Walther, Martin, Student.	Kristiania.
Wang, Carl, Boghandler.	—
Watne, Sagförer.	Mandal.
Wedel-Jarlsberg, Auditör.	Throndhjem.
— E., Bureauchef.	Kristiania.
— Ferd., Hofintend.	—
— H., Baron.	Bogstad.
— H., Baron.	Berum.
— P., Greve.	Jarlsberg.
Weiberg, Kontorist.	Elverum.
Weibye, H., Overtoldbetjent.	Kragerö.
Weidemann, Kammerherre.	Kristiania.
— L., Löjtnant.	—
Weisse, Adjunkt.	Fredrikshald.
Werner, C., Bogtrykker.	Kristiania.
Wessel, Ingeniörlöjtnant.	Fredriksstad.
Vetlesen, J., Byfoged.	Arendal.
Videnskabernes Selskab.	Throndhjem.
Widt, B. M., Kjöbmand.	Molde.
Villumsen, H., Kjöbmand.	Kristiania.
Winsnes, C., kgl. Fuldmegtig.	—
— Cand. theol.	Throndhjem.
Wirsching, P. H., Apotheker.	Brevik.
Wisbech, Löjtnant i Söetaten.	Horten.
Wiesener, Toldinspektör.	Bergen.
Vogelsang, Propritær.	Throndhjem.
Vogt, C. J., Major.	Kristiania.
— H., Læge.	—
— J., Civilingeniör.	—
— N. N., Sognepres.	Eidsvold.
Wold, O., Bager.	Throndhjem.
Wolff, J. H., Student.	Kristiania.
Worsöe, C. Politimester.	Laurvik.
— V., Kjöbmand.	Throndhjem.
Voss, V., Skolebestyrer.	Fredriksstad.
— P., Skolebestyrer.	Kristiania.
Young, N. O., Kjöbmand.	—
Ytteborg, Fabrikejer.	—
Ziegler, Löjtnant.	Throndhjem.
Öien, Seilmager.	—

Ifølge ovenstaaende Liste ere Medlemmerne saaledes fordelte:

Udlandet.

Stokholm	5	
Upsala	3	
Göteborg	2	
Vennersborg	1	
Kristianstad	1	
Kjöbenhavn	8	
Newcastle	1	
Hamborg	1	
Düsseldorf	1	
Wien	2	
		25

Kristiania Stift.

Kristiania	243	
Fredrikshald	9	
Fredriksstad	6	
Sarpsborg	2	
Moss	6	
Dröbak	1	
Hönefos	1	
Drammen	11	
Kongsberg	4	
Horten	10	
Tönsberg	7	
Sandefjord	3	
Laurvik	7	
Fredriksværn	4	
Landsbygderne	22	
		336

Hamars Stift.

Kongsvinger	1	
Lillehammer	4	
Landsbygderne	14	
		19

Kristianssands Stift.

Kristianssand	13	
Skien	12	
Brevik	4	
Langesund	3	
Kragerö	7	
Risör	2	
Thvedestrand	4	
Arendal	10	
Grimstad	5	
Lillesand	2	
Mandal	4	
Farsund	6	
Ekersund	4	
Stavanger	14	
Haugesund	1	
Landsbygderne	13	
		104

Bergens Stift.

Bergen	92	
Aalesund	8	
Landsbygderne	10	
		110

Throndhjems Stift.

Throndhjem	178	
Kristianssund	10	
Molde	3	
Levanger	4	
Stenkjær	2	
Landsbygderne	21	
		218

Tromsø Stift.

Tromsö	16	
Bodö	1	
Hammerfest	1	
Vadsö	2	
Landsbygderne	6	
		26
Tilsammen		838
hvoraf i Landsbygderne		86

Liste

over Selskabets Tegninger og Rids, med Angivelse af hvor de ere lithograferede.

Kristiania Stift.

1. G. Bull. Døbefont i Enningdals Kirke. } (i Aarsb. f. 1855
2. — Do. i Idd Do. } Pl. IX).
3. — Helleristning ved Sarpsborg (i Do. Pl. I.).
4. Grundrids af Holms nedtagne Kirke.
5. Døbefont i Tune Kirke (i Aarsber. f. 1858 Pl. I.).
6. Chr. Christie. Kiste i Glemming Kirke.
7. G. Bull. Rygge Kirke.
8. — Raade Do.
9. Chr. Christie. Døbefont i Eidsbergs Kirke.
10. — Do. i Enebaks Do.
11. G. Bull. Døbefont i Aas Kirke (i Aarsber. f. 1858 Pl. I.).
12. W. Næser. Kort over Hovedøen } med Aarsb. f. 1849.
13. J. Nebelong. Grundplan af Klosteret sammesteds. } med Aarsb. f. 1849.

14-15. J. Frich. Perspektiver af Samme (det ene med Aarsb. f. 1847).
16-23. — Gulvfliser derfra (med Aarsber. f. 1849 og 1850).
24-36. J. Nebelond. Kapiteler, Kragstene m. v. derfra. } med Aarsb. f. 1850 og 1852.
37-44. J. Frich. Ligesaa. } med Aarsb. f. 1850 og 1852.
45-47. — Ligesaa fra Porte paa Akershus } med Aarsb. f. 1850 og 1852.
48. — Gammelt Skab hos en Privatmand i Kristiania.
49. Zeuthen. Fremstilling af Akershus Slots Beleiring af Svenskerne i 1567 (efter et af Felterne paa Fredrik IIs Marmorkiste i Roskilde Domkirke).
50-52. Grundplaner af Akershus Slot i 1737 (Originalerne i Rigsarkivet og Ingeniørbrigadens Arkiv).
53-58. P. Holtermann. Akers Kirke (i Aarsb. f. 1855 Pl. II.).
59-60. Chr. Christie. Nes nedtagne Kirke i Hallingdal.

61. G. Bull. Flaa nedtagne Kirke.
62-63. — Gols Kirke.
64. Chr. Christie. Hemsedals Kirke.
65-66. — Thorpe Do.
67. G. Bull. Snitverk med Runeindskrift i samme Kirke (i Aarsb. f. 1855 Pl. VI.).
68-77. — Nicolai Kirke paa Gran.
78. — Frue Kirke sammesteds, nu i Ruin.
79. — Stenhus ved Grans Prestegaard (Aarsb. f. 1855 P. VIII.).
80. — Thingelstads Kirke.
81. Runesten paa Dynna i Grans Prestegjeld (Aarsb. f. 1854 Pl. I.).
82. G. Bull. Klokkeindskrift i Norderhovs Kirke (sammesteds f. 1855 Pl. VI.).
83. Kort over Gravhaugene ved Gaarden Vejen paa Ringerike.
84. Chr. Christie. Detaljer fra Kirker i Numedal og Sandsver.
85. — Tuft Kirke.
86. — Flesberg Do.
87-88. — Udskjeringer i Opdals Kirke.
89. — Nore Kirke.
90. — Veglid nedtagne Kirke.
91. J. Frich. Strengeleg paa Krakvik (i Aarsb. f. 1855 Pl. XI.).
92. Chr. Christie. Loft paa Krakvik.
93. — Stue paa Raudland.
94. — — — Gjellerud.
95. — Elfteløds (Sandsvers) Kirke.
96. Kort over Strøget omkring Borre Kirke } med Aarsb. f. 1852.
97-98. J. Frich. Sager fundne i en Gravhaug paa Vold i Borre. } med Aarsb. f. 1852.
99. P. Holtermann. Dørstolper af en Stuebygning paa Gavlstad i Lardals Prestegjeld (i Aarsb. f. 1855 Pl. VII.).

Hamars Stift.

100. J. Frich. Ring og Beslag i Nes Kirke paa Hedemarken (i Aarsb. f. 1855 Pl. XI.).

101-105. G. Bull. Ringsakers Kirke (i Mindesmerker af Middelald. Kunst i Norge, 2det Hefte).

106. J. Frich. Ligsten paa Ringsakers Kirkegaard (i Aarsber. f. 1855 Pl. X.).

107. Rids af Gaarden Stemsrud i Grue Prestegjeld.

108. J. Frich. Ringebo Kirke (i Aarsber. f. 1855 Pl. IV.).

109. — Stol fra Blaker i Universitetets Samling (med Aarsberet. f. 1848).

110-113. Chr. Christie. Portaler i Vaage Kirke {Norske Bygninger f. Fortiden, 2 H. Pl. V.

114. — Døbefont i samme Kirke.

115-117. — Gaarden Sandbu.

118. — Stuebygning paa samme Gaard.

119. — Døbefont paa samme Gaard.

120-123. — Gaarden Haakenstad.

124. — Svalgange paa Haakenstad, Bjølstad og Heringstad.

125. — Tungaard paa Bjølstad.

126. — Dørstolper af en Lade paa samme Gaard (Levning af en Stavekirke?)

127. J. Frich. Lysestage paa Brandvoll } i Aarsberet. f. 1855

128. — Gardmo Kirke } Pl. III. og XI.

129. Chr. Christie. Døbefont i samme Kirke.

130-135. — Loms Kirke.

136. — Ramstue paa Løkra.

137. — Døbefont i Faabergs Kirke.

138. Runesten paa Alfstad paa Thoten (i Aarsb. f. 1854 Pl. III.).

139-142. M. Bagge. Slæde fra Valders i Universit. Saml. (i Aarsb. f. 1855 Pl. XII.).

143-145. G. Bull. Øvre Reinlids Kirke (i Mindesm. af Middelald. Kunst i Norge, 3dje Hefte).

146-149. — Hedals Kirke (sammesteds, 1ste Hefte).

---

150. G. Bull. Klokkeindskrift i samme Kirke (i Aarsb. f. 1854 Pl. XIV.).
151-152. — Slidre Kirke.
153-154. — Bygning paa Hande (i Aarsb. f. 1854 Pl. IX.).
155-158. — Lomens Kirke (i Mindesm. af Middelald. Kunst i Norge, 5te Hefte).
159-162. — Hurums Do. (sammesteds 4 Hefte).
163. — Døbefont i Røens Kirke (i Aarsb. f. 1854 Pl. V.).
164. — Runesten ved Vangs Kirke (sammesteds Pl. II.).

Kristianssands Stift.

165-166. Hiterdals Kirke efter Restaurationen (med Aarsb. f. 1851).
167. G. Bull. Altertavle paa Hove i Hiterdals Prestegjeld.
168-171. — Gammel Stol sammesteds (i Aarsb. f. 1854 Pl. IV.).
172-174. — Gammel Stol i Hiterdals Kirke (sammests. Pl. V.).
175-177. Chr. Christie. Bamble Kirkes Ruiner.
178. — Døbefont i Eidangers Kirke.
179. Grundrids af Bratsberg Kapel.
180. T. Dahl. Helleristning ved Fossum (i Aarsberet. f. 1857 Pl. III. Fig. 3).
181. A. Tidemand. Stabur paa Bolkesjø } med Aarsb. f. 1845.
182. J. Frich. Do. i Laurdal } med Aarsb. f. 1845.
183. — Stue paa Groven } med Aarsb. f. 1845.
184. P. Holtermann. Eidsborgs Kirke (i Aarsb. f. 1855 Pl. V.).
185. J. Frich. Portal i samme Kirke (med Indbydelsen til Foreningens Stiftelse i 1844).
186. — Soudlands nedtagne Kirke } i Aarsb. f. 1854 Pl. VI. og VII.
187. — Grandshereds Do. Do. } i Aarsb. f. 1854 Pl. VI. og VII.
188. Chr. Christie. Soudlands nedtagne Kirke.
189. — Stue paa Raudland ved Totakvand.
190. — Silgjords Kirke.
191. — 3 Dørstolper paa Rike i Valle i Setersdal (fra Hyllestads Kirke).
192. — Døbefont i Sole Kirke.

295-297. Chr. Christie. Dørstolper i Tønjums Kirke.
298-299. G. Bull. Aardals Kirke } Norske Bygn. f. Fort.
300. Chr. Christie. Portal i samme Kirke } Pl. VII—IX.
301-302. — Kinns Kirke.
303. — Døbefont i Gloppens Kirke.
304. J. Frich. Malerier paa et Skab i Hjørendfjords Kirke.
305. — Udskjering paa en Dør i Borgunds Do.
306. — Processionsstok i Ørskogs Kirke (i Aarsb. f. 1855 Pl. X.).
307. Chr. Christie. Døbefont i Strandens Kirke.

Throndhjems Stift.

308. Chr. Christie. Thingvolls Kirke.
309-318. Hovedbygningen paa Østeraat.
319-325. O. Krefting. Levninger af Reins Kloster (i Aarsb. f. 1864).
326. Chr. Christie. Bynessets og Orkedals Kirker.
327-328. — Børseskogns Kirke.
329. Grundplan af Kirkeruinen paa Huseby (i Aarsb. f. 1848).
330-331. Rids af den gamle Stue paa Uf i Rennebo.
332. Udskjeringer i samme Stue.
333. Gammel Stol fra Rennebo Kirke i Bergens Museum.
334. Chr. Christie. Melhus Kirke.
335. H. Meyer. Søjlefodsstykke fra Klosteret paa Munkholmen i Bergens Museum.
336. Klosterruinen paa Tauterø.
337-339. Chr. Christie. Vernes Kirke }
340-341. — Mære Do. } Norske Bygn. f.
342-347. — Udskaarne Bjelkehoveder i de to sidstnævnte Kirker. } Fort. 5te Hefte Pl. XVII—XX.
348. — Logtuns Kirke.
349-351. — Alvstahaugs Do.
352. — Levangers Do.
353-356. — Stiklestads Do.

357.	Chr. Christie.	Døbefont i samme Kirke.
358.	—	Sagshaugs Kirke.
359.	—	Døbefont i samme Kirke.
360.	—	Ring og Dørbeslag i samme Kirke.
361.	—	Husstads Kirke.
362.	—	Ranhems Do.

Tromsø Stift.

363-364.	Chr. Christie.	Alstarhaugs, Gildeskaals og Brønø Kirker.
365.	—	Herø Kirke.
366.	—	Dønnes Do.
367-370.	—	Throndenes Do.

til det Sted, hvor nu Svalgangens Ydervegge staa, hvilket dog neppe lod sig gjøre med mindre Udgift end omkring 500 Spd.

Men ved denne Forandring vilde Kirkens antikvariske Verd i væsentlig Grad blive ødelagt, og Kommunestyrelsen, som tildels ved Paavirkning af Direktionen indsaa dette, besluttede derfor at lade opføre en ny Kirke og at bidrage dertil, hvad Sognet formaaede, naar det manglende Beløb paa anden Maade kunde tilvejebringes. Hertil lovede Direktionen at ville virke, foruden at den paatog sig for Selskabets Regning at lade udarbeide Tegninger til den nye Kirke.

Det saaledes tilvejebragte Udkast har vundet Menighedens højeste Bifald, og det har tillige vist sig, at Bygningen, der tænkes opført af Standerverk, vil blive mindst 50 Procent billigere ved at gjøres her i Kristiania og transporteres til Lærdalsøren, end om den skulde udføres paa Stedet.

Ifølge den af vedkommende Tømmermester afgivne Erklæring vil han paatage sig at levere Kirken fuldstændig færdig med alt Tilbehør, undtagen Klokke, som haves, samt at opsætte den paa

Tomten mod en Godtgjørelse af	1750 Spd.
Fragten fra Kristiania til Lærdalsøren vil medtage .	300 —
Grundmurens Kostende antages ej at ville overstige .	300 —
Tilsammen	2350 Spd.
eller med rundt Tal	2400 Spd.
Heraf har Kommunen, foruden at levere Tomten frit og at overtage Kjørselen af Kirkens Dele fra Lærdalsøren til Kirkevolden i Borgund, besluttet at ville udrede ⅓ eller indtil	800 —
Der mangler saaledes	1600 Spd.

for at kunne sikre sig, at den gamle Kirke ej bliver forandret.

Direktionen har Grund til at tro, at Menigheden ved sit Bidrag har strakt sig saalangt den formaar, og Foreningen, der af sine Midler har udredet Honoraret, 50 Spd., for Tegningerne til den nye Kirke, ser sig ikke istand til yderligere Bidrag, hvis Selskabets øvrige Virksomhed ej skal blive lammet for længere Tid. Direktionen havde troet, at idetmindste en Del af det mang-

lende Beløb kunde tilskydes af vedkommende offentlige Fond, men har, ved nærmere at forhøre sig herom, erfaret, at Sagens Omstændigheder ej ere af den Natur, at man kan gjøre sig Haab derom. Direktionen frygter ogsaa for, at det manglende Beløb ej vil kunne dækkes ved en i saadant Øjemed aabnet Privatsubskription, med mindre man vilde søge Bistand hos flere Rigmænd i England, som ved en tidligere Lejlighed erklærede sig villige til at bidrage Sit til at forhindre Kirkens Nedrivning eller Forvanskelse; men derom bør der naturligvis ej blive Tale. Direktionen har derfor ingen anden Udvej, end i dette Anliggende at henvende sig til Rigets Nationalforsamling.

Paa Grund af det Anførte tillader Direktionen sig underdanigst at andrage Storthinget om, at det ovennævnte manglende Beløb, 1600 Spd., maatte blive stillet til Regjeringens Disposition, for at anvendes i det omhandlede Øjemed."

Budgetkommitteen afgav herom følgende Indstilling:

„Regjeringen bemyndiges til at stille til Disposition for Foreningen til Norske Fortidsmindesmerkers Bevaring en Sum af indtil 1600 Spd. til Erhvervelse af Borgunds Kirke i Lærdal, under Forudsætning af, at Kirken befindes at være i en saadan Tilstand, at den for en længere Fremtid kan bevares i sin nuværende Form, og under Betingelse af, at dens Vedligeholdelse bliver Statskassen uvedkommende."

Denne Indstilling blev enstemmig bifaldt af Storthinget.

Ligeledes blev af det nys forsamlede Storthing bifaldt den kongelige Proposition om, at der til Foreningen udredes „500 Spd. aarlig, for dermed at lønne en Mand, der har at beskjeftige sig med Rigets Oltidslevninger, samt 300 Spd. aarlig til Reiseudgifter og Undersøgelser, vedkommende det ham overdragne Hverv."

Direktionen har henvendt sig til Vergen for Bergens Domkirke angaaende et af Agentinde Angell i 1792 til denne Kirke skjenket Legat. Efterat nemlig Legatets Kapital i 1861 ifølge Kirkedepartementets Forestilling var bleven restitueret med 1000 Spd., har Renterne deraf været brugte til Kirkens sedvanlige Udgifter, skjønt de ifølge Legatstifterindens Testament maatte blive henlagte særlig

til Vedligeholdelse af Kirkens Kor. Da dette er en Levning af den i det 13de Hundredaar opførte Klosterkirke og det ved Hjelp af Legatets Renter kunde, navnlig hvad Vinduerne angaar, lidt efter lidt bringes i sin oprindelige Stand, har Direktionen derved fundet sig opfordret til at anmode Kirkevergen om, at den af Testatrix udtalte Vilje for Fremtiden bliver tagen tilfølge.

Som Æresmedlemmer af Foreningen har Direktionen optaget DHrr. Professor Dr. C. Holmboe i Kristiania, Kaptejn G. Munthe paa Kroken i Sogn, Toldinspektør C. J. Schive i Stavanger, Professor S. Nilsson i Stokholm, samt Kammerraad C. F. Herbst, Professor G. Stephens og Kammerraad C. A. Strunk i Kjøbenhavn.

Den Afgang, som blandt Foreningens sedvanlige Medlemmer har fundet Sted i Aarets Løb, er opvejet ved Tilvexten, saa at det samlede Tal af Medlemmerne nu er omtrent som ved samme Tid ifjor.

De af forrige Storthing til Foreningen bevilgede 500 Spd. aarlig ere efter Bestemmelsen udbetalte til Kandidat N. Nicolaysen.

Selskabets Kassebeholdning udgjorde, som Regnskabet viser, ved Enden af 1865 337 Spd. 17 ß, der indestod i Kristiania Kreditkasse.

Ved Kassererens Regnskab for 1865 har Selskabets Revisorer Intet fundet at bemerke.

Regnskabet for 1865 viser en samlet Indtægt af 1359 Spd. 88 ß, nemlig:

Kassebeholdning fra 1864 . .	299	Spd.	84 ß
Hans Majest. Kongens Bidrag .	25	—	„ -
Indbetalte Kontingenter og Restancer	889	—	„ -
Indvundne Renter	6	—	40 -
Refunderet af Universitetets Oldsagsamling for Udgifter ved Transport af Runestene . .	19	—	84 -
Filialafdelingens Bidrag til Udgivelse af 4de Hefte af „Norske Fornlevninger“ . . .	120	—	„ -

Udgifterne vare:

1. Anvist til Filialafdelingen i Throndhjem	93 Spd. 88 ß		
2. Sekretærens Løn	40 — „ -		
3. Reiseudgifter for Arkitekt Chr. Christie i 1865	20 — 57 -		
4. For erhvervede Tegninger . .	164 — „ -		
5. Udgifter ved Kopi og Transport af Peder Claussøns Portræt	31 — 98 -		
6. Udgifter i Anledning af Runestenes Indkjøb, Opreisning og Transport	25 — 24 -		
7. For Trykning, Lithografering, Indbinding og Papir . . .	487 — 56 -		
8. For Porto, Fragt, Inkassation og Avertissementer . . .	76 — 118 -		
9. Kasserereus Tilkommende . .	91 — 110 -		
	1022 Spd. 71 ß		
Kassebeholdning den 31te December 1865	337 — 17 -		
		1359 Spd. 88 ß.	

N. Nicolaysen. **O. Rygh.** **S. Bugge.**
H. Huitfeldt. **Chr. Christie.**

Indhold.

FORENINGEN

TIL

NORSKE FORTIDSMINDESMERKERS BEVARING.

AARSBERETNING FOR 1866.

HERMED SYVENDE HEFTE AF „NORSKE BYGNINGER FRA FORTIDEN."

KRISTIANIA.

TRYKT I CARL C. WERNER & KOMP.'S BOGTRYKKERI.

1867.

Aarsberetning

for 1866 fra den throndhjemske Filialafdeling af Foreningen til Fortidsmindesmærkers Bevaring.

De i forrige Aarsberetning omtalte Undersøgelser i Domkirken ere i det forløbne Aar blevne afsluttede. En udførlig Indberetning herom, ledsaget af 6 Plader Tegninger af de fundne gamle Begravelser samt et Grundplan i $\frac{1}{50}$ over disse med en Plade Profiltegninger, ville blive fremlagte for Generalforsamlingen.

Det i Domkirkens søndre Tværskib værende pragtfulde Sidekapel, der længe har været tilmuret og har tjent som Gravsted for endel af den Angellske Familie, er i Sommer bleven aabnet. De Angellske Stiftelser ville nu forhaabentligt give Stifteren, Thomas Angell, der fremdeles skal hvile her, en Sarkofag, der saavel er ham, som det smukke Kapel værdig.

Det i forrige Beretning omtalte Grundplan af Domkirken er nu ligeledes fuldført og vil blive fremlagt. Et Fotografi* heraf vil medfølge Indberetningen om Undersøgelserne i Domkirken.

Som Følge af endel paa Domkirkegaarden i Sommer udførte Eftergravninger har man paa dette Grundplan ogsaa kunnet aflægge Beliggenheden af den af Kong Harald Haardraade († 1066) opførte Mariekirke, der blev nedbrudt af Erkebiskop Eystein († 1188), da han udvidede Domkirken. Paa det Sted, hvor denne Kirkes Alter havde staaet, opførtes de norske Kongers Hyldingstribune (Kongestolen), hvis Beliggenhed altsaa ligeledes herved er bleven bestemt.

---

*) Se Pl. I, jfr. Norske Fornlevn. s. 596.

Ved en af Selskabet ansat kyndig Mand er Domkirken ogsaa i 1866 bleven fremvist for Reisende, og de Besøgendes Antal har fra 12te Juni til 15de October været 13 à 1400.

Direktionen har paa given Anledning ladet anstille antikvariske Undersøgelser i Fosnes Præstegjeld ved Hr. Polytekniker Meyer, hvis Indberetning med Tegninger ville blive fremlagte.

Med Bidrag fra Hovedforeningen har Direktionen ladet undersøge de betydelige Kirke- og Klosterruiner, der findes paa den lille Ø Selje, i Nordfjord. Disse Undersøgelser have givet et særdeles interessant Udbytte; men da de forhaabentligt ville blive fortsatte til Sommeren, vil man først til næste Aarsberetning kunne fremlægge Resultatet heraf.

Filialafdelingens Regnskab, der viser en Kassebeholdning af 176 Spd. 80 ß, vil blive fremlagt for Generalforsamlingen.

Throndhjem, 18de Februar 1867.

O. Krefting. J. H. Berg. A. Riddervold. V. Bøgh.

Filialafdelingens Regnskab for Aaret 1866 viser en Indtægt af . . . . 476 Spd. 95 ß

nemlig:

Kassebeholdning fra 1865 . .	269 Spd. 64 ß
Resten af Andelen af Kontingenten for 1865	23 — 88 -
Kontingent for 1866	173 — 37 -
Renter	10 — 26 -

Udgifterne vare:

Ved Undersøgelserne i Domkirken	72 Spd. 78 ß
Ved Domkirkens Forevisning .	13 — 42 -
	86 Spd. „ ß

Transport	86 Spd. „ ß		
Til en antikvarisk Beskrivelse af Fosnes Prestegjeld . . .	15 — „ -		
Til Udgravninger af Selje Klosters Ruiner	196 — 39 -		
Forskjellige mindre Udgifter .	2 — 96 -		
	300 Spd. 15 ß		
Kassebeholdning 31te December 1866	176 — 80 -		
		476 Spd. 95 ß	

Indberetning

om en antikvarisk Undersøgelse i Throndhjems Domkirke 1865–66

af Kaptejn *O. Krefting.*

(Se Pl. II.)

Paa Grund af den paatænkte Restauration af Domkirken er denne ved en Skillevæg bleven afdelt saaledes, at der af Korets vestre Halvdel samt nordre Tverskib er dannet en særskilt liden Kirke, hvori Domsognets Gudstjeneste nu afholdes. Ubenyttet og skilt herfra staar derfor Høikoret og den østre Halvdel af Koret med hele søndre Korgang samt det søndre Tværskib, der dog allerede forhen var afspærret.

Direktionen for den throndhjemske Filialafdeling fandt, at man burde benytte denne Anledning til at anstille antikvariske Undersøgelser i den ubenyttede Del af Kirken. Efterat have indhentet Stiftsdirektionens Samtykke hertil, anmodede man mig om at forestaa dette Arbeide, der nærmest skulde have til Maal at undersøge de gamle Begravelser, som man af Klüwers „Norske Mindesmærker“ vidste skulle findes her, samt ved Siden deraf saavidt muligt at efterforske Kirkens Grundmure, da dette muligens kunde give Bidrag til Oplysning om Kirkens Bygningshistorie.

Resultatet af mit Arbeide tillader jeg mig herved at fremlægge.

I. Om de fundne gamle Begravelser.

Forinden jeg foretog nogen Eftergravning af de gamle Gravsteder, optog jeg et nøiagtigt Grundplan* i $\frac{1}{50}$ af Korets østre Del og søndre Sidegang, hvorpaa Alt af Interesse blev aflagt efterhvert, som det fremkom ved Gravningen. Ligeledes optog jeg, for

---

*) Dette med tilhørende Profiler gjengives i halv Maalestok paa Pl. II.

bedre at anskueliggjøre Fremstillingen heraf, Profiltegninger i samme Maalestok.

Hr. Korpslæge Parelius overtog velvilligt det ved saadanne Undersøgelser brugelige Lægeskjøn, og Hr. Maler Jahn blev engageret som Tegner ved Arbeidet. Han har leveret vedlagte 6 smukke Tegninger.

I October Maaned 1865 begyndte Udgravningen i søndre Korgang. Man havde her i det 17de Aarhundrede opført af Mursten et stort overhvælvet Gravsted, der har været benyttet af Familien Wind og indeholdt 7 store og 3 smaa Kister. Da dette smagløse Skur optog en stor Del af Korgangen og skjulte Kirkens smukke Arkitektur samt desuden hindrede Udgravningen, blev det nedrevet, og de omtalte Ligkister nedbragte i den store Ligkjælder i Vestruinen.

Derpaa blev det øverste Gruslag borttaget fra Gangen, hvorved man blottede et Gulv af firkantede røde Murstensfliser 8½ Tom. i □ (Pl. II, 1ste Profil 1), der dog paa flere Steder var mangelfuldt og knust. Da man grov videre i Dybden, fandt man omtrent 1 Fod under dette et andet Gulv (2) af utilhuggede Stenheller, som man saa, havde været det oprindelige, da Sidemurens smukke indre Sokkel nu kom helt tilsyne (3). Lige under dette Stengulv fandtes 4 Begravelser efter hinanden fra østre Endevæg til „Kongeindgangen" saaledes, at det ene Ligs Hoved fandtes ved det andets Fødder. De vare nedlagte i Trækister (4), der nu vare aldeles fortærede, men det omgivende Jordlag dannede endnu Gruber efter disses Form. De hvilede alle paa et Underlag eller Gulv af Sten, der fandtes 3 Fod under det oprindelige. Omtrent 2 Fod dybere fandtes 10 Fod fra østre Endevæg i det faste Ler en Stenkiste *A*, der var dannet af 2de Sideheller og 2de Endestykker af Skifersten, opreiste i Leret, men uden Stenbund. Den var bedækket med 4 Stenheller, hvoraf den øvre tilligemed Endestykket ved Hovedet var knust og indfalden. Sidehellerne vare 6 Fod 5 Tom. lange, 1 Fod 4 Tom. høie, 2½ Tom. tykke. Kisten var indvendig 1 Fod dyb samt 2 Fod bred ved Hovedet og 1 Fod 6 Tom. ved Fodenden. Heri fandtes Skelettet af en Mand, hvis Hovedskalle og Halshvirvler vare knuste af det nedfaldne Laag og

tildels opløste. Den øvrige Del laa derimod tilsyneladende aldeles urørt i den oprindelige Stilling. Den venstre Haand laa over nedre Del af Brystet, men den høire Arm var derimod opbøiet saaledes, at Haanden fandtes ved høire Skulder.

Efterat dette Gravsted var aftegnet, samt Skelettet undersøgt og maalt af Lægen, blev Stenkisten forstøttet rundt om med et Stenlag og restaureret. For bedre at bevare den, blev der lagt en Stenhelle over den, der var saa stor, at den bedækkede hele Graven.

Udgravningen fortsattes imidlertid over den hele Korgang, uden at der fandtes Spor af andre Begravelser. I „Kongeindgangen" derimod fandtes 5 Fod under Gulvet Skelettet af en Mand, der rimeligvis havde været begravet i almindelig Ligkiste, hvoraf dog Intet var tilbage. Imidlertid antager jeg ikke, at denne Begravelse var af nogen Interesse, eftersom aldeles lignende fandtes lige udenfor Indgangen, da man samme Høst grov her i Anledning af Kirkens Forstøtningsmure.

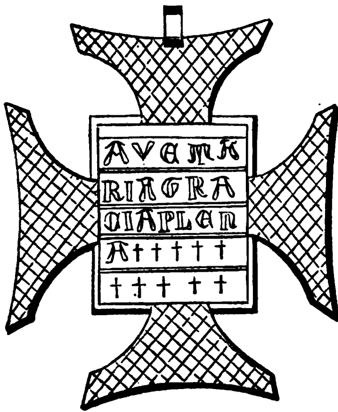
Efter endt Undersøgelse i Korgangen blev Gruset igjen paafyldt og lagvis tilstampet. En Mængde løse Stene, der fandtes under Gravningen, blev med visse Mellemrum lagt i Mur mellem begge Fundamenter for at forstøtte disse.

Undersøgelserne begyndte derpaa i Koret.

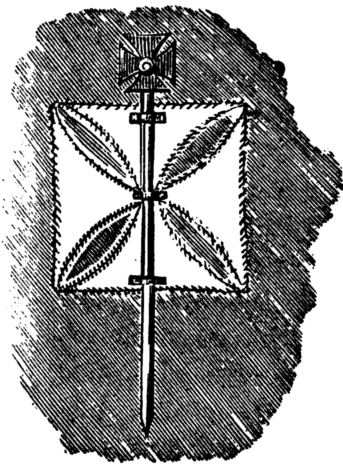
Det herværende Trægulv blev først bortskaffet; men da jeg allerede lige under dette saa Spor af de gamle Gravsteder, lod jeg, inden nogen af disse bleve undersøgte, først hele det øvrige Gruslag bortføre i 2 Fods Dybde. Man fik nu et godt Overblik over det Hele, da alle Grave derved kom tilsyne.

Gravstedet *B* (se Grundplanen), der er beliggende ved Korets søndre Væg, blev nu aabnet. Det var tillukket med 3de Dækstene, hvoraf de 2 nederste vare fæstede med Kalk. Den øverste derimod var løs, og da denne var borttaget, saa man, at Graven tildels og især ved Hovedenden var fyldt med nedfaldent Grus. Efterat ogsaa de tvende andre Dækstene vare bragte tilside, befandtes Gravens Indhold at være forstyrret i høi Grad. Den maatte altsaa forhen have været aabnet og undersøgt, uden igjen at være bleven ordnet.

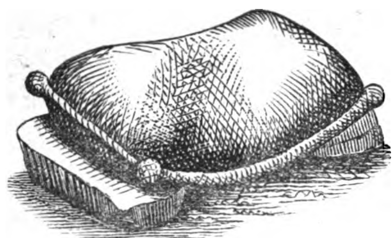
Af en Indberetning til Videnskabernes Selskab (trykt i Foreningens Aarsberetning for 1847 S. 7—8) sees, at Organist Tellefsen i denne Grav fandt et Skelet, indhyllet i et brunt Klæde, der var saa stort, at det bedækkede Graven. Ved dets venstre Side fandtes en Bispestav og paa dets Finger en Ring, hvori en gulagtig Sten var indfattet. Desuden fandt han i Graven 2de ringformede Bæltespænder af Kobber samt endel grove Klædningsstykker og Stykker af Flor. Ligeunder Dækstenen fandtes et Trælaag.

Jeg lod Graven rense for alt nedfaldent Grus, men fandt intet Spor af Trælaaget og kun enkelte Stykker tilbage af det omtalte Klæde — og Skelettet i det Hele mangelfuldt. Da dette Gravsted, som sagt, allerede forhen havde været undersøgt, ventede jeg ikke at finde Noget af Interesse her; men da Liget var fuldstændigt blottet, fandtes paa dets Bryst et Kors af Kobber med Spor af Forgyldning, hvorpaa var indgravet med nygotiske Majuskler: *Ave Maria gracia plena.* I korsformede smaa Skindlapper, fastsyede med gul Silke til Klædet og forsynede med Traadhemper, fandtes 3de Kobbernaale, 3½ Tom. lange med Kors oventil, i hvis Midte der har været en Perle. Disse Naale vare stukne igjennem Traadhemperne for at sammenholde Klædedragten.

Paa begge Sider af Graven ved Ligets Albuer fandtes en Blyplade, indviklet i Tøi og vel bevaret. De vare 3 Tom. lange og 2 Tom. brede, men uden Indskrift.

Ligets Hoved hvilede paa en smukt udskaaren Grøtstens Hovedpude, med Indtryk i Midten til Hovedet og sirligt udskaarne Duske i alle 4 Hjørner.

Graven er indvendig 6 Fod 4 Tom. lang, 2 Fod bred ved Hovedet og 1 Fod 9 Tom. ved Fødderne samt 3 Fod 2 Tom. dyb. Dens øverste Kant fandtes ved Nivellement at ligge 5 Tom. under Overfladen af Kirkens oprindelige Gulv (5). Den er opført af tilskaarne regelmæssige Grøtstens Kvadre, der dog paa Sydsiden ere blandede med store røde Mursten. Bunden bestaar af tilhugget Grøtsten. Dækstenene hvilede paa Gravens øverste Kant, der ikke er forsynet med nogen udskaaret Fals.

Efterat Gravstedet omhyggeligt var renset, blev Skelettet ordnet og Tøistykkerne igjen nedlagte. Det fundne Kors, de 3de Naale og de 2de Blyplader derimod bleve indleverede til Videnskabernes Selskab hersteds.

Derefter undersøgtes Gravstedet *C*. Dette var ligeledes ifølge omtalte Indberetning undersøgt af Tellefsen, som her fandt et meget hensmuldret Skelet. Af Hovedet fandtes saaledes Ansigtsbenene opløste og kun Baghovedet og Panden tilbage. Stykker af en Bispestav laa paa høire Side og en forvitret Kalk og Disk paa venstre. Til Disken havde der fæstet sig noget Tøi, hvori var heftet 2de Kobbernaale med udplattede Hoveder af ½ Tom. Diameter.

Over Graven fandtes nu en Dæksten, der kun naaede fra Fodenden til Midten; den øvrige Del derimod var ubedækket og Graven selv ganske fyldt med Grus. Dækstenen var her indfattet i en 4 Tom. bred og dyb Fals i Gravens øvre Kant. Da Gruset var bortført, fandtes paa Bunden nogle Levninger af et Skelet, der dog laa uden Orden. Baghovedet med Pande og Underkjæver fandtes liggende paa en Grøtstens Pude af omtrent samme Form som den i *B*, men ganske simpelt tilhugget. Forøvrigt fandtes

Intet. Graven var opført dels af røde Mursten dels af Grøtsten; men dette Gravsted var meget mindre omhyggeligt udført end *B*. Det var 6 Fod 3 Tom. langt, 2 Fod 1 Tom. og 1 Fod 7 Tom. bredt samt 2 Fod 4 Tom. dybt. Dets øverste Kant laa 1 Fod under Gulvet.

Da Graven var renset, blev Skelettet saavidt muligt lagt i Orden. Begge de i *B* og *C* fundne Bispestaver har jeg havt Anledning til at se i Videnskabernes Selskab, i hvis antikvariske Samling de vare indleverede. De ere ganske simpelt udskaarne i Grantræ og rimeligvis forfærdigede for Tilfældet ved disse Mænds Begravelse, for at nedlægges ved deres Side som et Tegn paa deres Værdighed.

Gravstedet *D* manglede aldeles Dækstene og var fyldt med Grus, hvori der først fandtes Levninger af et mindre Skelet samt 2de Hovedskaller og derefter paa Bunden et nogenlunde fuldstændigt større samt Saalen af en Tøffel. Det var formodentlig om denne Grav Schøning beretter i Domkirkens Beskrivelse S. 200, at da man i 1679 skulde begrave en Provst til Domkirken, Søfren Hansen, traf man under Gravningen først paa en Stenkiste, hvori der laa en „Prælat med sin Stav“ og iført en Gyldenstykkes Kaabe. Paa Fingeren havde han en Ring af 3 Dukaters Værdi. Det maa ligeledes være om denne Grav, Klüwer beretter (S. 18—19), at han her fandt et i Uorden bragt Skelet, hvis Hoved hvilede paa en Grøtstens Blok med Udhuling i Midten. Foruden dette fandt han kun Stykker af et Læderbælte samt Saalerne og Overlæderet af et Par Tøfler. Ved Siden af Kisten fandtes en Ligsten, hvorpaa Aarstallet MCCLXXVI, men intet videre, fandtes anbragt.

Den hos Klüwer omtalte Grøtstens Blok fandtes nu ikke og heller intet andet af Interesse. Efterat Graven var renset, blev det store Skelet lagt deri og ordnet.

Gravstedet var opført af firkantede Skiferstens Heller og var 6 Fod 7 Tom. langt, 2 Fod 5 Tom. og 2 Fod bredt samt 2 Fod dybt. Dækstenen havde hvilet paa dets øvre Kant, der laa 5 Tom. under Gulvet. Fodenden manglede og var formodentlig borttaget, da man opførte Gravhvælvingen *L* i en sildigere Periode.

Gravstedet *E* var franeden til Brystet bedækket med en Skiferstens Helle, hvorimod den øvre Del var ubedækket og fyldt med Grus. Da det var befriet herfor, fandtes et Skelet, hvis Hoved og Bryst var knust i smaa Stykker, formodentlig af det ved Kirkens Brand nedfaldne hvælvede Loft. Den øvrige Del af Skelettet var derimod ubeskadiget. Paa dets høire Haand fandtes en særdeles smukt formet Guldring med grøn Sten og om Haandledet en guldindvirket Tresse, der var den eneste tilbageværende Levning af dets Dragt. Ved Albuerne fandtes ligesom i *B* Blyplader, indviklede i Tøi og aldeles ensartede med disse saavel i Udseende som Maal. Heller ikke herpaa fandtes Indskrift.

Gravens Sider og Bund var dannet af Skifersten og havde megen Lighed med den forrige. En Grøtstens Blok med Indhuling til Hovedet fandtes i den øvre Ende, men bar dybe Mærker efter det nedfaldne Hvælv. Fodenden manglede ogsaa her, men Hovedenden var dannet af Grøtstens Kvadre.

Graven var indvendig 6 Fod lang, 2 Fod og 1 Fod 6 Tom. bred samt 1 Fod 6 Tom. dyb. Dækstenen havde hvilet paa Sidehellernes øvre Kant, der laa 6 Tom. under Gulvet.

De heri fundne Sager bleve indleverede til Videnskabernes Selskab.

Gravstedet *F* var fra neden indtil Midten bedækket med en Marmorplade, der var meget slidt og tildels istykkerbrudt, men havde ingen Indskrift eller andre Mærker. Dens øvre Del var borttaget og erstattet med en Skiferstens Helle. Da disse Dækstene vare bragte tilside og et tyndt Gruslag borttaget, saa man, at Graven havde havt et Laag af Træ, der dog nu var opløst til brunligt Støv. Herunder fandtes indhyllet i Skind et Skelet, der var urørt fra Midten til Fødderne, men hvis øvre Del med Undtagelse af Underkjæven manglede. Armerne laa urørte langs Siderne og røbede ifølge Lægens Udsagn en ualmindelig muskelstærk ældre Mand.

Det omgivende Skindhylster, der ogsaa havde bedækket den borttagne Del af Skelettet, var dannet af 2de garvede Skind, sammenklistrede til et og sammensyede i Kanterne, samt foret ind-

vendig med Lærred. Gravstedet var oprindelig dannet af 2de tilhuggede og udhulede hele Grøtstensblokke 7 Fod 2 Tom. lange og 1 Fod 4 Tom. høie, saaledes at det indvendig havde været 1 Fod dybt, 2 Fod bredt ved Hovedet og 1 Fod ved Fødderne, men var formodentlig flyttet fra sit første Leie og nu udvidet med en indfældet Kile af Marmor, saaledes at det ogsaa var bleven 2 Fod bredt ved Fødderne. Det var indvendig 6 Fod 10 Tom. langt og uden Fals til Dækstenen, der havde udgjort endel af det oprindelige Gulv.

Lige midt foran Høialteret fandtes Gravstedet *G*. Om dette beretter Klüwer, der for 50 Aar undersøgte det, (S. 15): „Intet uden et aldeles nøgent Skelet og noget Aske fandtes i denne Grav, som imidlertid aldrig har været rørt, da endog det ubetydeligste Led paa nævnte Skelet var i Orden. Af den fundne Aske kan man skjønne, at Graven, som staar saa lavt under Gulvet, ved Kirkens Ildebrand er bleven gloende, og Liget med de Klæder, det var iført, saaledes forbrændt.“

Ved min Undersøgelse fandtes Graven at være dækket med 3de 4 Tom. tykke Graastens Heller, som vare indfattede i en Fals i øvre Gravkant, der laa 5 Tom. under Gulvet. Under disse Heller fandtes tynde Skiferstens Plader. Da ogsaa disse vare optagne, fandtes Graven halvt fyldt med Grus. Paa Bunden fandtes Skelettet af en Mand med kraftig udviklet Benbygning. Det var særdeles vel vedligeholdt, men desværre ikke aldeles fuldstændigt. Ifølge Lægens Erklæring viste det ikke mindste Spor af at være forbrændt, hvorfor Klüwers Slutning i Anledning af den af ham fundne Aske maa have været feilagtig. Lægen erklærede tillige, at den her begravede Mand havde havt stivt Ankelled, dog uden Forkortning *. Gravstedets Bund bestaar af en sleben Skiferstens Helle, dets Sider og Hovedende ere dannede af tilsagede Grøt-

*) Korpslæge Parelius's Skjøn derom er saalydende; „Ved høire Fodled findes nu en fuldstændig forbenet Sammensmeltning mellem Talus og Calcanus, Talus og Tibia samt Fibula med Talus og Calcanus. Vedkommende har havt stivt men ikke forkortet Ankelled.“

stensblokke med en udskaaret Fals til Dækstenen, 7 Tom. høi og fra 4 Tom. til 7 Tom. bred. Dets Ydersider vare opførte af Graasten og Kalk, saa at det ialt var 5 Fod bredt og 4 Fod høit.

Af de gamle Gravsteder var dette det mægtigste, og naar man saa hen til dets Plads midt foran Høialteret, dets Størrelse, dets omhyggelige Udførelse og smukke Udseende, saa gav det Indtrykket af, at indeslutte Levningerne af en mægtig Mand.

Ved nøiere at undersøge det, fandtes i dets venstre Sidemur indmuret 2de smaa Sarkofager af smukt udskaarne Grøtstens Blokke (6 og 7). Hver af disse indesluttede Levningerne af et nyfødt Barn, indhyllet i fint Lærred. Den øvre Sarkofag (6) var 2 Fod 9 Tom. lang, 18 Tom. høi og 14 Tom. og 8 Tom. bred. Det udhulede Leie var 1 Fod 10 Tom. langt og 7 Tom. dybt med en cirkelrund Hovedplads, 5 Tom i Diameter — altsaa ialt 2 Fod 3 Tom langt, 8 Tom. bredt ved Skuldrene og 3 Tom. ved Fødderne. Gjennem Bundens Midte, der laa noget dybere, var boret et Hul, $\frac{1}{3}$ Tom. i Diameter. Laaget bestod af en i Tagform udskaaret Grøtsten. Omtrent ligedannet hermed var den anden Sarkofag, der tillige var indmuret i og udgjorde en Del af Fundamentet til Høikorets Trappe. Dens Laag lignede det forrige, men var prydet med Udskjæringer, der forestillede rundbuede Søilerækker. Ingen af disse Sarkofager have været rørte, siden de de bleve indmurede i Gravstedet *G*; thi de vare indesluttede i en haard og fast Masse af Kalk og Sten, der var meget vanskelig at løsne. Alligevel vare de smaa Ben bragte i Uorden, formodentlig ved Flytning fra et andet Sted, inden de her bleve indmurede.

Da Fodenden i Gravstedet bestod af en simpel Graastens Helle, der lidet syntes at passe til Omgivelserne, lod jeg den optage, og der kom da tilsyne et firkantet Rum (8) indenfor denne og under Høikorets Trappe. Det var øiensynligt opført paa samme Tid som *G* og indesluttede nogle opstablede Menneskeben. Det var 1 Fod 3 Tom. langt og bredt og 1 Fod 6 Tom. høit, bedækket med en Graastens Helle, men uden Stenbund. Den nordre Væg var en Fortsættelse af Gravstedet og den søndre parallel hermed.

Tæt ved nordre Væg fandtes ogsaa en liden Sarkofag (*H*), der

var omtrent ligedannet med de tvende forhen fundne. Denne indeholdt et nyfødt urørt Barnelig med Levninger af fint Lærred og Silketøi, hvori det havde været indsvøbt. Den laa 1 Fod 5 Tom. under Gulvet.

Ved 9 fandtes den nordre Sidemur af et Gravsted, der havde været opført omtrent som *C*, men var bleven ødelagt ved senere Jordbegravelser.

Ved 10 fandtes en Grøtsten, der formodentlig har dannet Hovedenden af et Gravsted, der ogsaa var bleven ødelagt ved en her forefunden Jordbegravelse.

Gravstederne *I*, *K* og *L* ere fra en nyere Tid og have rimeligvis fortrængt ældre Grave; men jeg troede dog, at det kunde være af Interesse ogsaa at undersøge disse.

I er en stor aaben Grav, der var fyldt med fin Sand. Den er meget omhyggeligt opført af smaa hollandske gule Murstene og kalket indvendig og er 8 Fod 9 Tom. lang, 5 Fod bred og 10 Fod dyb med 8 Tom. tykke Mure og muret Bund, hvor der fandtes 6 Ligkister sammenpressede i 3 Lag ovenpaa hinanden. I Sidemurene findes Huller til Tværbjelker, hvorpaa disse Kister have hvilet i Etager over hinanden. Der fandtes forøvrigt Intet, som kunde give Oplysning om, hvem dette Gravsted tilhørte.

K er ligeledes en aaben Grav, men meget mindre, og opført af store røde Mursten. Den er 7 Fod 6 Tom. lang, 3 Fod 6 Tom. bred og 5 Fod dyb, — og maa være yngre end *I*, da den støtter sin nordre Sidemur hertil. Omtrent 2 Fod under Overfladen fandtes en hensmuldret Kiste, hvori Levningerne af en Mand. Herunder fandtes igjen Spor af en Ligkiste, hvorpaa en Plade af Kobber med følgende Indskrift: „Her ligger begraven erlige oc velbyrdige Jomfru Sitsele Thot thil Sirkjøbing, erlig oc velbyrdig Anders Thottis oc S. Fru Lisabet Rosenkrantsis Daater, thil Nes i Schaane, som blev fød paa Laufholm Slot, der mand schref Anno 1589, oc døde her paa Trundhjembs Kongsgaard Anno 1621 dend 27 Dag i Septembris Maaned i hendis Alders 32 Aar. Gud gifve hender med alle tro Christne en ærefuld Opstandelse.“

I Kisten fandtes et mindre Skelet, der saaledes maa have

været Sitsele Thott og under dette et større og et mindre. De 3de sidste Lig, saavelsom samtlige i forrige Grav, vare indhyllede i Silkesvøb. Kvinderne havde Silkehuer paa Hovedet og Mændene store brune Parykker.

Schøning beretter, at da der skulde opkastes en Grav til Lector Thomas v. Westen († 1727), traf man først paa en Stenkiste, hvorpaa Gravningen begyndte paa et andet Sted, hvor man traf en Kiste, hvori en adelig Jomfru af Familien Thott, hvorpaa Thomas v. Westens Kiste blev sat.

Det var saaledes hans Levninger, der først bleve fundne i dette Gravsted. Disse lod jeg lægge i en ny Kiste og nedlagde ogsaa deri en Blyplade med Indskrift for det Tilfælde, at Efterslægten paa en værdig Maade skulde ville hædre denne Finnernes Apostel.

L er en Gravhvælving, opført af gule hollandske Mursten, der indvendig er 8 Fod 6 Tom. lang, 5 Fod 2 Tom. bred og 8 Fod høi fra Bunden til Toppen af Hvælvet, hvoraf kun $\frac{1}{3}$ stod tilbage. Jeg undersøgte ikke dette Gravsted nøiere, da det er fuldstændigt beskrevet hos Klüwer, der (S. 16) beretter, at da han aabnede Graven, fandt han deri 2de Ligkister med spidse Laag og Læderbetræk. Paa den ene var 2de Vaabenskjolde af stærkt forgyldte Kobberplader og en Plade med Indskrift, hvoraf kunde sees, at Gravstedet var opført for Ridder Hans Offesen til Fosen, som døde 1599. Han var af Slægten Rød og kongelig Befalingsmand over Bakke Klosters Len og eiede som Sædegaard Fosen, nu Stor-Fosen i Ørlandets Præstegjeld.

Paa den anden Kiste fandtes kun en halv fortæret Tinplade, hvorpaa kunde sees: "Marine Embrigtz-Dotter, død paa Foxem 1601."

Udgravningen i det ledige Kor blev nu fortsat dybere, for om muligt at finde flere gamle Gravsteder, hvilket dog ikke lykkedes. Mellem *G* og Sidemuren 9 fandtes Levningerne af en Mand med Træben samt af en Kvinde og et Barn jordbegravede; ligeledes af en Mand mellem *D* og *K*, formodentlig den omtalte Søfren Hansen. Da disse Undersøgelser nu maatte ansees endte, bleve alle de

gamle Gravsteder paa det Omhyggeligste restaurerede, og efterat Skeletterne vare ordnede og alt af Interesse afbildet, bleve Dækstene paalagte og tilmurede med Cement. *B*, *F* og *G* fik nye hele Dækstene, tildannede af store Skiferstens Heller. Det udgravede Grus blev derpaa overalt paaført og udjevnet.

II. Lidt om Kirkens Fundamenter.

Foruden den ved Udgravningen fremkomne Sokkel (1ste Profil, 3) i søndre Korgang, fandt man her ogsaa en anden (11) af tilhugget Grøtsten, 5 Fod bred, under de 5½ Fod tykke Mure, der nu skille denne Gang fra Koret. Under nordre Korvæg fandtes en lignende Sokkel (12) i samme Niveau som den forrige, og da man nøiere undersøgte de paa disse opførte Mure, fandt man indmuret heri (se Grundplanet) Søiler ved 13 og 14 samt en Søilefod ved 15.

At denne Sokkel (11) dog ikke fra Først af havde været bestemt til Søilefundament, saa man deraf, at den ved 16 og 17 var forsynet med Udspring til Murstivere. Det vistes desuden ved Nivellement, at den, skjøndt af udhugget Grøtsten, havde været skjult, eftersom den laa 6 Tom. under det oprindelige Gulvs Overflade og 1 Tom. under de fleste Begravelsers øverste Kant samt ved 15, hvor den er sunket, og hvor man derfor har underbygget Søilefoden for at bringe denne i Niveau med de øvrige. Ligeledes strækker Sokkelen (11) sig ved Korets østre Ende paa begge Sider et Stykke under Høikorets Trappe (20), hvor den ikke kunde vises (se 2det Profil), og fortsættes tilsyneladende under Ottekanten, som Fundament for denne. Jeg maa derfor antage, at hele denne Sokkel er en Levning af den Kirke, som Olaf Kyrre her opførte før sin Død († 1093). Ved denne Kirkes Ombygning, hvorved den tillige fik Sidegange, maa dens Mure være blevne nedbrudte indtil Soklen og ombyttede med Søilerader, der i Koret siden maa være blevne ødelagte, maaske ved Kirkens Brand den 5te Mai 1531, og erstattede med de nuværende plumpe Mure.

Fundamentet til Olaf Kyrres Kirke kan man saaledes antage findes urørt i den østlige Del af Domkirken. Dens Skib havde

mod Øst samme Udstrækning som det nuværende Kor, og dens Kor dannede formentlig en udspringende afrundet Apsis, der med Lethed kunde forandres til den nuværende indre Ottekant, hvis Hjørnesøilers Marmorsokler, som endnu vises, forhen synes at have tjent til Fundamdnter for det forrige Kors Murstivere.

Grundplanet i Olafs Kirke synes altsaa her at være uforandret bibeholdt som indre Kjærne for den senere udvidede og ombyggede Kirke, dog saaledes, at dens Skib blev gjort til Kor og dens Kor til Høikor. (Se forøvrigt Nicolaysens „Norske Fornlevninger" S. 596).

Soklen (11 og 13) hvilede paa en Grundmur, bestaaende af uregelmæssige og slet sammenføiede Stene, nedlagte uden Kalk. Den var opført i et fast og haardt Lerlag, som ved en Undersøgelse i Gravstedet *I* befandtes at være 10 Fod dybt. Herunder var fin graa Sand, som blev undersøgt i 11 Fods Dybde, uden at der saaes nogen Forandring. I Olafs Brønd skal der findes fast Fjeld i 36 Fods Dybde.

I Høsten 1865 og Vaaren 1866 blev ifølge Kirkeinspektionens Foranstaltning gravet rundt Kirkens ydre Fundamenter, for at forstøtte disse. Hr. Civilingeniør Kielland blev anmodet om at efterse og forfatte en Beskrivelse over disse, hvilken vedlægges.

Under det omtalte Forstøtningsarbeide bemærkede jeg, at Domkirkens Kapitelbygning, der er opført forinden Kirkens Ombygning, har en aldeles lignende Sokkel med Murstivere som den under Korvæggen fundne (11). Senere har jeg ved en Udgravning i Selje Kloster- og Kirkeruiner fundet Sokler af aldeles samme Form, der saaledes maaske kan være særegen for et bestemt Tidsrum i vort Lands Bygningshistorie.

III. Nogle Bemærkninger om de fundne Begravelser.

Da Murene i Olaf Kyrres Kirke ere blevne nedbrudte, saa maa altsaa de kongelige Lig, der ifølge Sagaerne vare indlagte heri, ogsaa være udtagne og enten begravede eller igjen indlagte i den nye Kirkes Mure. Hvor disse skulle søges, er uvist; men at der virkelig findes saadanne Væggebegravelser i Domkirkens Mure,

kan man fortiden se Exempel paa i øvre Sidekapel i søndre Tværskib.

De fundne Barnesarkofager, der tildels ere prydede med Forsiringer af rundbuede Søilerader, antager jeg for at være Levninger fra den gamle Kirke. Gravstedet *G* og det firkantede Rum (8), der begge ere opførte paa samme Tid som Fundamentet til Høikorets Trappe, og altsaa strax efter de gamle Mures Nedtagelse, antager jeg ligeledes indeholde saadanne Levninger. Deraf kan man ogsaa forklare de opstablede og istykkerbrudte Ben i 8 og at Skelettet i *G* fandtes — skjønt urørt — uden Spor af Svøb. Ligeledes antager jeg den udvidede Grøtstenskiste *F* for at være fra en tidligere Periode, ligesom det deri fundne i Skind indhyllede Lig.

Beretningen i den gamle Flatøbog (forfattet 1387—1395): „Magnus Konges Lig jordedes i Kristkirken udenfor Koret, men nu er det indenfor Koret fremfor Erkebiskopens Plads“ kan muligens passe paa Graven *G*. *

Danmarks Konger, Valdemar den 1ste († 1182) og Knud den 6te († 1202) bleve begravne paa samme Maade uden Prydelse og kun omgivne af et Læderhylster. Denne Begravelsesmaade synes ogsaa at have været den sædvanlige i de fleste af Europas Lande paa samme Tid (Kongegravene i Ringsted S. 22).

Sverres Saga (Kap. 38) beretter om Erling Skakke, der i 1179 faldt i Slaget paa Kalvskindet i Throndhjem: „Erling Jarls Lig blev baaret til Graven søndenfor Kirken, men nu (1230) er den inde i denne.“ Som før vist, var Olaf Kyrres Kirke enskibet, og Erling blev begravet ved den søndre Væg, formodentlig under Tagdryppet paa den Tids Stormænds Vis. Da Kirken ikke længe derefter fik Omgange, blev herved hans Leiested indbygget i Kirken, og man vogtede sig vist for at ødelægge en saa mægtig Mands Grav. Den maatte derfor være at finde i søndre Korgang. (Nicolaysens Fornlevninger S. 597).

*) dog kan det skelet, som fantes i graven, neppe være kong Magnus's, da man af sagaerne ej har mindste grunn til at tro, at han havde et stivt ankelled (jfr. foran s. 13). N. N.

Det eneste Gravsted, som fandtes her, var *A*, der saaledes muligens indeholder Erling Skakkes Ben. I Gravene *B*, *C*, *D* og *E* findes formodentlig Ben af Norges Erkebiskoper.

Erkebiskop Arne Vade, der døde 1349 af den sorte Død, ønskede i sit Testament at maatte blive begravet indenfor sin Frænde, Eilif Kortins, Fødder. Af den indbyrdes Stilling mellem Gravene *B* og *C* og den indre Gravs mindre omhyggelige Opførelse og de heri indesluttede Bens opløste Tilstand kan man med nogen Grund antage denne for Arne Vades, og at saaledes den anden (*B*) indeslutter Levningerne af Erkebiskop Eilif Kortin. (Nicolaysens Fornlevninger S. 602).

Olaf den Helliges Lig blev af Svenskerne i Syvaarskrigen bortført fra Høialteret og begravet i Fløans Kirke i Størdalen. Efter Krigens Ophør blev det bragt tilbage af Nordmændene og bisat i Domkirken i en aaben Grav, der ifølge kongelig Befaling blev tilkastet 1568. (Foreningens Aarsberetn. f. 1856 S. 65).

Hvor denne er at søge, er imidlertid uvist. Allerede i Slutningen af 1500 begyndte nemlig enkelte mægtige Familier at faa sine Gravsteder anbragte i Domkirken, og i 1625 lod Lensherren, Tage Thott, formelig udbyde Gravsteder inde i Kirken til Bortbygsel, hvorved de fleste gamle Grave bleve ødelagte.

Senere gik man endog heri saa vidt, at man tillod Opførelsen af Ligrum overalt i Kirken, hvor dette paa nogen Maade lod sig gjøre. Saaledes bortbygslede man de 3de smukke Kapeller ved Høialteret og ligeledes det herlige Sidekapel i søndre Tværskib, der ligetil i Sommer har været hermetisk tillukket. Man byggede Ligrum i begge Korgange og hug endog 4 Steder Døre i Kirkens Mure, for udenfor disse at opføre smagløse Gravkapeller, hvoraf Schøllers endnu staar tilbage.

Indberetning til Filialafdelingens Direktion fra Civilingeniør Alfr. Kielland.

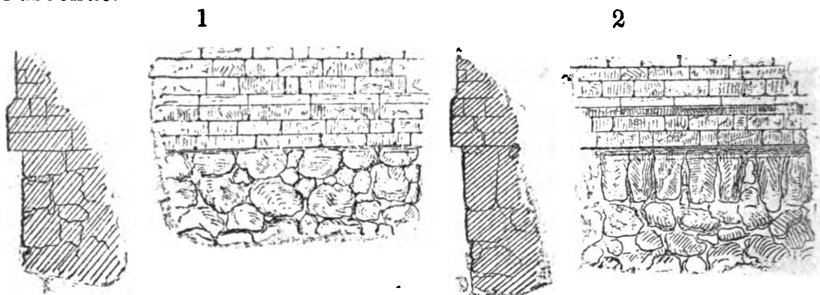
Efter Anmodning fra Filialafdelingens Direktion har jeg tilseet den i Høsten 1865 og Vaaren 1866 foretagne Gravning langs den herværende Domkirkes Grundmure. Jeg tillader mig at oversende Direktionen nedenstaaende af mig ved denne Leilighed gjorte Iagttagelser, der muligens tildels kunne være af Interesse.

Grundmurenes Ydersider afdækkedes i en Dybde af indtil vel 3 Alen og i en Længde af kun 3 à 4 Alen ad Gangen, hvorefter en Graastensmur af 1½ Al. Basis og ¾ Al. Krone opførtes, idet den sluttedes tæt indtil det gamle Fundament, efterat dette var bleven forsigtigt renset for Jord og de allerløseste Smaastene. Muren opførtes af meget stor og god Sten i Mørtel. Hvert Stykke Mur blev tilsidst udgydt med tynd Cementmørtel samt udfuget med Cement paa Overfladen og nedad Ydersiden i en Dybde af ¾ Al. fra Murens Overkant, for derved at hindre Overvandet fra at trænge ind og dermed Frosten fra at virke ødelæggende. Overvandet blev ogsaa under Arbeidet forhindret fra at træde ind i den aabnede Grav og nylig tilfyldte løse Jordmasse. Paa denne Maade blev Grundmuren Stykke for Stykke, men uden Afbrydelser, forstøttet. Det kunde ikke opdages, at det gamle Fundament led under dette Arbeide, derimod bleve hist og her udfaldne og beskadigede Dele af Sokkelen indsatte og udbedrede.

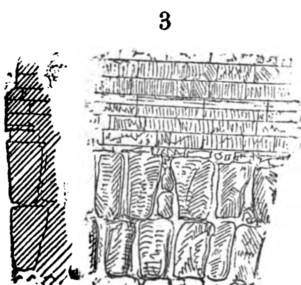
Arbeidet begyndtes der, hvor nordre Tverskibs Vestside støder til Langhuset (Ruinerne), fortsattes i Retning mod Koret, rundt samme, og sluttede Vaaren 1866 der, hvor søndre Tverskibs (Lagthingets) Vestside støder til Langhuset. Sidstnævnte Tverskibs Vestveggs Grundmur blev dog ikke afdækket, da der her befandt sig Grave, hvis Mure slutte til Fundamenterne og saaledes danne Forstøtning for disse. Heller ikke dette Skibs Sydveggs Fundament blev afdækket paa Grund af de sig her befindende nyere Grave og tilstødende Gravhvelv.

Grundens Beskaffenhed er overalt omtrent den samme: nederst fast Lerbund, øverst løsere Ler og Muld, blandet med Bygningsgrus, forraadnet Træ og Menneskeben.

Grundmurene bestaa hovedsagelig af Kuppelstene (Kampestene) i de forskjelligste Størrelser. Nedenstaaende Skitser antyde deres Udseende.

Øverst befinder sig den hugne Sokkel, der fordetmeste var bedækket med Jord, derpaa to eller eet horizontalt Skifte i omtrent 12" Tykkelse af ualmindelig veldannet Graasten og endelig Kuppelstensmassen. Fundamenterne se ud, som om de skulde være udførte paa følgende Maade: I den stive Ler gravedes en Grav, der erholdt den for Fundamentet fornødne Bredde og hvis Bredde i Bunden kun blev lidt mindre end Bredden i Jordbaandet. Denne Grav blev derpaa udfyldt med Kampesten, Mørtel og Stengrus, uden at tage Hensyn til nogetsomhelst Forband. Ovenpaa denne Fyldning muredes der ordentligt 2 eller 1 horizontalt Lag Brudstene (Fig. 1), eller der sattes Stene paa Ende, Side om Side (Fig. 2). Denne sidste Maade er dog kun brugt paa nordre Tverskibs Vestside. En særlig Undtagelse fra de øvrige er Kapitlets Fundamenter, hvis Udseende er antydet i vedstaaende Skitse (Fig. 3).

Her bestaar Muren af tvende paa hinanden staaende Graastensrækker. Arbeidet er meget omhyggeligt udført og de øverste Stenes ujevne Overflade udjevnede med Smaasten og Mørtel. Ogsaa her er Muren smalere i Bunden end i Jordbaandet, d. e. helder udad oventil. Fremdeles frembyder „Lagthin-

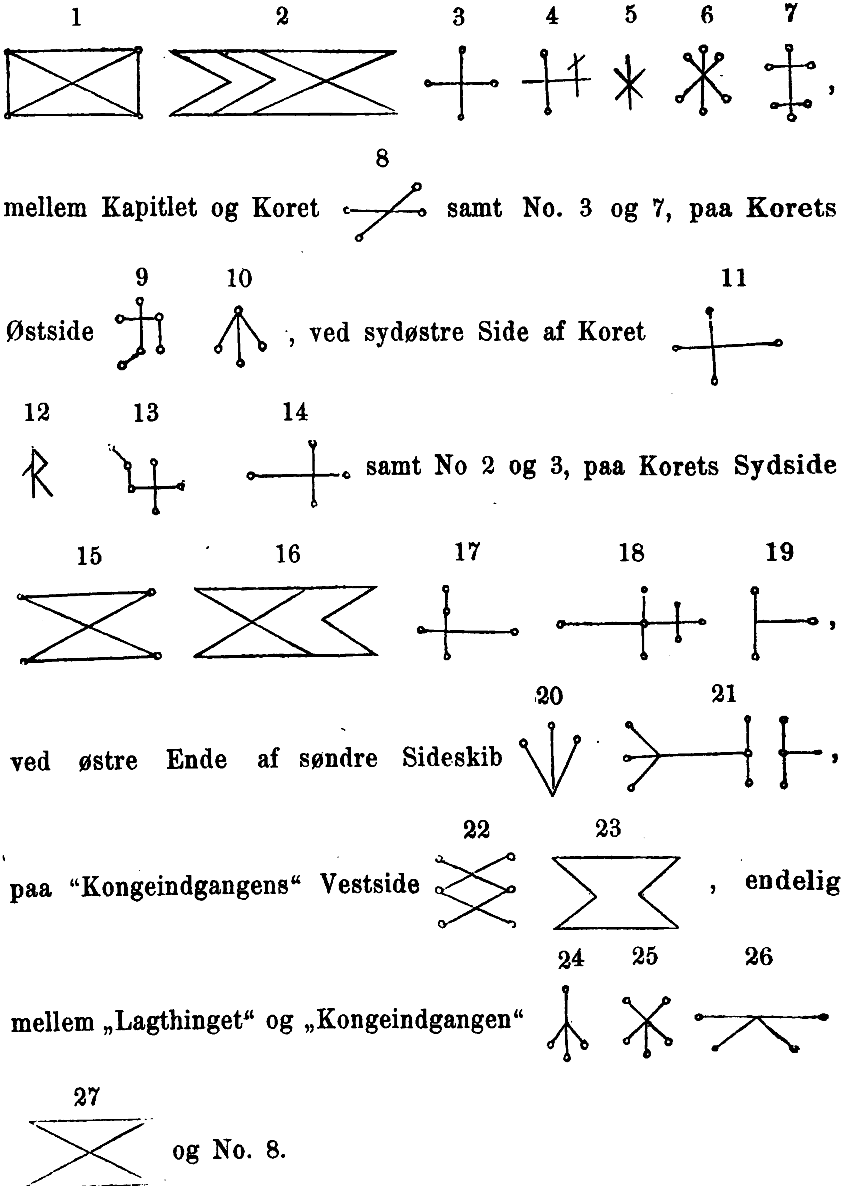
gets“ østre med Sidekapellets og en Del af Skibets tilstødende søndre, mellem „Lagthinget“ og den saakaldte Kongeindgang beliggende, Grundmure et andet Udseende. Disse bestaa af meget store veldannede Brudstene i horizontalt Skifte, glat murede i godt Forband.

Næsten overalt rager Sokkelstenen udover Fundamenterne fra 6 " til 12 ", som antydet paa Fig. 1 og 2. Heller ikke er Grundmuren gjort bredere der, hvor Veggen paa Grund af en Forstærkning eller Lisene bliver tykkere: Sokkelen er kun der skudt saameget længere ud. Ved Kapitlet derimod ligger Sokkelen i Flugt med Fundamentet, der ogsaa her har en jevn Yderside, hvorfor ogsaa Sokkelstenen her lader til at ligge i sin oprindelige Stilling baade i horizontalt og vertikalt Plan, da Frosten eller Telen her ikke har kunnet virke paa Muren.

Paa Grund af Bygningsmaaden og Materialierne kan Fundamenternes Soliditet ikke være stor. Hvor der ikke er Undtagelse fra den almindelige Regel, som ved Kapitlet, „Lagthinget“ og det omtalte Stykke mellem Lagthinget og „Kongeindgangen“, er derfor Fundamentet, som Mur betragtet, om man kan kalde det saaledes, meget svagt, og dets øverste Del har lidt betydeligt under Telens Indvirkning. Paa Strækningen fra Kapitlets Østside rundt Koret til den saakaldte St. Olafs Brønd maa det ansees for at være i daarligst Forfatning.

Af andre Uregelmæssigheder i Fundamenternes Nærhed bemerkedes paa flere Steder, hvor der paa Veggen mellem to Vinduer vise sig Fortænding og andre Merker til, at det har været Planen her at opføre Stræbepillarer, solide Fundamenter i Grunden af almindeligt Murverk (ikke Kampestens), bedækkede med cirka 1 Alen Jord. Saadanne fandtes imellem Vinduerne i Sideskibene, mellem nordre Tverskib og Kapitlet, og paa modsatte Side af Kirken mellem Lagthinget og Kongeindgangen.

Indhugne Tegn (Stenhuggermerker) bemerkedes paa de af Jord bedækkede Sokkelstene overalt undtagen paa Tverskibenes og Kapitlets Mure. Paa Kirkens nordre Side mellem Kapitlet og nordre Tverskib bemerkedes:

, mellem Kapitlet og Koret samt No. 3 og 7, paa Korets Østside , ved sydøstre Side af Koret samt No 2 og 3, paa Korets Sydside , ved østre Ende af søndre Sideskib , paa "Kongeindgangens" Vestside , endelig mellem „Lagthinget" og „Kongeindgangen" og No. 8.

Ved Korets sydøstre Side var Grunden opfyldt med store Kampestene eller Kuppelstene i flere Alens Bredde udenfor St. Olafs Brønd og Grundmuren.

Overalt, hvor der groves, stødte man paa Benrader og forraadnede Ligkister i Dybde fra 1 til 3 Al. under Overfladen og ofte i Fundamentets umiddelbare Nærhed; paa et Sted, ved Korets østlige Sidekapel, fandtes et Skelet, hvis Hovedskalle laa inde imellem Fundamentets Stene under det sydøstlige Hjørne.

Efterat Forstøtningen af Grundmuren var tilendebragt, blev der af glaserede Lerrør dannet Afløbsrender fra alle Tagets Nedfaldsrender; disse mindre Ledninger munde ud i en større, der fører Nedslagsvandet til Elven.

Civilingeniør L. Meyers antikvariske Undersøgelser i Fosnæs Præstegjeld 1866.

Efter Opfordring fra Filialafdelingens Direktion i Throndhjem har jeg i Løbet af Sommeren bereist Fosnæs Præstegjeld, for at undersøge og optegne, hvad som i antikvarisk Henseende maatte være af Interesse. Det Resultat, som jeg erholdt, og som jeg herved har den Ære at indberette, viser en betydelig Uoverensstemmelse med det, som Schøning erholdt ved sine Undersøgelser i Aaret 1774 *. Af Præstegjeldets trende Sogne er især det vestligste, Halmø, rigt paa Gravhauger, hvorimod Vik Hovedsogn kun har ganske faa og af liden Interesse værende Hauger; Fosnæs Annex har derimod mere at fremvise.

I. Fosnæs Annex, I dette Sogn findes Oltidslevninger paa følgende Steder. Paa Tranaas findes en liden udgravet Rundhaug et Stykke i SSO for Gaarden, og hvorpaa laa en langagtig Sten, som muligens engang har staaet opreist paa Haugen. Et Stykke vest for Gaarden ligger en stor, udgravet Rundhaug, og et Par Skridt fra denne, nærmere mod Gaarden, en temmelig stor Langhaug, der er gjennemgravet paa flere Steder, og ved hvis østre Ende ligger en omtrent 2¼ Alen lang og noget tilspidset Sten. — Strax i Nærheden af Husene paa den, under Gaarden Sandviken hørende, Plads Smaaengen ligger adskillige Hauger, tilsammen 11. Begynder man Tællingen fra Syd, har man Haugerne liggende i følgende Orden: først en liden Rundhaug, nogle Skridt i V for den en noget større, lidt i V for denne to Hauger, nogle faa Skridt fra hinanden, og i NV for de sidste en større Haug. Gaar man nu igjen ud fra den førstnævnte Haug, saa ligger, omtrent 30 Skridt i NNV for Samme, en mindre, og 2 Skridt i samme Retning fra den sidstnævnte en større Haug, noget i Ø for denne en temmelig stor Haug, og længere i Ø 3 Hauger i Række, et Par Skridt fra

---

*) Jfr. Nicolaysens N. Fornlevn. s. 662 f.

hverandre. Samtlige Hauger ere runde og noget, men ei tilstrækkeligt, udgravede. Paa den som Nummer to nævnte Haug sees under dens udgravede Top en Murning rundt Kanten samt det i Midten liggende og ligeledes af runde Stene murede Gravkammer. Efter Opgivende af en af dem, som var med ved Gravningen, fandtes ingenting i Haugene. — Paa Hof, hvor der i Fortiden skal have været Kongsgaard og Offersted, findes mange Hauger; den af Schøning omtalte Bautasten paa Hofsnæs er nu ikke at finde, hvorimod der sammesteds findes tvende større Rundhauger. De paa selve Gaarden værende Hauger ligge i SV for samme og ere blot ved en liden Elv og dens Mæler adskilte fra de paa Smaaengen værende Hauger. Paa Grund af at Marken og Haugerne ere tæt bevoxede med Løvskov og Krat, var det ei muligt at tælle Haugerne eller at angive deres gjensidige Beliggenhed, dog ser der ud til at være flere, end de af Schøning omtalte. I nogle af Haugerne er der gravet og fundet Skeletter af Mennesker samt forskjellige Slags Jernsager. — Paa Seierstad findes i N for Gaarden tvende Rundhauger og noget længere bort en Rund- og en Langhaug. Et lidet Stykke i S for Gaarden ligger ogsaa nogle Hauger, i hvilke man har fundet Oldsager. — Paa Salsnæs ligger 3, for sin Størrelse mærkelige Hauger, hvorimod Schøning blot omtaler een, men hvis Størrelse han har sat omtrent lige med Høiderne af de tre virkelige tilsammentagne. Disse Hauger ere helt igjennem byggede af temmelig store, rundagtige Stene og ligge i en Række i Retning SSO—NNV. Den første er omtrent 150 Alen i Omkreds ved Foden og har en Middelhøide af omtrent 11 Alen. I Toppen ere Stenene væltede noget tilside, vistnok et mislykket Forsøg til Gravning; her og der paa Siderne er den mosklædt. Den midterste af Haugerne ligger 9 Alen i NNV for den første; den er omtrent 100 Alen i Omkreds og har en Høide af omtrent 9 Alen; den er temmelig jordklædt og har en mere regelmæssig og tilspidset Top. Ved Foden ligger paa den vestre Side af Haugen en excentrisk Ring af større rundagtige Stene, hvilken vistnok har været fortsat helt rundt, men den nu resterende Del er bleven borttagen, for at give Plads for nogle Bygninger, som stode op til Haugen. Den sidste af Haugerne er omtrent 130 Alen i Omkreds, og Høi-

den er omtrent 14 Alen. Stenene ere her aldeles nøgne og i Toppen flyttede lidt tilside, da det ei er rimeligt, at nogen Sænkning af den faste Grund kan være Aarsag dertil. I Udmarken ligger en mindre udgravet Haug.

11. Halmø Sogn. Paa Løfsnæs er en Mængde saavel runde som aflange Hauger, samt nogle Stenrøser saavel i SV som i NNV for Gaardene. De fleste af Haugerne ere meget lave og næsten jevnede med Marken, uden dog at være udgravede. Ret under Fjeldet Løfsnæsklumpen ligger ogsaa nogle Hauger, hvoraf en, en Rundhaug, er cirka 5 Alen høi og noget men ei tilstrækkelig udgravet. — I Gaarden Gladsøens Udmark findes mange Hauger i vestlig Retning for Gaarden. Begynder man fra Øst, saa støder man først paa følgende Hauger, der ligge i en mod Vest løbende Række: først 5 runde, hvoraf et par ere udgravede, derpaa en Langhaug, ved Siden af den i Syd en Rundhaug; i Vest for Langhaugen og fortsættende Rækken ligger en Rundhaug, og lidt i NNV for denne en langagtig rund Haug. Her deler Rækken sig i 3 Grene, ligesom Grenene paa en tregrenet Gaffel. Den ene af dem, den sydligste, bestaar af følgende Hauger: først 2 Rundhauger, nogle Skridt fra hinanden, saa en 30 Alen lang, men temmelig lav Haug, med Hul efter Gravning et Stykke fra begge Spidser, og slutteligen en Lang- og en Rundhaug. Anden og midtre Gren bestaar af 2 Rundhauger. Tredie og nordligste bestaar først af 4 lave, runde Hauger, hvoraf paa den fjerde ligger en 1¼ Alen lang og noget tilspidset Sten; ret i Nord for sidstnævnte Haug ligger en udgravet, af Kuppelstene bestaaende Rundhaug; Rækken fortsættes og slutter med 2 Rundhauger. Rækkerne løbe i nogen Afstand fra og omtrent parallelt med Stranden; længere op paa Land ligge ogsaa nogle Stenrøser. — Paa Vedvik staar endnu den af Schøning omtalte Bautasten, der er benyttet som Hjørnesten for et sammesteds opført Hus; dens Høide over Jorden er blot 2 Alen. — Paa Sither ligger i Udmarken 6 Rundhauger og en Langhaug. En af Rundhaugerne er temmelig høi, cirka 5 Alen, de øvrige ere mindre og lavere. — Paa den under Kværnøen hørende Plads Skavsanden er tvende Rundhauger. Den ene er næsten totalt udgravet, af den anden er Toppen bortgravet, hvorved kom for Dagen

en Murning af flade Stene. I denne Haug fandtes Ben og nogle forrustede Jernsager. — Paa Vik findes ogsaa Hauger, saavel runde, som lange, men ingen af nogen betydelig Størrelse eller paa anden Maade mærkelige. — Paa Halmø og Bjørø findes en Haug paa hvert af Stederne. — Under Fjeldet Murstein staar paa en Slette, Nord-Bjørgan kaldet, 4 Bautastene i Retning N-S. Den nordligste har i Gjennemsnit Formen af et ligebenet Triangel, hvis Toppunkt vender mod Øst. Største Bredde ved Marken er 24 Tommer. Længden er omtrent 45 Tom. Denne Sten staar i det Nærmeste vertikalt, de øvrige have derimod en større eller mindre Heldning mod Øst. Den 2den Sten staar i 24 Tom. Afstand fra hin og har omtrent 48 Tommers Længde, største Bredde ved Marken er 36 Tommer. I 36 Tommers Afstand fra den 2den Sten staar den 3die, hvis Længde er 32 Tommer og største Bredde 36 Tommer. Den sydligste og sidste af dem støder ved Marken umiddelbart sammen med den 3die; den har en mere uregelmæssig Form, end de øvrige, og er 37 Tommer bred og 53 Tommer lang. Stenene, der samtlige se ud til at staa dybt ned i Jorden, staa ei paa nogeu Haug, hvorimod 2 smaa saadanne ligge nogle faa Skridt i NO for Bautastenene og en i Vest for samme. Paa en Holme i Vest for Bautastenene ligger endnu den af Schøning omtalte Stenrøs, hvorimod ingen nedfaldne Bautastenevar nogensteds at opdage. — Paa Pladsen Teigmoen under Gaarden Udvorden er der tvende Hauger, og paa Indvorden ligger en Rundhaug strax ved Veien. Ogsaa paa Fæøen findes nogle smaa Hauger.

III. Vik Hovedsogn. Omtrent midtveis mellem Otterø og Otterøaunet ligger to Hauger, en Lang- og en Rundhaug. Begge Hauger ligge strax ved Veien og Side om Side med hinanden, i Rundhaugen er der gravet. Paa Otterøens sydligste Pynt, Andsnæsset kaldet, ligger en større udgravet Rundhaug, og en stor Langhaug, den sidste henimod 50 Alen lang. Det af Schøning omtalte Kirkenæs er det ikke muligt at finde, da ingen, selv de mest lokaliserede Mænd, kjender det eller noget lignende Sted. — Paa Alte og Fosland ligger en Haug paa hvert af Stederne.

Love

for Foreningen til Norske Fortidsmindesmerkers Bevaring.

(Vedtagne i Generalforsamling den 16 December 1844).

---

§ 1. Foreningens Formaal er: at opspore, undersøge og vedligeholde Norske Fortidsmindesmerker, især saadanne, som oplyse Folkets Kunstfærdighed og Kunstsands i Fortiden, samt gjøre disse Gjenstande bekjendte for Almenheden ved Afbildninger og Beskrivelser. Foreningen vil derfor, saavidt dens Midler tilstrække, understøtte Reiser i Fædrelandet, og befordre Udgivelsen af Verker, sigtende til ovennævnte Øjemeds Opnaaelse. — § 2. Foreningens Middelpunkt er Kristiania. — § 3. Til at bestyre Foreningens Anliggender vælges aarligen blandt dens i Kristiania værende Medlemmer en Direktion af 5 Personer og derhos ved særskilt Valg en Kasserer og[1] to Regnskabsrevisorer. Direktionen udvælger atter af sin egen Midte en Formand og en Sekretær[2]. Den supplerer sig selv, i Tilfælde af Vakance, indtil næste Valg. — § 4. Ordentligt Medlem af Foreningen er Enhver, der anmelder sig hos Direktionen og aarlig erlægger til Foreningens Kasse en Kontingent af en Speciedaler, hvilken indbetales forskudsvis til Foreningens Kasserer i Begyndelsen af hvert Aar. Er den ej erlagt inden Paaske, ansees Vedkommende for udtraadt af Foreningen[3]. — § 5. Foruden de ordentlige Medlemmer kan Direktionen indbyde overordentlige eller Æresmedlemmer, hvilke da ingen Kontingent erlægge. — § 6. Direktionen samles paa Formandens Indbydelse saa ofte, som et af dens Medlemmer forlanger det. Den raader for Anvendelsen af Foreningens Pengemidler og sætter sig i de Forbindelser, indenlandske og udenlandske, som den anser for hengigtsmæssige. Dens Beslutninger fattes ved Stemmeflerhed. — § 7. Kassereren aflægger aarligt Regnskab for Direktionen, hvilket Regnskab, efterat være revideret af de dertil udvalgte Revisorer, fremlægges for den næste ordentlige Generalforsamling. — § 8. Mod Aarets Slutning[4] holdes, efter offentlig Indbydelse af Direktionen, en Generalforsamling. I denne vælges Foreningens Direktion og øvrige Embedsmænd, afgives Beretning om Foreningens Virksomhed og Fremgang, forelægges det foregaaende Aars Regnskab, og forhandles forøvrigt alle de Gjenstande, Foreningen vedkommende, som af Direktionen eller nogen anden af Direktionens Medlemmer maatte

---

1) Ordene en „Kasserer og“ udgaa ifølge Generalforsamlingens Beslutning af 30 Decbr. 1853.

2) Ordene „og en Sekretær“ udgaa ifølge Generalforsamlingens Beslutning af 22 Decbr. 1848.

3) Denne sidste Bestemmelse er indtil videre sat ud af Kraft.

4) Ved Generalforsamlingens Beslutning af 15 Mai 1854 forandret til: „I Marts eller April“.

bringes under Diskussion. Direktionen kan ogsaa til andre Tider sammenkalde overordentlige Generalforsamlinger, naar den finder saadant hensigtsmæssigt. — § 9. Direktionen lader aarligen trykke og uden særskilt Betaling uddele til Foreningens Medlemmer en Udsigt over Foreningens Virksomhed i Aarets Løb, hvormed følger Afbildning og Beskrivelse af en eller anden merkelig Levning af Fortidens Kunst eller en Afhandling, der har Oplysningen om Fædrelandets Fortidsmindesmerker til Gjenstand. — § 10. De Oldsager, hvoraf Foreningen maatte komme i Besiddelse, overdrages, efterat være benyttede, til en af Rigets Oldsamlinger eller andre offentlige Samlinger, eftersom Foreningens Direktion maatte finde det mest passende.

J. Frich. R. Keyser. J. Nebelong. Chr. Holst. A. Tidemand.

Love

for den Throndhjemske Filialafdeling af Foreningen til Norske Fortidsmindesmerkers Bevaring.

(Vedtagne i Generalforsamling den 18 Oktober 1851).

§ 1. Den Throndhjemske Afdeling af Foreningen til Norske Fortidsmindesmerkers Bevaring har sit Midtpunkt i Throndhjrm, og indbefatter de Medlemmer af Foreningen, der have Bopæl i søndre og nordre Throndhjems Amter. — § 2. Afdelingens Øiemed er at befordre Foreningens Formaal for dette Distrikts Vedkommende. — § 3. Centralforeningen afgiver til Afdelingsdirektionens Raadighed den halve Del af, hvad der hvert Aar indkommer som Kontingent i Afdelingens Distrikt. — § 4. Til at bestyre Afdelingens Anliggender vælges ved den aarlige Generalforsamling, der afholdes i hvert Aars Oktober[1] Maaned, blandt de i Throndhjem værende Medlemmer en Direktion, bestaaende af 5 Personer, hvilke fungere uden Godtgjørelse. Direktionen supplerer sig selv i Tilfælde af Vakance, og anmoder et af Foreningens Medlemmer om, som Kasserer at modtage og forvalte Afdelingens Pengemidler samt til Direktionen at indsende aarligt Regnskab. Den Beretning om Afdelingens Virksomhed, som Direktionen afgiver til Generalforsamlingen, tilstilles Centralforeningens Direktion senest inden Midten af November[2] Maaned, ledsaget af Afdelings-Kassererens Regn-

1) Ved Generalforsaml. Besl. af 7 Decbr. 1854 forandret til: Januar.
2) Ved samme Beslutn. forandret til: Februar.

skab med Bilag, der revideres og decideres under Et med Foreningens Hovedregskab. — § 5. Direktionen samles paa Formandens Indbydelse saa ofte, som et af dens Medlemmer forlanger det. Dens Beslutninger fattes med Stemmeflerhed. Den raader efter Overlæg med Centralforeningens Direktion over Afdelingens Pengemidler, aarlige Indtægter og oplagte Overskud, og har til større Foretagenders Fremme at henvende sig til Centralforeningens Bestyrelse om det videre fornødne Tilskud. — § 6. Forøvrigt blive for Filialafdelingens Vedkommende at befølge de til enhver Tid gjeldende Love for den samlede Forening.

Fortegnelse

over antikvariske Gjenstande, angaaende hvilke Foreningen til Norske Fortidsmindesmerkers Bevaring i Særdeleshed ønsker sig Oplysninger meddelte.

Merkelige Kirkebygninger af Sten og Træ, — af sidste Slags især de saakaldte Stavekirker — med dertil hørende Forsiringer af Maleri og Snitverk, samt gamle Indskrifter med Runer eller latinske Bogstaver; — Kirke-Inventarium, Altere, Altertavler, Helgenbilleder, Kirkeklokker, Røgelsekar, Relikviekasser, Kalke, Døbefonter, Døbefade, udskaarne Stole og deslige Sager; — gamle og i Formen merkelige Husebygninger, baade Vaaningshuse og Stabbure, med deres Forsiringer og Indskrifter; — Levninger af gamle Bygninger, der kunne give Oplysning om Bygningskunstens Standpunkt i Middelalderen, saasom Kirkeruiner og Ornamenter derhen hørende; — gammelt Husgeraad af Træ, Sten eller Metal, saasom Højsædes-Stole og andre Stole, Borde, Skabe, Kister, Drikkehorn og andre Drikkekar, Kjedler og deslige; — Bautastene og Stene med Runeindskrift, Stenkors og gamle Gravstene, merkelige Gravhauger og Stensætninger; — Sager fundne i Gravhauger, saasom Gravurner, Vaaben, Redskaber, Smykker, Afgudsbilleder eller Amuletter og lignende Sager; — samme Slags Gjenstande, bevarede fra Oldtiden; — Mynter, — Brudesmykker, — Pergamentsbreve med Segl.

Foreningens Medlemmer.

(I Begyndelsen af April 1867).

Beskytter:

Hans Majestet Kongen.

Hendes Majestet Dronningen.
Hendes Majestet Enkedronning Josephine.
Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Eugenie.
Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Sophie.
Hans Kongelige Højhed Prins Oskar.
Hans Kongelige Højhed Prins August.

Direktører:

Cand. jur. N. Nicolaysen, Formand og Sekretær.
Professor O. Rygh.
Professor S. Bugge.
Cand. philos. H. Huitfeldt.
Arkitekt Chr. Christie.

Adjunkt Siegw. Petersen, Kasserer.
Justitiarius Carl Arntzen. } Revisorer.
Bureauchef H. Holm. }

Æresmedlemmer:

Rigsantikvarius B. E. Hildebrand, i Stokholm.
Arkivar Dr. Lisch, i Schwerin.
Professor C. G. Brunius, i Lund.
Professor, Konferensraad E. Werlauff, i Kjøbenhavn.
Etatsraad J. J. A. Worsaae, i Kjøbenhavn.
Forhv. Fransk Generalkonsul i Norge D. de la Roquette, i Paris
Abbed Cochet, keiserlig Inspektør over de historiske og kirkelige Mindesmerker i Seine inferieure, i Rouen.
Professor Dr. C. A. Holmboe, i Kristiania.
Kaptejn G. Munthe, paa Kroken i Sogn.
Toldinspektør C. J. Schive, i Stavanger.
Professor S. Nilsson, i Stokholm.
Kammerraad C. F. Herbst, i Kjøbenhavn.
Professor G. Stephens, i Kjøbenhavn.
Kammerraad C. A. F. Strunk, i Kjøbenhavn.

Aabell, Distriktslæge. Förde.
Aagaard, A. Kjöbmand. Tromsö.
Aall, Didrik, Stud. jur. Kristiania.
— H., Kammerherre. Ulefos.
— H., Justitssekr. Kristiania.
— J., Nes ved Arendal.
— J., Statsseketær. Kristiania.
— N. B, Verkseier. Nes ved Arendal.
— Stationsmester. Throndhjem.
Aarflot, M. A., Bogtrykker. Ekset.
Aars, H., Universitetskvæstor. Kristiania.
Aas, J., Provst. Gjerestad i Nedenes.
— L., Sagförer. Throndhjem.
Aass, Joh., Fuldmegtig. —
Aasen, E., Urmager. Kristiansund.
Abildgaard, Sorenskriver. Moss.
Albrechtson, Advokat. Kristiania.
Albretsen, H. C., Kjöbmand. Brevik.
Album, Overlærer. Drammen.
Alkinson, Geo. London.
Alsing, Sorenskriver. Eidsvold.
Andersen, Overlærer. Fredrikshald.
— O., Student. Kristiania.
— S., Kjöbmand. —
Andresen, Aug., Kjöbmand. —
— C., Höjesteretsassessor —
— H., Verksmester. —
— J. P., Advokat. —
— Joh., Kjöbmand. —
Anker, B. O., Sorenskriver. Stenkjær.
Antikvitetsakademiet i Stokholm.
Arbo, C., Student. Kristiania.
Arboe, P. N., Maler. Drammen.
Arctander, Fuldmegtig. Kristiania.
— N., Cand. mag. Kristiansand.
Arentz, N., Adjunkt. Throndhjem.
Arkiv, det antikvariske. Kjöbenhavn.
Arneberg, Civilingeniör. Kristiania.
Arnesen, D., Tegnelærer. —
— M., Adjunkt. Fredrikshald.
Arnold, Stadsingeniör. Skien.
Arntzen, C., Justitiarius. Kristiania.
— K. A., Stiftamtmand. —
— S. O. Distriktslæge. Bodö.
Arup, J. L., Biskop. Kristiania.
— T., Cand. jur. —

Aschehoug, W., Expeditionssekr. Kristiania.
Aubert, H., Löjtnant. Throndhjem.
— Sorenskriver. Jarlsberg.
Bache, N., Kjöbmand. Drammen.
Balchen, F., Institutbestyrer. Kristiania.
Barstad, Kadet. —
Barth, forhv. Sorenskriver. Jelöen.
Bassöe, H., Löjtnant. Kristiania.
Baumann, Foged. Fredriksværn.
— Læge. Lillehammer.
— Skibsförer. Throndhjem.
Bätzmann, F., Amanuensis. Kristiania.
Beer, J., kgl. Fuldmegtig. —
Behrens, Sejlmager. Bergen.
Bendeke, Joh., Löjtnant. Throndhjem.
Bendixen, Sorenskriver. Thelemarken.
— Adjunkt. Kristiansand.
Bendtz, Kommandörkaptein. Horten.
Benneche, H. A., Kjöbmand. Kristiania.
— P., Kjöbmand. Throndhjem.
Berg, A. Wessel, Sorenskriver. Vinger.
— C., Fuldmegtig. Throndhjem.
— C. F., Overtoldbetjent. Langesund.
— J. H., Byfoged. Fredrikstad.
— J. H., Skoledirektör. Throndhjem.
— J. P., Sogneprest. Dypvaag.
— N. J. W., Sogneprest. Flesberg.
— T. P., Proprietær. Throndhjem.
— W. O. —
Bergens Athenæum.
— Haandverkerforening.
Bergström, Axel, Assessor. Kristianstad, Skaane.
Berner, H. E., Cand. jur. Kristiania.
Bernhoft, A., Foged. Strinden.
Beyer, M., Cand. jur. Bergen.
Beylegaard, Sogneprest. Tönsberg.
Bing, Fr., Politimester. Fredrikstad.
Binneballe, Murmester. Kristiania.
Birkeland, M., Rigsarkivar. —
— Biskop. Bergen.
Bjerkan, B. A., Handelsfuldm. Thr.bjem.
Björn, Henr. jun., Kjöbmand. Kragerö.
Blich, C., Höjesteretsassessor. Kristiania.
— T. L., Amtsfysikus. Drammen.

Blix, O., Cand. theol. Stavanger.
— P., Civilingeniör. Bergen.
Blom, Chr. H., Kjöbmand. Skien.
— H., Kjöbmand. Moss.
— H. J., Sogneprest. Melhus.
— S. M., Byfoged. Brevik.
Blytt, P., Mægler. Bergen.
— P. M., Kontorist. —
Bodom, Overtoldbetjent. Ekersund.
Boeck, C., Professor. Kristiania.
— W., Professor. —
Bonnevie, N., Expeditionssekretær —
Borch, Billedhugger. —
Borchsenius, Foged. Gjerpen.
Bordevik, H., Cand. jur. Kristiania.
Borg, Fr., Lensmand. Hevne.
Boye, I., Læge. Frosten.
— M. C., Toldkasserer. Laurvik.
— Vilhelm. Kjöbenhavn.
Brandis, G., Bager. Bergen.
Brandt, forhv. Oberst. Kristiania.
— Fr., Professor. —
Bredal, Sagförer. Moss.
— A. Bergen.
Breder, Amtmand. Drammen.
Bredsdorff, Assessor. Bergen.
Bretteville, Statsraad. Kristiania.
Brinch, Chr., Cand. —
Brinchmann, C., Kjöbmand. Throndhjem.
Broch, H. H., Kjöbmand. Horten.
— L., Oberstlöjtn. Kristiania.
— O. J., Professor. —
Brodkorb, Proprietær. Kjörbo.
Bruenech, J., Kjöbmand. Kristiania.
Bruland, Kontorist. Bergen.
Brun, J., Apotheker, Throndhjem.
Bryhn, Stadsfysikus. —
Bryn, Læge. Kongsberg.
Brynie, B., kgl. Fuldmegtig. Kristiania.
— O., Bureauchef. —
Bucher, Lithograf. Bergen.
Buck, Fr. B., Kjöbmand. Throndhjem.
Bugge, I., Seilmager. Mandal.
— K. L., Sagförer. Throndhjem.
— S., Professor. Kristiania.
Bull, A. S., Generalkrigskom. —
Bull, A., Kaptein i Söetaten. Bergen.
— C., Expeditionssekr. Kristiania.
— G., Stadskonduktör. —
— J., forhv. Sogneprest. Melhus.
— J. R., Korpslæge. Bergen.
— R., Kontrollör. Kristiania.
Bödtker, Kaptein. Inderöen.
— J. C., Rektor. Kristianssund.
— J. D., Byfoged. Tönsberg.
Bögh, V., Stiftsarkivar. Throndhjem.
— V., Kjöbmand. —
— Sorenskriver. Bergen.
Cappelen, D., Jernverkseier. Ulefos.
— Didrik, Grosserer. Skien.
— J. W., Boghandler. Kristiania.
Carstens, Overlærer. Throndhjem.
Castberg, Premierlöjtnant. —
Charlton, E., Dr. Newcastle.
Christensen, Byfoged. Stavanger.
— Murmester. Throndhjem.
Christie, Chr., Arkitekt. Kristiania.
— E., Politimester. Throndhjem.
— H. C., forh. Kommandörkaptein. Laurvik.
— J., Vejbestyrer. Kristiania.
— J., Byfoged. Kragerö.
— W. H., fhv. Toldkass. Bergen.
— W., Amtsingeniör. Vefsen.
— W., Overtoldbetjent. Tönsberg.
Clausen, B., Handelsfuldm. Throndhjem.
Coldevin, Proprietær. Dynnes.
Collett, H., kgl. Dampskibsexpeditör. Kristiania.
— J., Justitssekretær. —
— J., Amtmand. —
Coninck, E. de, Kjöbmand. —
Conradi, A. C., Professor. —
Coucheron, Skoledirektör. Tromsö.
Crawfurd, J. P. Grimstad.
— Dr. Bergen.
Daae, A.. Skoleinspektör. Throndhjem.
— L., Sagförer. Solnör.
— L., Universitesstipend. Kristiania.
Dahl, E. C., Kjöbmand. Throndhjem.
— F., Cand. mag. Kjöbenhavn.
— F., Handelsfuldmegt. Throndhjem.

Dahl, H., Landhandler. Orkedal.
— J., Boghandler. Kristiania.
— L., Fængselslæge. —
— Tellef, Geschworner. Kragerö.
— Lensmand. Börsen.
Dahm, E., Læge. Kristiansand.
Danckertsen, Distriktslæge. Tromsö.
Daniels, Sogneprest. Bergen.
Danielssen, Overlæge. —
— Sagförer. —
Dedekam, Andr., Skibsreder. Mandal.
— H., Proprietær. Kristiania.
— Sören, Kjöbmand. Arendal.
Deinboll, forhv. Sogneprest. Drammen.
Dekke, A., Skibsbygmester. Bergen.
Devold, L., Farvemester. Aalesund.
Dietrichson & Co. Kristiania.
— H., Postmester. Skien,
— Lor., Docent. Upsala.
Digre, J., Bygmester. Throndhjem.
Domaas, O., Prest. Kristiania.
Dometius, R., Sogneprest. Ulvvik.
Dons, L., Regnskabsförer. Throndhjem.
Dreier, M. N., Foged. Tromsö.
Dreyer, Christen, Kjöbmand. —
— C. F., Kjöbmand. —
Due, A., Frue. Wien.
— C., Indrulleringschef. Throndhjem.
— F., norsk-svensk Minister. Wien.
— F., Kaptejn. Throndhjem.
— O. C., Toldinspektör. Kristiania.
Dunker, Advokat. —
Dybwad, C., Boghandler. —
— J., Kjöbmand. —
Dörum, J. E,, Handelsfuldm. Throndhjem.
Ebbell, O. F., Arkitekt. Kristiania.
— J., Kjöbmand. —
Ebbesen, J., Læge. Sandefjord.
Ege, C., Kjöbmand. Bergen.
Egeberg, J. H., Sorenskriver, Kristiania.
— W., Kjöbmand. —
Eger, L., Bureauchef. —
— & Co. —
— P., Foged. —
Ekroll, E., Stiftelselæge. Reitgjerdet.
Elieson, J. C. P., Sorenskriver. Thoten.
Ellefsen, H. P., Sorenskriver. Dröbak.
— H. N., Kæmner. Throndhjem.
Elster, Chr., Sorenskriver. Söndfjord.
— F., Foged. Surendal.
Erichsen, forhv. Sorenskriver. Kristiania.
Eriksen, A. E., Kandidat. —
— B., Throndhjem.
— Joh., Kontorist. —
Erlandsen, R., Sagförer. Tönsberg.
Essendrop, B., Sogneprest. Strinden.
— P., Biskop. Tromsö.
Ewerlöf, Generalkonsul. Kjöbenhavn.
Fabritius, forhv. Sorenskriver. Nedenes.
Falkenberg, A., Kandidat. Kristiania.
Falsen, Amtmand. Sogn.
Fandrem, O. C., Komagfjord, Finmarken.
Fangen, Sogneprest. Aker.
Fasting, Indrulleringschef. Arendal.
Faye, A., Sogneprest. Sande.
— F. C., Professor. Kristiania.
— J., Generalkonsul. Hafslund.
Fearnley, Professor. Kristiania.
Feyer, Sorenskriver. Ekersund.
— J., Verksejer. —
Finne, H., Fuldmegtig. Throndhjem.
Fjeldseth, J. N. —
Flood, Joh., Prest. Laurvik.
Foss, H. Chr., Kjöbmand. Arendal.
— Wilh., Kjöbmand. —
Fougstad, Borgermester. Kristiania.
Fredrikshalds lærde Skole.
Friele, Joachim, Konsul. Bergen.
— Herm.. Kjöbmand —
Friis, Joh., Rektor. Kristiansand.
— R. J., Premierlöjtnant. Haugesund.
Frisach, Læge. Grimstad.
Fritzner, H., Distriktslæge. Throndhjem.
— J., Sogneprest. Thjödling.
Frölich, F. H., Bankchef. Kristiania.
Fugllie, Telegrafinspektör. Kristiansand.
Fæster, Th., Seilmager. Bergen.
Fürst, I. D., Student. Arendal.
— V., Kjöbmand. Kristiania.
Gad, Boghandler. Kjöbenhavn.
Galtung, O., Löjtnant. Bergen.
Gaustad, H., Throndhjem.

Geelmuyden, Kaptein. Horten.
— Civilingeniör. Drammen.
Getz. Throndhjem.
Gjessing, A., Adjunkt. Kristiansand.
— H., Kjöbmand. Kristiania.
Glöersen, J., Kjöbmand. —
Grimelund, Biskop. Throndhjem.
Gram, E., Kjöbmand. —
— I., Fröken. By ved Stenkjær.
— F., Fröken. —
— I. B., Generalmajor. Kristiansand.
Gran, Alb., Kjöbmand. Bergen.
— Chr., Kjöbmand. —
Grimsgaard, G., Overtoldb. Sarpsborg,
— I. P., Overretssagförer. —
Grundt, Foged. Moss.
Grundtvig, Apotheker. Lillehammer.
Grüner, H., Artillerikaptejn. Kristiania.
Grönn, Indrulleringschef. —
Gundersen, G. C. Bogholder. Farsund.
— H, Konsul. Langesund.
Guttormsen, Bygmester. Throndhjem.
Gylche, Overtoldbetjent. —
Gyldendalske Boghandel. Kjöbenhavn.
Gysler, J. Kristiania.
Haanshuus, Apotheker. —
Haffner, Postexpeditör. Horten.
Hagemann, O. C. F., Slotsforvalter. Kristiania.
Hagson, K. A., Student. Upsala.
Hals, P. N., Löjtnant. Kristiania.
Halvorsen, Student. Bergen.
Hammer, Rektor. Skien.
Hamre, Byfoged. Molde.
Hanno, von, Arkitekt. Kristiania.
Hansen, A., Foged. Ekersund.
— Chr., Brugsforvalter. Brække.
— Fr., Kjöbmand. Aalesund.
— F., Sagförer. Kristiansand.
— H. F., Skomager. Kristiania.
— Hattemager. Throndhjem.
— J., res. Kapellan. Gran.
— Lars, Kjöbmand. Throndhjem.
— L. W., Kjöbmand. Stavanger.
— P. jun., Kjöbmand. Tromsö.
— P., Restauratör. Throndhjem.
Hansen, Poul B., Bibliothekar. Kristiania.
— Sogneprest. Vikedal.
— S., Handelsfuldm. Throndhjem.
— Sökadet. Horten.
— Sogneprest. Levanger.
Hanssen, J., Kasserer. Arendal.
Hanson, B. Stavanger.
— Th., Kjöbmand. Throndhjem.
Hansteen, Chr., Höjesteretsassessor. Kristiania.
— W., Sogneprest. Haa.
Harbitz, Sogneprest. Nöterö.
Harmens, Löjtnant. Kristiania.
Hartmann, Kjöbmand. Throndhjem.
Hasberg, Læge. Tönsberg.
Haugan, J. B., Kjöbmand. Throndhjem.
Hauge, A., Sogneprest. Skien.
Hazelius, A., Lektor. Stokholm.
Heftye, Thom., Kjöbmand. Kristiania.
Hegdal, J. H., Bager. Throndhjem.
Heiberg, A., Boghandler. —
— Andr.. Læge. Moss.
— Chr., Professor. Kristiania.
— E. O., Bureauchef. —
— H., kgl. Fuldmegtig. —
— H., Proprietær. Amble i Sogn.
— J., Student. Kristiania.
— O. B., Stadsfysikus. Bergen.
Heide, F., Mekanikus. Kristiania.
Helliesen, H. K., Statsraad. —
Helmers, H., Kjöbmand. Bergen.
Henrichsen, Rektor. Aalesund.
— J., Bogholder. Kristiania.
— O. E., Bankdirektör. Bergen.
Hertzberg, P., Löjtnant. Hönefos.
Hesselberg, A., Kjöbmand. Kristiania.
Heuch, Enkefrue. Kragerö.
Heyerdahl, Læge. Kristiansand.
Hirsch, C., Læge. Throndhjem.
Hjelm, B., Löjtnant. Kristiania.
— Winter, K., Handelsfuldm. —
Hjorth, Brigadelæge. —
— Postfuldmegtig. —
— Notar. publicus. Bergen.
Hoë, G., Bager. Throndhjem.
Hoel, P., Kjöbmand. Skien.

Hoff, L., Bager. Throndhjem.
Hoffmann, Byfoged. Kongsberg.
Hofgaard, Krigskommissær. Kristiania.
— Sorenskriver. Stavanger.
Holck, Lithograf. Kristiania.
— Kaptein. Kjöbenhavn.
— forhv. Generalmajor. Bergen.
Holfeldt, M. K., Overlærer. —
Holm, H. H., Bureauchef. Kristiania.
— P., Sogneprest. Kongsvinger.
— Verksmester. Kristiania.
Holmboe, C., Sogneprest. Torsken.
— J. M., Amtmand. Hammerfest.
— J. A., Overlæge. Bergen.
Holst, A. D., Fattigforstander. Drammen.
— Chr., Universitetssekr. Kristiania.
— F., Professor. —
— H., kgl. Fuldmegtig. —
— H., Kjöbmand. Tönsberg.
— Joh., Handelsfuldm. Throndhjem.
— P., Direktör. Moss.
Holtermann, A., Kjöbmand. Throndhjem.
— Chr., Proprietær. Strinden.
— M. T., Prest. Throndhjem.
Homann, Distriktslæge. Kragerö.
Horn, Toldkasserer. Risör.
Hornemann, Assessor. Throndhjem.
— H., Forstander. —
Horster, Foged. Gudbrandsdal.
Houen, Holfeldt, katholsk Prest. Bergen.
Hoy, Kjöbmand. Stavanger.
Huitfeldt, A., Kjöbmand. Throndhjem.
— Henr. Cand. phil. Kristiania.
Hvoslef, J., Amtmand. Laurvik.
Hysing, A., Rektor. —
— Joh. A., Civilingenör. —
hlen, Chr., Sölöjtnant. Arendal.
— J., Advokat. Kristiania.
— N., Kaptejnlöjtnant. —
Ingjer, L., kgl. Sekretær. —
Irgens, J., Kjöbmand. Bergen.
Isaachsen, D., fhv. Sorenskriver. Setersdal.
— Kasserer. Kristiania.
Iversen, Oberstlöjtnant. Kristiansand.
— B., Handelsfuldm. Throndhjem.

Jacobsen, A., Kontorist. Bergen.
Jarmann, J. S., Verksejer. Kristiania.
— J. V., Sogneprest. Nesodden.
Jebsen, P., Kjöbmand. Bergen.
Jelstrup, H., Sagförer. Throndhjem.
Jensen, H., Kjöbmand. —
— J., cand. polyt. Grenaa.
— N., Kjöbmand. Throndhjem.
— P. A., Stiftsprovst. Kristiania.
— Th., Proprietær. Havsten, ved Throndhjem.
Jentoft, Cand. jur. Vadsö.
Jessen, Heinr., Kjöbmand. Kristiania.
Johansen, Chr. Throndhjem.
— F. L., Kjöbmand. —
Johannesen, Handelsfuldm. Bergen.
— Skolelærer. Throndhjem.
Johnsen, B. Chr., Handelsbetjent. Throndhjem.
— Chr., Kjöbmand. Kristiansund.
Johnson, fhv. Havnedirektör. Kristiania.
Jürgensen, P., Læge. Bergen.
Jörgensen, J., Kjöbmand. Throndhjem.
Kaas, Bygningsinspektör. Kristiania.
Kahrs, C., Læge. Örskog.
Kallevig, I., Kjöbmand. Arendal.
Kamstrup, Handelsfuldm. Throndhjem.
Keyser, C., Cand. theol. Kristiania.
Kildal, P. W. W., Kjöbmand. —
Kittel, Stadsfysikus. Arendal.
Kittilsen, Kjöbmand. Kragerö.
Kiær, H., Kjöbmand. Drammen.
Kjelland, A. C., Kjöbmand. Stavanger.
— A., Civilingeniör. Throndhjem.
— A. G., Cand. theol. Stavanger.
— G., Civilingeniör. Fredrikshald.
— J., Postmester. Bergen.
Kjöbenhavns kongl. Bibliothek.
Klem, Kjöbmand. Throndhjem.
Klinge, Underfoged. —
Klingenberg, H., Kjöbmand. —
— J. B., Kaptejn. Kristiania.
— T., Foged. Throndhjem.
Kloumann, Generalmajor. Bergen.
Knoff, Richard, Kjöbmand. Throndhjem.
Knudsen, K., Overlærer. Kristiania.

Knudtzen, C. G., Handelsbetj.		Farsund.
—	S. S., Rektor.	Drammen.
Knudtzon, C. L., Bogholder.		Throndhjem.
—	Chr, Kjöbmand.	—
—	H. N., Kjöbmand.	—
—	H. T., Kjöbmand.	—
—	N., Kjöbmand.	Kristiansund.
Koch, J., Löjtn. i Söetaten.		Kristiania.
Kongsbergs Middel-Skole.		
Konow, H., Cand. jur.		Kristiania.
Kooter, Cornelius, Polytekniker.		Bergen.
—	Jacob, Bankassistent.	—
Koren, Aug., Læge.		Throndhjem.
—	Wilh., Provst.	Selje.
Kraft, C., Fabrikant.		Kristiania.
—	Edv., Cand. jur.	Mandal.
—	J., Advokat.	Kristiania.
Kramer, Kjöbmand.		Bergen.
Krefting, O., Kaptejn.		Throndhjem.
—	Bager.	Bergen.
Krieger, Etatsraad.		Kjöbenhavn.
Kristiania Haandverkerforening.		
Kristiansands Do.		
Kristiansunds Læseforening.		
Krogh, G. F., Agent.		Throndhjem.
Krogness, O. A., Kjöbmand.		—
Krohg, G. A., kgl. Fuldm.		Kristiania.
—	H., Proprietær.	Strinden.
—	V., Proprietær.	—
Krohn, H. T., Kjöbmand.		Bergen.
Kröepelien, J., Kjöbmand.		—
Kunig, Bygmester.		Throndhjem.
Köhler, Kjöbmand.		—
Kökeritz, Kjöbmand.		Kristiania.
Lammers, G., Prest.		Skien.
Langberg, Myntmester.		Kongsberg.
Lange, M.		Throndhjem.
Langlet, Arkitekt.		Stokholm.
Larsen, O. P., Læge.		Fredrikstad.
—	G., Skolelærer.	Throndhjem.
—	J., Kontorist.	Farsund.
—	Löjtn. i Söetaten	Fredriksværn.
Lassen, C. E., Sorenskriver.		Lillesand.
—	Hartv., Kandidat.	Kristiania.
—	Wilh., Bureauchef.	—
—	Læge.	Stavanger.
Lehmann, Expeditionssekr.		Kristiania.
—	Læge.	Bergen.
Lerche, Prokurator.		Throndhjem.
Lian, H., Kjöbmand.		—
Lichtlé, katholsk Prest.		Göteborg.
Lie, Læge.		Kristiania.
Lind, Boghandler.		Kjöbenhavn.
—	Chr. B., Kjöbmand.	Bergen.
Lindemann, L. M., Organist.		Kristiania.
—	Læge.	Throndhjem.
Lindholm, Læge.		Bergen.
Lippe, von der, F., Arkitekt.		Stavanger.
—	J., Biskop.	Kristiansand.
Lohrmann, Forstander.		Throndhjem.
Lohse, Handelsfuldmegtig.		—
Lorck, L., Kjöbmand.		—
Lossius, Kaptejn.		Lode.
Losting, Kunstmaler.		Bergen.
Lothe, Apotheker.		—
Lowzow, C. F., Premierlöjtn.		Löjten.
Lund, Eman., Premierlöjtn.		Bergen.
—	Jac., cand. mag.	Drammen.
—	Joh. T., Handelsm.	Throndhjem.
—	O., Læge.	Kristiania.
—	P. L., Konsul.	Arendal.
—	Kapteinlöjtnant.	Kristiania.
—	Amtsfuldmegtig.	Tromsö.
Lundgreen, H., Kjöbmand.		Throndhjem.
—	Helm., Fuldmegtig.	—
Lundh, O. G., Cand. jur.		Kristiania.
Lykke, J., Kjöbmand.		Throndhjem.
Lyngh, T., Bureauchef.		Kristiania.
Lysholm, O., Kjöbmand.		Throndhjem.
Lædel, Kjöbmand.		Kristiania.
Löchen, H., Proprietær.		Sundnes.
Löcke, C., Kjöbmand.		Throndhjem.
Löken, J., Fuldmegtig.		Kristiania.
Lökke, Overlærer.		—
Lövenskiold, O., Höjesteretsass.		Kr.ania.
—	Löjtnant i Söetaten.	Horten.
Mack, J. D. F., Kjöbmand.		Tromsö.
Magelsen, Politimester.		Bergen.
Magnus, G., Foged.		Grimstad.
Malling, Bogtrykker.		Kristiania.
Malthe, Sagförer.		—
Mandt, M., Lensmand.		Mo, Thelemarken.

Manthey, A. C., Statsraad. Kristiania.
— A. V., Höjesteretsassess. —
Mariboe, Assessor. —
Martens, D., Boghandler. Bergen.
— Cand. theol. —
— D., Korpslæge. —
— Joh. B., Kjöbmand. —
Matheson, J., Kjöbmand. Throndhjem.
Matzow, G., Mægler. —
— H., Kjöbmand. —
Maurer, Tömmermester. Kristiania.
Meinhardt, Arkitekt. Throndhjem.
Meinich, H. T., Amtmand. Bergen.
Meisterlin, W. M., Kjöbmand. Throndhjem.
Meldahl, Statsraad. Kristiania.
Meidell, D., Redaktör. —
Meydell, G. H. N., Geschworner. —
— J. G., fhv. Generalmajor. —
Meyer, H., Adjunkt. Stavanger.
— Trap-, H., Arkitekt. Kristiania.
— Thv., Kjöbmand. —
Michelsen, Konsul. Bergen.
Midskow, C., Murmester. Strinden.
Mo, Telegrafbestyrer. Aalesund.
Möberg, Rich., Löjtnant. Stokholm.
Moe, A , Kjöbmand. Throndhjem.
— H. —
— O. A., Kjöbmand, —
Moestue, T., Kjöbmand. Kristiania.
Mohn, Fredr. Kjöbmand. Bergen.
Monrad, J. G., Landhandler. Verdal.
— M., Professor. Kristiania.
Montelius, O., Student. Upsala.
Motzfeldt, Stiftamtmand. Throndhjem.
Munch, A., Professor. Kristiania.
Mülertz, Sogneprest. Drangedal.
Müller, C., Rektor. Throndhjem.
Münster, T. G., Provst. Laurvik.
Myhre, Edv., Bordskriver. Throndhjem.
— Handelsfuldmegtig. —
Möinichen, Statsraad. Kristiania.
Möller, C., Kjöbmand. Throndhjem.
— C. F., Guldsmed. —
— M., Fröken. Fredrikshald.
— H. L., Kjöbmand. Kristiania.
Nannestad, B., Stiftamtmand. Tromsö.
Nannestad, E. P., Foged. Molde.
Neergaard, Ant., Cand. jur. Vesteraalen.
Neuhaus, C., Kjöbmand. Bergen.
Nicolaysen, J., Foged. Gannestad.
— L., Kjöbmand. Bergen.
— Nic., Antikvar. Kristiania.
Nielsen, C., Kasserer. Throndhjem.
— Chr. —
— N. J., Postmester. Tromsö.
— P., Foged. Hammerfest.
— P. C., Murmester. Throndhjem.
— Th., Bager. —
— Y., Cand. mag. Kristiania.
Nissen, J., Postmester. Throndhjem.
— R., T., Professor. Kristiania.
— Apotheker. Farsund.
Nordbye, Toldinspektör. Tromsö.
Nordvi, A. G., Kjöbmand. Finmarken.
Norrmann, Stud. Throndhjem.
Noodt, Urmager. —
Nygaard, M , Adjunkt. Kristiansand.
Næsgaard, J., Kjöbmand. Bergen.
Næss, J., Rebslager. Throndhjem.
— Guldsmed. —
Olrog, Toldinspektör. Kristiansand.
Olsen, C., Ölbrygger. Throndhjem.
— H., Mekanikus. —
— O., Kjöbmand. Tönsberg.
Olstad, Kjöbmand. Lillehammer.
Omdal, Fuldmegtig. Kristiansand.
Onsum, Kjöbmand. Kristiania.
Osmundsen, J. M., Skolelærer. Farsund.
Otto, Löjtnant i Söetaten. Fredriksværn.
Parelius, M., Kjöbmand. Throndhjem.
— N., Kjöbmand. Kristiansand.
Paulsen, H., Sagförer. Skien.
— M., Sagförer. Kristiania.
— M., Cand. jur. —
Paulsson, H. —
Paus, Byfoged. Skien.
Pedersen, A., Handelsbetj. Throndhjem.
Petersen, A., Sagförer. —
— A., Coiffeur. Bergen.
— A. B., Byskriver. Kristiania.
— C. E., Kjöbmand. —
— Chr. Ph., Sagförer. Grimstad.

Petersen, Chr., Lithograf.	Göteborg.
— G., Bogtrykker.	Throndhjem.
— H. H., Overlærer.	—
— Joh., Kjöbmand.	Bergen.
— M. S., Kjöbmand.	Grimstad.
— N., Kjöbmand.	Langesund.
— P., Kjöbmand.	Kristiania.
— P., Farmaceut.	Throndhjem.
— Siegw., Adjunkt.	Kristiania.
Pettersen, Arsenalforvalter.	Throndhjem.
Piene, J.	—
Platou, Borgermester.	Bergen.
Prahm, J. N., Cand. phil.	Kongsberg.
Prante, A., Kjöbmand.	Bergen.
Printz, H. C., Læge.	Land.
Qvam, P., Skolebestyrer.	Kristiania.
Ramm, H., Auditör.	Bergen.
Ramstad, Kontorbetjent.	Throndhjem.
Rasch, H., Professor.	Kristiania.
Ravn, Premierlöjtnant.	Kristiansand.
Rehbinder, Oberst.	Fredrikstad.
Reimers, H., Kjöbmand.	Bergen.
— Bast., Bager.	—
Reiss, Kjöbmand.	Kristiania.
Remé & Glüer, Arkitekter.	Hamburg.
Rested, fhv. Sorenskriver.	Vinger.
Reusch, B., Kontorist.	Bergen.
Richter, O., Advokat.	Indhered.
Riddervold, H., Statsraad.	Kristiania.
— Cand. theol.	Throndhjem.
— Overtoldbetjent.	Kristiania.
Riis, Bankkasserer.	—
Ring, Th., Lensmand.	Odalen.
Rode, F., Sogneprest.	Lier.
Rolfsen, Mælter.	Bergen.
Roll, O., Havnedirektör.	Kristiania.
Roosen, C. B., Ingeniörkapt.	Throndhjem.
Ross, Im., Stud. filol.	Bergen.
Rustad, Proprietær.	Aas.
Ruud, F., Handelsfuldmegtig.	Kristiania.
Rye, J. H., fhv. Byskriver.	—
— M. A., Sorenskriver.	Hönefos.
Rygh, O., Professor.	Kristiania.
— Adjunkt.	Throndhjem.
Ræder, G., Oberst.	Kristiania.
Rönneberg, R., Kjöbmand.	Aalesund.

Röyem, fhv. Kanaldirektör.	Kristiania.
— P., Kjöbmand.	Throndhjem.
Sabro, Th., Kontorist.	—
Salvesen, S., Sagförer.	Farsund.
Sandborg, Civilingeniör.	Drammen.
Sanne, Prokurator.	Aalesund.
Sars, Cand. filos.	Kristiania.
Saxlund, Höjesteretsassessor.	—
Schanke, Sorenskriver.	Tromsö.
Schavland, Prest.	Throndhjem.
Schirmer, Bygningsinspektör.	Kristiania.
Schive, J. M., Foged.	Levanger.
Schiött, Brigadelæge.	Kristiania.
Schjelderup, Stud. theol.	—
Schjöth, M., Student.	—
Schmelck, J. H., Kjöbmand.	—
Schmidt, Bager.	Throndhjem.
Schnabell, H. C., Kjöbmand.	—
Schou, H., Kjöbmand.	Kristiania.
Schröeder, Sorenskriver.	Thvedestrand.
Schröeter, J., kgl. Fuldm.	Kristiania.
Schweigaard, Professor.	—
Schwensen, C., Kjöbmand.	—
— J. H., Kjöbmand.	—
Schüren, G., Kjöbmand.	Throndhjem.
— W., Fuldmegtig.	—
Schönheyder, O., Civilingeniör.	Hamar.
Schöyen, Stempletpapirsforv.	Kristiania.
Segelcke, A., Bureauchef.	—
Seierstedt, Premierlöjtnant.	Throndhjem.
Sellevold, A. J.	—
Selmer, Forstmand.	—
Sibbern, Statsminister.	Stokholm.
Sinding, Chr., Cand. theol.	Fredrikshald.
— J. C., fhv. Apotheker.	—
Skarphoel, Skolelærer.	Throndhjem.
Skjelderup, J., Postmester.	Fredrikshald.
Smith, M. H., Kjöbmand.	Thvedestrand.
— Oberstlöjtnant.	Levanger.
Sohlman, A., Redaktör.	Stokholm.
Solberg, E., Byskriver.	Throndhjem.
Sommerfeldt, Oberstlöjtnant.	Aalesund.
— Löjtnant.	Kristiania.
Sparkes, J. C. L.	London.
Speckmann, Sadelmager.	Throndhjem.
Stabell, A. F., Kaptejn.	Strinden.

Stabell, P., Kjöbmand. Throndhjem.
Stang, C., fhv. Adjunkt. Kristiania.
— E., Student. Eker.
— F., Statsraad. Kristiania.
— N., Sagbrugsejer. Fredrikshald.
— O. And., Kjöbmand. —
— Thom., Kjöbmand. —
Stavanger Haandverkerforening.
Steen, J. W., Rektor. Stavanger.
— J. S., Toldkasserer. Bergen.
— Fr., Sagförer. —
Steenstrup, C. C., Verksmester. Horten.
— Toldinspektör. Skien.
Stenersen, Bureauchef. Kristiania.
— Ölbrygger. —
Stokholms kongelige Bibliothek.
Stoltz, Polytekniker. Bergen.
Ström, Enkefrue. Kristiania.
— Snedker. Throndhjem.
— S., Kjöbmand. Kristiania.
Strömsö, H. Thvedestrand.
Stub, P., Foged. Ullensaker.
Studach, Biskop. Stokholm.
Störmer, G. Throndhjem.
— Civilingeniör. Hevne.
Sundt, Eil., Cand. theol. Kristiania.
Sunne, Skibsförer. Arendal.
Svendsen, Assurancekasserer. Bergen.
Swendsen, W., Handelsmand. Söndmöre.
Sydow, von, Chr., Adjunkt. Wennersborg.
Synnestvedt, T., Foged. Solör.
Sömme, Jacob, Kjöbmand. Stavanger.
Sönnichsen, S. E. Kristiania.
Sörensen, H., Direktör. Horten.
— S. O., Adjunkt. Stavanger.
Sörenssen, E., Sorenskriver. Thrykstad.
— Generalmajor. Kristiania.
Teisner, Provst. Moland.
Tharum, J., Kjöbmand. Throndhjem.
Thaulow, A., Löjtnant. Kristiansund.
— Chr., Kjöbmand. Throndhjem.
— H., Apotheker. Kristiania.
— H. H., Sorenskriver. Laurvik.
— J. E., Toldkass. Sandefjord.
Theiste, Toldkasserer. Skien.
Thesen, Kjöbmand. Bergen.

Thome, fhv. Generalmajor. Throndhjem.
Thomesen, O., Sagförer. Lillehammer.
Thomle, I. S., Höjesteretsass. Kristiania.
Thorp, Chr., Kjöbmand. —
Thorstenson, Sorenskriver. Skien.
Throndhjems Haandverkerforening.
Throne, J., Bankbogholder. Throndhjem.
Thue, Toldkasserer. Kristiansund.
Thuesen, Sagförer. Aalesund.
Tidemand, A., Maler. Düsseldorf.
Tillisch, Kjöbmand. Bergen.
Tonning, Sagförer. Brevik.
— Overtoldbetjent. Bergen.
Tostrup, C., Kjöbmand. Kristiania.
— H., Juveler. —
Trampe, Greve, fhv. Amtmand. Throndhjem.
Treschow, M., Jernverksejer. Laurvik.
Tönnesen, T. O., Provst. Holme.
Tönsberg, Toldkasserer. Thvedestrand.
Ullmann, A., Cand. mag. Kristiania.
Unger, C., Professor. —
— A., Murmester. —
— F., Murmester. —
Upsala Universitetsbibliothek.
Waage, Institutbestyrer. Bergen.
Valeur, Kommandör. Horten.
Wang, Carl, Boghandler. Kristiania.
Watne, Sagförer. Mandal.
Wedel-Jarlsberg, Auditör. Throndhjem.
— E., Bureauchef. Kristiania.
— Ferd., Hofintend. —
— H., Baron. Bogstad.
— H., Baron. Berum.
— P., Greve. Jarlsberg.
Weiberg, J. E. Hamar.
Weibye, H., Overtoldbetjent. Kragerö.
Weidemann, Kabinetskammerherre. Kristiania.
— L., Löjtnant. —
Weisse, Adjunkt. Fredrikshald.
Werner, C., Bogtrykker. Kristiania.
Wessel, Ingeniörlöjtnant. Fredrikstad.
Vetlesen, J., Byfoged. Arendal.
Videnskabernes Selskab. Throndhjem.
Widt, B. M., Kjöbmand. Molde.

Willumsen, H., Kjöbmand. Kristiania.
Winkel-Horn, Mag. Kjöbenhavn.
Winsnes, C., kgl. Fuldmegtig. Kristiania.
— Cand. theol. Throndhjem.
Wirsching, P. H., Apotheker. Brevik.
Wisbech, Löjtnant i Söetaten. Horten.
Wieseuer, Toldinspektör. Bergen.
Vogelsang, Proprietær. Throndhjem.
Vogt, C. J., Oberstlöjtn. Kristiania.
— H., Læge. —
— J., Civilingeniör. Kristiania.
Vogt, N. N., Sogneprest. Eidsvold.
Wolff, J. H., Student. Kristiania.
Worsöe, C., Politimester. Laurvik.
— V., Kjöbmand. Throndhjem.
Voss, V., Skolebestyrer. Fredriksstad.
— P., Skolebestyrer. Kristiania.
Young, N. O., Kjöbmand. —
Ytteborg, Fabrikejer. —
Ziegler, Löjtnant. Throndhjem.
Öien, Seilmager. —

Ifølge ovenstaaende Liste ere Medlemmerne saaledes fordelte:

Udlandet.

Stokholm	7	
Upsala	3	
Göteborg	2	
Wennersborg	1	
Kristianstad	1	
Kjöbenhavn	11	
Grenaa i Jylland	1	
London	2	
Newcastle	1	
Hamborg	1	
Düsseldorf	1	
Wien	2	
		33

Kristiania Stift.

Kristiania	235	
Fredrikshald	11	
Fredriksstad	6	
Sarpsborg	2	
Moss	6	
Dröbak	1	
Hönefos	2	
Drammen	12	
Kongsberg	5	
Horten	10	
Tönsberg	7	
Sandefjord	1	
Laurvik	10	
Fredriksværn	3	
Landsbygderne	16	
		327

Hamars Stift.

Hamar	2	
Kongsvinger	1	
Lillehammer	4	
Landsbygderne	9	
		16

Kristiansands Stift.

Kristiansand	17	
Skien	13	
Brevik	4	
Langesund	3	
Kragerö	7	
Risör	1	
Thvedestrand	4	
Arendal	12	
Grimstad	5	
Lillesand	1	
Mandal	4	
Farsund	6	
Ekersund	4	
Stavanger	13	
Haugesund	1	
Landsbygderne	16	
		111

Bergens Stift.

Bergen	87	
Aalesund	8	
Landsbygderne	8	
		103

Throndhjems Stift.

Throndhjem	170	
Kristiansund	7	
Molde	3	
Levanger	3	
Stenkjær	1	
Landsbygderne	23	
		207

Tromsø Stift.

Tromsö	14	
Bodö	1	
Hammerfest	2	
Vadsö	1	
Landsbygderne	6	
		24
Tilsammen		821
hvoraf i Landsbygderne		78

Liste

over Selskabets Tegninger og Rids, med Angivelse af hvor de ere gjengivne.

Kristiania Stift. (106 Blade).

1 Bl. G. Bull. Døbefont i Enningdals Kirke. } (i Aarsb. f. 1855
1 - — Do. i Idd Do. } Pl. IX.
1 - — Helleristing ved Sarpsborg (i Do. Pl. I.).
1 - Grundrids af Holms nedtagne Kirke.
1 - Døbefont i Tune Kirke (i Aarsb. f. 1858 Pl. I.)
1 - Chr. Christie. Kiste i Glemming Kirke.
1 - G. Bull. Rygge Kirke.
1 - — Raade Do.
1 - Chr. Christie. Døbefont i Eidsbergs Kirke.
1 - — Do. i Enebaks Do.
1 - G. Bull. Døbefont i Aas Kirke (i Aarsb. f. 1858 Pl. I.).
5 - Chr. Christie. Kort over en Del af Aaslo, Grundplan af Hallvardskirken, Bispegaarden og Ladegaarden sammesteds. (Illustr. Nyhedsbl. f. 1866 No. 9—11).
1 - W. Næser. Kort over Hovedøen } med Aarsb. f. 1849.
1 - J. Nebelong. Grundplan af Klosteret sammesteds. }
1 - Mindre Grundplan af samme med 2 Ligstene (med Aarsb. f. 1846).
2 - J. Frich. Perspektiver af samme (det ene med Aarsb. f. 1847).
8 - — Gulvfliser derfra (1 Pl. med Aarsb. f. 1847 og 2 Pl. med Aarsb. f. 1850).
13 - J. Nebelong. Kapiteler, Kragstene m. v. derfra. } 3 Pl. med Aarsb. f. 1850.
8 - J. Frich. Ligesaa. } 2 Pl. med Aarsb.
3 - — Ligesaa fra Porte paa Akershus. } f. 1853.
1 - — Gammelt Skab hos en Privatmand i Kristiania.

---

1 Bl. Zeuthen. Fremstilling af Akershus Slots Beleiring af Svenskerne i 1567 (efter et af Felterne paa Fredrik IIs Marmorkiste i Roskilde Domkirke).
3 - Grundplaner af Akershus Slot i 1737, efter Originalerne i Rigsarkivet og Ingeniørbrigadens Arkiv.
6 - P. Holtermann. Akers Kirke (i Aarsb. f. 1855 Pl. II.),
2 - G. Bull og Chr. Christie. Nes nedtagne Kirke i Hallingdal. (N. Bygn. fra Fort. 6te Hefte, 2den Række, Pl. IV.).
1 - G. Bull. Flaa nedtagne Kirke.
2 - — Gols Kirke.
1 - Chr. Christie. Hemsedals Kirke.
2 - — Thorpe Do.
1 - G. Bull. Snitverk med Runeindskrift i samme Kirke (i Aarsb. f. 1855 Pl. VI).
10 - — Nicolai Kirke paa Gran.
1 - — Ruiner af Frue Kirke sammesteds, nu restaureret.
1 - — Stenhus ved Grans Prestegaard (Aarsb. f. 1855 Pl. VIII.
1 - — Thingelstads Kirke.
1 - Runesten paa Dynna i Grans Prestegjeld (Aarsb. f. 1854 Pl. I).
1 - G. Bull. Klokkeindskrift i Norderhovs Kirke (sammesteds f. 1855 Pl. VI).
1 - Kort over Gravhaugene ved Gaarden Vejen paa Ringerike.
1 - Chr. Christie. Detaljer fra Kirker i Numedal og Sandsver.
1 - — Tuft Kirke. (N. Bygn. fra Fort. 6te Hefte, 2den Række, Pl. I).
1 - — Flesberg Kirke.
2 - — Portal og Udskjeringer i Opdals Kirke. (N. Bygn. f. Fort. anf. Hefte Pl. II og III).
1 - — Nore Kirke. } Sammest. Pl. I.
1 - — Veglid nedtagne Kirke. }
1 - J. Frich. Strengeleg paa Krakvik (i Aarsb. f. 1855 Pl. XI).
1 - Chr. Christie. Loft paa Krakvik.
1 - — Stue paa Raudland.
1 - — — — Gjellerud.

1 Bl. Chr. Christie. Elfteløds (Sandsvers) Kirke.
1 - Kort over Strøget omkring Borre Kirke. } 3 Pl. med Aarsb. f. 1852.
2 - J. Frich. Sager fundne i en Gravhaug paa Vold i Borre. }
1 - P. Holtermann. Dørstolper af en Stuebygning paa Gavlstad i Lardals Prestegjeld (i Aarsb. f. 1855. Pl. VII).
1 - Kort over Gravhaugerne paa Nordre Kaupang i Thjødling Prestegjeld.

Hamars Stift. (66 Blade).

1 Bl. J. Frich. Ring og Beslag i Nes Kirke paa Hedemarken (i Aarsb. for 1855 Pl. XI).
5 - G. Bull. Ringsakers Kirke (i Mindesmerker af Middelald. Kunst i Norge, 2det Hefte).
1 - J. Frich. Ligsten paa Ringsakers Kirkegaard (i Aarsb. f. 1855 Pl. X).
1 - Rids af Gaarden Stemsrud i Grue Prestegjeld.
1 - J. Frich. Ringebo Kirke (i Aarsb. f. 1855 Pl. IV).
1 - A. Tidemand. Forsiden af en Stol fra Vaage, i Universitetets Samling (med Indbydelsen til Foreningens Stiftelse i 1844).
1 - J. Frich. To andre Sider af samme Stol (med Aarsb. f. 1848).
4 - Chr. Christie. Portaler i Vaage Kirke } N. Bygn. f. Fort. 1ste Række Pl. V.
1 - — Døbefont i samme Kirke.
3 - — Gaarden Sandbu.
1 - — Stuebygning paa samme Gaard.
1 - — Døbefont paa samme Gaard.
4 - — Gaarden Haakenstad.
1 - — Svalgange paa Haakenstad, Bjølstad og Heringstad.
1 - — Tungaard paa Bjølstad.
1 - — Dørstolper af en Lade paa samme Gaard (Levning af en Stavekirke?)

---

1 Bl. J. Frich. Lysestage paa Brandvoll } i Aarsb. f. 1855 Pl.
1 - — Gardmo Kirke } III og XI.
1 - Chr. Christie. Døbefont i samme Kirke.
6 - — Loms Kirke.
1 - — Ramstue paa Løkra.
1 - — Døbefont i Faabergs Kirke.
1 - Runesten paa Alfstad paa Thoten (i Aarsb. f. 1854 Pl. III).
4 - M. Bagge. Slæde fra Valders i Universit. Saml. (i Aarsb. f. 1855 Pl. XII).
3 - G. Bull. Øvre Reinlids Kirke (i Mindesm. af Middelald. Kunst i Norge, 3dje Hefte).
4 - — Hedals Kirke, (sammesteds, 1ste Hefte).
1 - — Klokkeindskrift i samme Kirke (i Aarsb. f. 1854 Pl. XIV).
1 - — Slidre Kirke.
2 - — Bygning paa Hande (i Aarsb. f. 1854 Pl. IX).
4 - — Lomens Kirke (i Mindesm. af Middelald. Kunst i Norge, 5te Hefte).
4 - — Hurums Do. (sammesteds 4de Hefte).
1 - — Døbefont i Røens Kirke (i Aarsb. f. 1854 Pl. V).
1 - — Runesten ved Vangs Kirke (sammesteds Pl. II).

Kristiansands Stift. (55 Blade).

2 Bl. Hiterdals Kirke efter Restaurationen (2 Pl. med Aarsb. f. 1851).
1 - G. Bull. Altertavle paa Hove i Hiterdals Prestegjeld.
3 - — Gammel Stol sammesteds (i Aarsb. f. 1854 Pl. IV).
3 - — Gammel Stol i Hiterdals Kirke (sammest. Pl. V).
3 - Chr. Christie. Bamble Kirkes Ruiner.
1 - — Døbefont i Eidangers Kirke.
1 - Grundrids af Bratsberg Kapel.
1 - T. Dahl. Helleristing ved Fossum (i Aarsb. f. 1857 Pl. III Fig. 3).
1 - A. Tidemand. Stabur paa Bolkesjø } 2 Pl. med Aarsb. f. 1845.
1 - J. Frich. Do. i Laurdal }
1 - — Stue paa Groven }

1 Bl. P. Holtermann. Eidsborgs Kirke (i Aarsb. f. 1855 Pl. V).
1 - J. Frich. Portal i samme Kirke (med Indbydelsen til Foreningens Stiftelse i 1844).
1 - — Soudlands nedtagne Kirke } i Aarsb. f. 1854 Pl.
1 - — Grandshereds do. Do. } Vl og VII.
1 - Chr. Christie. Soudlands nedtagne Kirke.
1 - — Stue paa Raudland ved Totakvand.
1 - — Silgjords Kirke.
1 - — 2 Dørstolper paa Rike i Valle i Setersdal (fra Hyllestads Kirke).
1 - — Døbefont i Sole Kirke.
1 - — Sørbø Kirke.
14 - — Utstens Kloster.
1 - — Finnø Kirke.
1 - — Gravsten af Marmor i samme Kirke.
2 - — Talgø Kirke.
1 - — Gravsten af Klæbersten paa Kirkegaarden sammesteds.
2 - — Avaldsnes Kirke.
1 - — Døbefont ved Hauskens Kirke.
3 - G. Bull. Stavangers Kirke.
1 - — Døbefont i samme Kirke (i Aarsb. f. 1855 Pl. IX).

Bergens Stift. (89 Blade).

2 Bl. Mosters Kirke.
2 - Fitje Do.
1 - G. Bull. Bygning paa Finne paa Voss (i Aarsb. f. 1854 Pl. III).
3 - Chr. Christie. Vossevangens, Kinserviks og Eidfjords Kirker.
4 - — Ullinsvangs og Odde Kirker.
1 - — Lysekrone i Kinserviks Kirke.
1 - — Døbefont i samme Kirke.
1 - — Døbefont i Ullinsvangs Kirke.
1 - — Dørbeslag i Østensø Do.

---

1 Bl. Chr. Christie. Dørbeslag i en Stuebygning paa Aga.
1 - Fotografi af en Ljorekam i Bergens Museum fra en nedtag
Stue sammest.
1 - Fotografi af 2 udskaarne Dørstolper fra Ulvviks nedtag
Kirke, ligeledes i Bergens Muséum.
3 - G. Bull. Mariekirken i Bergen.
2 - — Levninger af Nonneseter Kloster paa Lungegaa
den sammesteds.
1 - H. Thrap-Meyer. Grundrids af samme.
1 - — Grundplan af Munkelifklostrets Kirke me
Detaljer (i Aarsb. f. 1860).
1 - G. Bull. Grundplan af Bergens Domkirke.
1 - — Et Vindu i samme Kirke (i Aarsb. f. 1854 Pl. XI
5 - — Magasinbygningen (Kongehallen) paa Bergenhus
(N. Bygn. f. Fort., 1ste Række, Pl. X—XII).
6 - Chr. Christie. Rekonstruktionstegninger af samme Bygning
(Sammesteds Pl. XIII—XVI).
1 - Grundplan og Oprids af samme Bygning i det 18de Aarhun-
drede (efter Original i Rigsarkivet).
1 - — - — Taarnet paa Bergenhus (efter Origina
i Ingeniørbrigadens Arkiv).
1 - Plan af Bergenhus i 1690 (efter Original sammest.)
1 - — - Bergen i samme Aar (ligesaa).
2 - Chr. Christie. Fane Kirke.
1 - — Herlø nedtagne Kirke.
1 - — Gammel Stue paa Landsvik i Herlø Sogn.
1 - G. Bull. Hove Kirke i Sogn. (N. Bygn. f. Fort. 7de Heft
2den Række, Pl. V).
2 - — Hoprekstad Kirke. (Sammest. 1ste Række, Pl. VI
1 - Chr. Christie. Kapel af udskaaret Træverk, i samme Kirk
1 - G. Bull. Vangsnes nedtagne Kirke (N. Bygn. f. Fort. 1st
Række Pl. VII).
2 - — Rinde nedtagne Kirke (sammesteds Pl. IX).
2 - — Stedje do. Do.
1 - — Kopangers Do.

1	Bl.	G. Bull.	Hafslo Kirke.	
1	-	—	Fortun Do.	
3	-	—	Urnes Do.	N. Bygn. f. Fort. 1ste Række Pl. I—IV.
1	-	Chr. Christie.	Snitverk i samme Kirke.	
1	-	Flintoe.	Alterstage i samme Kirke (med Aarsb. f. 1846).	
1	-	Chr. Christie.	Døbefont fra Nes Kirke i Lyster.	
1	-	—	— - Fit — - —	
2	-	G. Bull.	Dale Kirke sammesteds. (N. Bygn. f. Fort. 7de Hefte, 2den Række, Pl. VI—VIII).	
3	-	—	Lysestage i Gaupne Kirke (i Aarsb. for 1854 Pl. X).	
2	-	—	Borgunds Kirke. (2 Pl. med Aarsb. f. 1856).	
1	-	Holck.	Samme Kirkes Indre (med samme f. 1857).	
1	-	—	Perspektiv af sammes Ydre (med samme f. 1858).	
3	-	Chr. Christie.	Dørstolper i Tønjums Kirke.	
2	-	G. Bull.	Aardals nedtagne Kirke.	N. Bygn. f. Fort. 1ste Række, Pl. VII—IX).
1	-	Chr. Christie.	Portal i samme Kirke.	
2	-	—	Kinns Kirke.	
1	-	—	Døbefont i Gloppens Kirke.	
1	-	J. Frich.	Malerier paa et Skab i Hjørendfjords Kirke.	
1	-	—	Udskjering paa en Dør i Borgunds Do.	
1	-	—	Processionsstav fra Ørskogs Kirke (i Aarsb. f. 1855 Pl. X) nu i Bergens Museum.	
1	-	Chr. Christie.	Døbefont i Strandens Kirke.	

Throndhjems Stift. (61 Blade).

1	Bl.	Chr. Christie.	Thingvolls Kirke.
10	-	O. Krefting.	Hovedbygningen paa Østeraat.
7	-	—	Levninger af Reins Kloster (2 Pl. i Aarsb. f. 1864).
1	-	Chr. Christie.	Bynessets og Orkedels Kirker.
2	-	—	Børseskogns Kirke.
1	-		Grundplan af Kirkeruinen paa Huseby (i Aarsb. f. 1848).
2	-		Rids af den gamle Stue paa Uf i Rennebo.
1	-		Udskjeringer i samme Stue.
1	-		Gammel Stol fra Rennebo Kirke, i Bergens Museum.
1	-	Chr. Christie.	Melhus Kirke.

1	Bl.	H. Thrap-Meyer.	Søjlefodslykke fra Klostret paa Munkholmen, i Bergens Museum.	
1	-		Fotografi af O. Kreftings Grundplan af Throndhjems Domkirke (i Aarsb. f. 1866).	
5	-	O. Krefting.	Gravsteder under Gulvet i samme Kirke (i samme Aarsb.)	
1	-		Klosterruinen paa Tauterø.	
3	-	Chr. Christie.	Vernes Kirke	N. Bygn. f. Fort. 1ste Række, Pl. XVII—XX.
2	-	—	Mære Do.	
6	-	—	Udskaarne Bjelkehoveder i de to sidstnævnte Kirker.	
1	-	—	Logtuns Kirke.	
3	-	—	Alvstahaugs Do.	
1	-	—	Levangers Do.	
4	-	—	Stiklestads Do.	
1	-	—	Døbefont i samme Kirke.	
1	-	—	Sagshaugs Kirke.	
1	-	—	Døbefont i samme Kirke.	
1	-	—	Ring og Dørbeslag i samme Kirke.	
1	-	—	Husstads Kirke.	
1	-	—	Ranhems Do.	

Tromsø Stift. (8 Blade).

2	Bl.	Chr. Christie.	Alstarhaugs, Gildeskaals og Brønø Kirker.
1	-	—	Herø Kirke.
1	-	—	Dønnes Do.
4	-	—	Throndenes Do.

Fortegnelse

over de løse lithograferede Blade, som Foreningen har udgivet:

Med Indbydelsen	i	1844	fulgte	2	Blade	(Forsiden af en Stol fra Vaage af Tidemand og Eidsborgs Kirkes Portal af Frich).
—	Aarsberetn. f.	1845	—	2	—	(Stabur paa Bolkesjø af Tidemand og Stuebygning paa Groven samt Stabur i Laurdal af Frich).
—	—	- 1846	—	2	—	(Alterstage i Urnes Kirke og Grundplan af Hovedøens Kloster samt to Ligstene der).
—	—	- 1847	—	2	—	(Perspektiv af Klosterruinerne sammest. og Gulvfliser, Pl. IV).
—	—	- 1848	—	1	—	(Bagside og en anden Side af den ovennævnte Stol).
—	—	- 1849	—	2	—	(Kort over Hovedøen og en større Grundplan af Klosteret sammesteds).
—	—	- 1850	—	5	—	(2 med Gulvfliser og 3 med Kapiteler, Kragstene o. s. v. af Nebelong).
—	—	- 1851	—	2	—	(Hiterdals Kirke i restaureret Stand).
—	—	- 1852	—	3	—	(Kort over Strøget omkring Borre Kirke og Sager fundne i Gravhaug paa Vold ved samme Kirke).
—	—	- 1853	—	2	—	(Kapiteler, Kragstene o. s. v. af Frich).
—	—	- 1856	—	2	—	(Borgunds Kirke af G. Bull med Text).
—	—	- 1857	—	1	—	(samme Kirkes Indre af Holck).
—	—	- 1858	—	1	—	(Perspektiv af dens Ydre af Holck).

Tillæg til Norske Fornlevninger.

(Af *N. Nicolaysen*).

SMAALENENES AMT[1]. — Idd p., Idd s. Paa Liholt er funden en øx af sten. — Ordene „med paasiddende støberande" (N. F. s. 714 linje 4 ovenfra) udgaa.

Eningdal s. Paa Bærby (N. F. s. 1) er ligeledes funden en øx af sten. — I nærheden af Golden traf man for faa aar siden i udmarken paa fjellet et trekantet rum, hvis ene side dannedes af fjelveggen[2] og de to andre sider af opreiste stene, stillede ved siden af hverandre; i dette rum fantes blandt enkelte levninger af hensmuldrede ben 3 knive af flint, hvoraf en er bevaret.

Fredrikshald. I den paa Os (N. F. s. 2) fundne ring, som ikke er nogen betalingsring, hænger en krog.

Berg p., Berg s. Fra Glende hidrører en øx af sten, men om den er funden paa gaarden, vides ikke.

Rokke s. Kirkens gamle døbefont af klæbersten ligger kløvet i to dele i et stengjerde ej langt fra kirken. — Paa Sønstevoll udgroves 1866 fem gravhauger, hvori fantes omtrent en alen højere end bunden ligesaamange lerurner, alle fyllte med kul og ben, men som gik istykker paa en nær, hvori der tillige fantes et stykke kobber eller messing. — Den lave aasryg, kallet Rokkeraden, som strækker sig fra Helgerød til henimod Sarpsborg, er i hele sin længde opfyllt med gravhauger af forskjellig størrelse og form; af disse udgroves i 1866 nær kirken 6, som vare uden gravkammere

---

[1]) Hvad der anføres under dette amt er mig, paa faa undtagelser nær, velvillig meddelt af hr. student A. Lorange; de omtalte fundne sager ere, forsaavidt ej det modsatte bemerkes, alle bevarede og i hans private samling.

[2]) Jfr. N. Fornl. s. 2.

og hvori omtrent 1 alen højere end bunden fantes en eller flere lerurner, alle knuste, og deriblandt „forskjellige stykker graveret elfenben.“

Aremark p., Aremark s. Paa Rød er funden en øx af sten, ligeledes paa Ugjesteby.

Rakkestad p., Rakkestad s. Paa Nordre Gjulem er der i udmarken nogle runde gravhauger tæt ved landevejen. Af disse blev i 1866 udgravet følgende: 1) bestaaende af fin muldjord med enkelte store stene paa en jordbund af gul sand og derunder ler; i midten tæt over sanden var et cirkelformet lag, omtr. 3 alen i tversnit og 2, 3 tommer tykt, hvori laa kul og ben samt endel klinknagler (af et skjold?); længer nede lige ved lerbunden laa en stor klump, der senere stivnede saaledes, at man ikke kan faa de sager, den indeholder, frem uden ved at knuse den; dog er der løsnet derfra et sverdhefte, omvundet med gulltraad, stykker af et tveegget og af et krumt enegget sverd, en dolk, ligeledes med omvundet haandtag, og 5 brynestene af forskjellig finhed; paa klumpens overflade er der „langs begge langsider to skarpe kanter og mellem disse en mængde jernringe, dels langagtige dels runde, desuden paa hver side to tingester, der se ud som hanker eller sirater; et spyd var ligesom stukket igjennem det hele“; — 2) et lidet stykke sydvest for no. 1, bestaaende af en mængde sten, der dannede koncentriske ringe med omtr. 1 alens mellemrum, den inderste noget over 2 alen høj, men foruden kul og brente ben fantes intet; — 3) i vest for no. 1, bestaaende af en liden rund klippe, hvis top havde en grydeformet fordybning, 3 al. i tvermaal og 2 al. dyb, hvori blev truffet 3 smaa stenhobe og i hver af dem stykker af lerurner med kul og brente ben samt deriblandt 3 flade benstykker (af kamme?), forsirede med ringe og striber; — 4) i øst for no. 1, vid, men ej over 1 al. høj, i hvis bund blev truffet en bøtteformet lerurne, som indeholdt ben og kul og derovenpaa 2 bøjledannede messingspenner, hvis naale ere ender af en spiralfjeder, festet til en tverstang; — 5) omtrent 3 alen høj, hvori der i et tykt lag kul og ben fantes en rund jernkjedel med bunden op og under den to brynestene med hul i, en kam af træ, 6 tom.

lang, og forskjellige skarpkantede hvide stene (af kvarts?); — 6) noget mindre end no. 5 og hvori mellem kul og brente ben fantes en smukt arbeidet messingspenne af usedvanlig form; — 7) hvori fantes en brynesten og et temmelig medtaget messingsmykke; — 8) hvori fantes en del stene af forskjellig størrelse med et hul i (kljaastene til en vævstol?). Næsten alle de øvrige hauger havde en fordybning i toppen. — Paa et ikke langt fra nysnævnte hauger liggende jordstykke, under Søndre Gjulem, var der for faa aar siden 8—10 hauger, som senere bleve udjevnede, uden at noget deri skulde være fundet. Nogle 1000 skridt i nordvest for disse blev i 1863 af en haug oppløjet en klæberstensskaal, hvori laa ben. Nogle 1000 skridt i nord for sidstnævnte haug ligger en klynge hauger, hvoraf den største, 7, 8 alen høj, blev udgraven 1866 og i hvis midte mellem nogle store stene fantes et halvmaaneformet flintstykke og et firkantet stykke jern (ildstaal?). I en liden haug ved siden af hin fantes 2 lerurner og en lang brynesten. I forskjellige hauger paa de nævnte Gjulemgaarde er desuden fundet følgende sager: en aflang firkantet, en rund, en skaalformet, en smal buet og en 6 tommer lang bøjledannet spenne, alle af messing, 2 armbaand ligeledes af messing, stykker af 4 forskjellige lerurner, 5 glasperler, en benterning og en brikke af brent ler. — Paa chefsgaarden Østby er der paa et nøgent fjell 3 store stenhauger, hvoraf 2 bleve udgravne i 1866; i den ene traf man allerede i kanten samlinger af kul og ben og ligeledes imellem de større stene i bunden, i hvis midte man traf et gravkammer dannet af fladsidede graastene, 1½ al. langt og bredt og 1 al. høit, hvori stod opstillet paa 3 stene af glimmerskifer en i næver indhyllet lav og vid messingbolle med lav fod, indeholdende foruden brente ben og kul 2 stykker af en halvmaaneformet kam og nogle andre udskaarne ben. I den anden haug traf man en del lerurner med brente ben, enten høje med smal hals eller retsidede med ører eller bøtteformede uden ører og forsirede paa forskjellig maade med striber og ringe; i midten af haugen var et gravkammer, noget større end i den førstnævnte og dannet af runde stene, og i kammeret stod paa 3 glimmerstene en messingkjedel omgiven

af næver og med trekantede ører og vreden jernhank; kjedelen har forresten den form, som træffes i vestlandske hauger, nemlig med indadbøjning af siderne og en ved overgangen fra disse til bunden meget skarp kant; den var halft fyllt med ben og aske, hvorpaa var lagt 2 graastene og paa disse igjen et 5 tommer langt buet ben, omtrent 2 linjer tykt i den ene ende og aldeles spidst i den anden, samt en messingspenne, 1½ tomme lang, besat med 5 forgylte knapper, og halvdelen af en anden lignende spenne. Paa gaarden er ogsaa funden en øx og et spydblad af jern. — Paa Lund er funden i jorden en øx og en kile af sten og en øx af jern; — og paa Haslem en raa, men ved eggen fint tilsleben kniv af sten. — Paa Søndre Haugsten er der en mængde gravhauger, nu næsten jevnede med jorden; to af dem opgroves 1866; i den ene fantes en klæberstensbolle med 2 huller paa hver side (til at feste jernhank i?) samt en i den ene ende gjennemboret brynesten, nogle glasperler af forskjellig størrelse og en firkantet messingplade med en ring i; i den anden haug fant man en nedenunder flad men ovenpaa ophøjet rund kvernesten, 1 fod i tversnit, med hul i midten, og ovenpaa den en mindre sten af samme form men flad paa begge sider. — Paa prestegaarden er funden en spydspids og en pilespids af flint.

Ous s. Paa Melleby er funden en øx af sten. — Paa Vestby er der flere hauger og i en af dem blev for nogle aar siden truffet 5 lerurner, der dækkedes af en stor sten, baaret af 4 andre, en i hvert hjørne, men foruden kul og ben fantes intet andet; urnerne ere forlængst ødelagte. I en anden haug fant man en fingering af sølv, der opbevares af gaardens ejer; den er meget bred og med perlede forsiringer langs kanterne. — Paa Nordby er der ligeledes flere grvhauger; der var og for et par aar siden en rund stenring, hvori stod en 5 alen høj bautasten, som i 1864 blev kløvet i 2 stykker og lagt i fjøsmuren, hvad der og skede med to noget mindre bautastene, som stod femti skridt fra stensætningen. Paa gaarden er funden et spydblad, 1 alen langt, med fal for skaftet. — Paa Soli brug fant man, ved at opbryde et stykke nyland,

mellem nogle stene 6 store flinteknive, hvoraf den ene nu er i universitetets samling.

I prestegjeldet blev i 1866 i en haug truffet mellem to stene og vel omhyllet med næver et jernredskab af ukjent brug; det bestaar af flere springfjedre.

Eidskog p., Trønborg s. Flere af de vestenfor kirken liggende hauger (N. F. s. 718) bleve udgravne 1866, og man traf deri et lag af kul og ben samt en stor sten i midten; kun en haug var uden saadan sten og havde i dens sted en klæberstensbolle. — Paa Kursmose er funden i jorden en fint sleben kile af flint, hvoraf dog kun den ene halvdel er bevaret, medens den anden i knust tilstand var indgivet syge kreaturer.

Rödenes p., Rødenes s. Paa Krog er funden 2 øxer af sten, og paa et andet sted i sognet en kniv af flint.

Raade p. Den omtalte (N. F. s. 837) berghøjde ligger paa Søndre Løkens grunn og ret i syd for gaardens huse; den kalles nu Løkenhøjden, ihvorvel navnet Danmark endnu kjennes af ældre folk; paa denne højde traf jeg i 1866 et halvt snes runde gravhauger, enkelte aldeles urørte, men de fleste oprodede og deraf nogle udgravne til bunds.

AKERSHUS AMT. — Aas p., Aas s. Kirken (N. F. s. 38) er senere nedtagen og de 4 konsoler med udhugninger, som fantes i koret, indmurede i portene til den nye kirkes gravkor.

Nordby s. Paa Tau staar paa en brink, omtrent 30 alen over søen, en 1¾ al. høj sten. — Paa vejen mellem Ris og Nordby er der mange gravhauger.

Urskog p., Urskog s. Resten af den ved prestegaarden (N. F. s. 48 og 738) omtalte gravsten ligger udenfor kirkedøren, men dens indskrift er aldeles udslidt. — I en gravhaug paa Berger fantes 1866 en klæberstensskaal med hank og en spiralformet stegerist af jern (jfr. N. F. s. 648), begge i student A. Loranges samling. — I sognet er funden en øx af sten, som er i samme samling.

Ullinsaker p., Ullinsaker s. De under Oppen (N. F. s. 739) omtalte jernskaaler maa have været skjoldbuler.

Hofvin s. I en gravhaug paa Gaarder (N. F. s. 51) fantes 1866 et øxeblad, et spydblad og et ildtøj alt af jern og opbevaret i den nysnævnte samling.

Nes p., Nes s. Murene af den gamle kirke (N. F. s. 52) staa endnu. — Den ved Herberg (N. F. s. 740) omtalte sax er af bronse fra ældre jernalder.

Udenes s. De ved Frøhou (N. F. s. 741) nævnte gravhauger ere kun 6, 7 i tallet, alle temmelig store, men delvis udgravne.

HEDEMARKENS AMT. — **Vaaler p.**, Vaaler s. Aarstallet paa det ved Lundeby (N. F. s. 742) omtalte alenmaal er tilføjet i senere tid.

Stange p., Stange s. Den klokke, som brugtes i kapellet paa Huseby (N. F. s. 65), hænger nu paa laaven, men er uden forsiringer eller indskrift. — Paa skytsskiftet Gillund ligger tæt i nord for husene en rund gravhaug, som skal være oplagt af de asakallede bryggestene[1].

Ottestad s. Paa Ringenes (N. F. s. 66) er en gravhaug, kallet Ketillshaugen, som blev udgraven for omtr. 20 aar siden.

---

[1]) Denne slags stene ved man ikke noget om hverken paa Hadeland eller Ringerike, derimod traf jeg dem, som nedenfor vil sees, i 1866 paa et par steder i Valders. Paa mange steder i Stange prestegjeld f. ex. paa prestegaarden, Huseby, østre Alm, og i de fleste andre prestegjeld paa Hedemarken ere de meget almindelige og kalles der Bryggestene, medens de paa den anden side af Mjøsen, navnlig i Vardal, gaa under navn af Kogestene. De ere skarpkantede, sjelden større end en næve, og finnes i lag med jord imellem, men aldrig oplagte i egentlige hauger, og have i mange aar været anseede som gjødningsmiddel, hvorfor de kjøres ud paa agrene. Mange af dem se vistnok ud som om de vare itusprængte af ild og forsaavidt kan de hidrøre fra det omtalte brug (N. F. s. 744); størstedelen deraf er derimod vel fremkommen ved forvitring. Det maa herved lægges merke til, at endog mineraloger ofte har vanskeligt for at sige med sikkerhed, om en sten er brent eller forvitret.

Navnet maa forresten være fra nyere tid, da den bekjente Ketill Kalf paa Ringenes, hvortil det sigter, naturligvis ej blev lagt i nogen haug, siden han døde først efter 1025.

KRISTIANS AMT. — Öyer p., Øyer s. Undersøgelsen har vist, at der ikke er nogen runeindskrift paa stenen ved Aksjø seter (N. F. s. 87).

Nordre Fron p., Kvam s. Paa Sandbu fantes de omtalte (N. F. s. 748) pilespidser (C 3804, 3805) med videre, og ikke, som der angivet, paa gaarden af samme navn i Vaage sogn.

Faaberg p., Faaberg s. Den i N. F. s. 749 omtalte bautasten ved kirken har en runeindskrift.

Vardal p., Vardal s. Nordenfor Mustad ligger tæt ved vestre side af den gamle postvej en rund gravhaug og et stykke længer nord paa jordet nedenfor en høbod den i N. F. s. 750 omtalte bryggestenssamling, i hvis nærhed tilforn skal have været spor af gamle husetomter. Omtrent ½ mil fra gaarden skal der i en til denne hørende skov, efter hvad en forlængst afdød mand havde sagt, være lignende samlinger nær ved nogle sinderhauger og smaa pladser, med spor af agerrener.

Östre Thoten p., Balke s. Paa Nedre Balke skal ligge som trappesten en 1¼ al. lang og ⅝ bred gravsten i ligkisteform med runeindskrift. Dette maa være den samme, som paa en tegning, udført 1810 af afdøde professor Gr. Fougner-Lund, siges funden i Thotens prestegaard og hvis indskrift var: *þorþr a Hueimi er her ia* d. e. Thord paa Hoheim (nu Hveem) er her jordet.

Nordre Lands p., Nord Sinnen s. De ved Tomle (N. F. s. 110) omtalte jernredskaber fantes 1825 i en ager sammenheftede i bunt med en staaltraad. Der var omtrent 80 stykker.

Söndre Aurdal p., Reinlid s. Ifølge en optegnelse i Bergens Museum skulde der ved kirkens (N. F. s. 110) dør være en indskrift, som dog var utydelig. Forsaavidt det kan sees af den vedlagte gjenpart, vare bogstaverne gotiserede majuskler og indskriften maatte tildels læses saaledes: *Her huilir undir sira þor* ..... *ok han let kirkju þessa* ......

Nordre Aurdal p., Aurdal s. Fra kirken og et stykke nordover er der langs postvejen endel gravhauger.

Ulvnes s. Kirken (N. F. s. 111), af sedvanlig form, har ingen indgang mod vest men kun paa skibets og korets sydsider; af arkitektoniske enkeltheder finnes kun ved døraabningen til koret en simpel kapitellist med den sedvanlige form fra rundbuetiden, en platte med en hulkile og rundstav under. Ingen af dem, jeg traf ved kirken i 1866, vidste noget om det skrin, som skulde være fundet under kirkens gulv (N. F. s. 753).

Svennes s. Paa Svennes (N. F. s. 111) er der ved østre side af postvejen 2 runde gravhauger; — og paa Strand nordenfor kirken, ligeledes ved østre side af postvejen, i nogen afstand fra hverandre 3 store runde hauger, den ene med en stor vidtgrenet birk paa.

Vestre Slidre p., Lomen s. I kirken finnes ingen runeindskrift; beretningen derom (N. F. s. 754) støtter sig utvilsomt til Minnesm. af Middelald. Kunst i Norge 4de og 5te hefte, hvor denne kirke i saa henseende er forvexlet med Hurum kirke. Derimod er der paa den ene klokke en latinsk indskrift med store bogstaver fra 13de eller 14de hundredaar, der synes at maatte læses tildels saaledes: *eterne vite prima* .... *venite.* — Nedenfor kirken er der ved postvejens sydside en rund gravhaug og længer mod vest ved samme side af vejen ligeledes en stor rund haug. — Paa Ølken ligger tæt ved husene 2 runde gravhauger.

Røen s. Tæt nordenfor kirken er der ved vejen nogle gravhauger.

Vang p., Vang s. Blandt de paa Leirhol (N. F. s. 117) fundne sager er ogsaa en halvkugleformet øse eller slev med spor af jernskaft. Det (N. F. s. 755) omtalte loft har først i senere tid faaet denne form ved paabygning; oprinnelig var det kun en stuebygning med rundt tømmer og inddelt paa den sedvanlige gamle maade i stue, kove og forstue og kun med indgang gjennem denne. Det var heller ikke til dette loft navnet Ridderloftet knyttede sig, men til en for længere tid siden aldeles forandret bygning. I denne var i mands minne et ringebord (N. F. s. 859) med tverbeslag og mange

nagler med store hoveder. — Paa Kattevoll er en udgraven haug, ligeledes en ved skolehuset, og paa Kvale ved øvre side af postvejen en gravhaug, kallet Baldorshaugen.

Øye s. Den omtalte (N. F. s. 755) gravsten er senere indkommen til Universitetets samling. Paa bagsiden af kirkens altertavle er fastspigret et gammelt antependium af træ, omtrent 2 alen i firkant og med temperamalerier, som dog ere næsten aldeles udslettede. I kirken er ogsaa et røgelsekar. — Et kort stykke søndenfor Nystuen paa Fillefjell ved den saakallede Brækkestøl er der 3 runde gravhauger, hvoraf de to bleve udgravne for endel aar siden og hvori fantes kul, aske og noget „jernskrab". Disse hauger hørte jeg nævnes Bedehauger.

Hurum s. I kirken (N. F. s. 118) er i langhusets søndre sideskib lige ved den søndre hjørnestolpe malet med sort maling runerne ᛅᛋᚴᚱᛁᛘᚱ (Asgrimr); navnet er nu næsten uddød i sognet, da det endnu kun bæres af en mand. — Den ved Kvien (N. F. s. 119) omtalte sten ved nu ingen noget om, selv ikke den ældste mand der, som er fød 1784. Paa gaarden finnes nu kun en urørt gravhaug, som ligger i sydøst for kirken og hvorover der gaar et stengjerde. Ret i nordøst for kirken er der tæt ved et gammelt tørkehus, nær gaden til Bunde, en haug, hvorunder der løber en bekk og som tildels synes at bestaa af de foran s. 59 omtalte brente stene, men dette havde man paa stedet ikke lagt merke til, ligesaalidt som navnene Brygge- eller Kogesten kjennes her eller andre steder i Valders. Paa gaarden er der og en gammel stuebygning, dog yngre end Reformationen, men af den slags, som nu kun meget sjelden træffes mere i Valders, nemlig kun paa et stokverk, uden loft, og inddelt i en stue med peis, kove og forstue, hvorigjennem den eneste indgang er; stuen har kun en tverslinde (bite) og 2 langslinder samt aaser, hvoriblandt en svær mønsaas, hvorpaa der ligger sper. — Paa Vøvle er der 10 runde urørte gravhauger. Hvor gaardens grunn begynner fra vest af ligger tæt ved vejen (den gamle kongsvej) til Kvien og under en smidje, opsat i senere tid, en haug, der ligeledes synes tildels at bestaa af de ovenomtalte brente sten. Paa gaardens grunn og

omtrent 3000 alen ret i syd for Hurum kirke er der et bjerg, kallet Riddarberget, stupende brat undtagen mod nord, hvor det er let bestigeligt og derfor omgivet med en voll af sten; fra højden haves fri udsigt til alle kanter og mod syd over den nordre del af Slidrefjorden.

BUSKERUDS AMT. — Norderhov p., Sognedalens s. Paa en plads, kallet Evjua, under gaarden Bjørnerud, omtrent 2 mil fra Hønefos, skal der nær ved en liden bro og paa venstre side af vejen staa en vejsten, omtrent 1 alen høj, som paa den side, der vender mod marken, skal have en indskrift, som der siges med runer.

Sigdal p., Sigdal s. Den omtalte runeskrift paa en klippevegg (ikke paa stene) ovenfor Eiddal (N. F. s. 763) har ved professor Ryghs undersøgelse vist sig at være naturspil.

JARLSBERGS OG LAURVIKS AMT. — Sæms p., Vallø s. Paa den højde ovenfor Ringshaug, som kalles Kjempeaasen, og dens yderste spids mod fjorden, der gaar under navn af Kjempeodden, ligger 10 større og mindre stenrøser, alle runde undtagen en langrøs, som er omtr. 40 al. lang; af de runde røser ligger en paa den største højde og en nær odden; et par ere aldeles udkastede, de øvrige vise tydelige spor i midten af at være mere eller mindre opkastede.

Stokke p., Stokke s.[1] Paa prestegaarden (N. F. s. 769) er der[1] 300—400 skridt syd for kirken i en skov, kallet Hestehaven, 4 runde gravhauger, hvoraf den ene af de to større synes forlængst at være udgraven; det samme synes og at være tilfællet med den anden, da den ved en for kort tid siden foretagen undersøgelse viste et aabent gravkammer uden overligger, hvori der kun fantes kul. Lidt nærmere kirken paa den dyrkede mark sees svage spor af 2 mindre hauger, der bleve udjevnede for 15—20 aar siden, uden at man deri skal have fundet andet end kul. —

[1]) ifølge meddelelse fra student I. Ross.

Paa Vestre (?) Holte er der omtrent 20 skridt for postvejen en stensætning i form af en noget skjevvinklet firkant, 25 skridt lang og 14 bred, i hvis midte staar en 2 alen høj sten, ved hvis side ligger en større, der nylig er sprængt i to stykker.

BRATSBERGS AMT. — Bö p., Bø s. Paa Kasa er funden 2 knive af flint, som ere i student A. Loranges samling.

Tinn p., Atro s. Imellem Argehovd og Hansbustølen skal der paa et svaberg lige ved stien være en runeindskrift.

Dale s. En saadan indskrift skal efter en, dog højst usikker, opgift ogsaa finnes ensteds paa vejen mellem Rjukandseteren og Holvik.

NEDENES AMT. — Risör p., Søndeled s. En fjerdingvej fra Risør skal der efter en optegnelse fra omtr. 1700 i en klippe være indhugget 3 linjer utydelige bogstaver.

Aaseral p. Tæt i nordøst for Hedderen mellem denne og ødegaarden Beinesfit skal der paa et svaberg være en runeindskrift.

LISTER OG MANDALS AMT. — Thvet p., Thvet s. Nedenfor Boen fos skal der paa en klippe i elven, som en stor del af aaret staar under vand, være indhugget nogle runer.

Heggebostad p., Heggebostad s. Paa Snartemoen (N. F. s. 277) skal der efter en, dog usikker, opgift være en runesten.

Vanse p., Vanse s. Den ved Lundegaard (N. F. s. 280) omtalte glasurne blev funden 1743[1] i en gravhaug, der laa ved ved vejen 100 skridt fra husene. Haugen strakte sig fra nord til syd, var 9 al. lang, 5 bred og 1 høj, og havde i hver ende en liden opreist sten. Inde i haugen var et rum eller en stenkiste, indvendig 4 al. lang, 1½ bred, dækket af en stor og 2 mindre hel-

---

[1]) En udførlig beretning om dette fund, forfattet 1752 af M. Thyrholm, sogneprest til Vanse, og ledsaget af en tegning, ejes af cand. V. Boye i Kjøbenhavn, som velvillig har meddelt det ovenfor benyttede uddrag deraf.

er og dannet af jevne vel sammenpassede kampestene, 4 i den vestre side, 3 i den østre og en for hver ende. I dens nordvestre hjørne stod det omtalte glaskar med form som en omvendt afstumpet kegle, omtr. 4 tommer højt, 1 tomme i gjennemsnit nederst og 4 tommer øverst, prydet med indslebne ovaler og „afslebet under den spidse ende, hvorpaa det stod i mulden"; det var „af en pægls kapacitet" og indeholdt kun jord. I hvert af de øvrige hjørner af rummet stod en lerurne med hank. I den muld, hvormed kisten forøvrigt var opfyllt, fantes endel gjennemborede perler af forskjellig form og farve, enten af glas, koral eller rav, og en rund ligeledes gjennemboret kobberkugle, saa stor som et dueegg, endvidere 2 smaa ringe, mindre end fingerringe, ikke sammenloddede i enderne, „fladslagne og overbøjede i begge ender og lidt omdrejede midt paa", „en smule træ, der var bunden med et stykke jern" (af et vaaben?), større stykker jern, det største et spann langt, „smaa ting af messing og et par folia bracteata, som synes forgylte, med smaa huller i kanterne", „en eneste flintesten" og „staal, der og saaes forrustet", endelig „en liden rund gullplade, orbis aureus, ligesom en penge, lidt større end en skilling, ... aleneste hamret og hammerslagene kjennelige af nogle fine ophøjede streger imellem, hvilke nogle beskuere har villet mene at være karakterer, som jeg dog ikke med de bedste briller kan anse for andet end interstitia pulsus af hammerslagene".

Farsund s. Sammen med et af de ved Vollmoen (N. F. s. 284) omtalte fund fantes i eller før 1831 en øx, stykker af et sverd og en skjoldbule, alt af jern (B 932—934).

Hvinesdal p., Leknes s. N. F. s. 284 linje 5 nedenfra rettes „før 1836" til: i 1832, s. 285 linje 13 fra oven „skaaldannede" til: bøjleformede, og linje 20 fra oven „97" til: 96.

Flekkefjord p., Nes s. N. F. s. 287 linje 1 ovenfra udgaa ordene „og finnes tildels o. s. v. Øvre Øie". — Den ved Osstad omtalte glimmersten er B 186.

STAVANGERS AMT. — Klepp p., Klepp s. Den ved prestegaarden (N. F. s. 297) nævnte store haug er dannet af na-

turen, derimod ligger der paa den anden side af dalen søndenfor prestegaarden, dels paa dennes, dels paa Sørbøs og Fristads grunn opad skraaningen mange tildels meget store gravhauger, deriblandt en langhaug.

Orre s. Strax østenfor kirken er en ualmindelig stor langhaug, i hvis ene ende man nys før 1866 var begynt at tage grus og da fant et øxeblad af jern, som dog laa tæt ved overfladen. Nordenfor Orre paa eidet mellem Orrevandet og søen er en stor haug, som for nogle aar siden blev udgraven og hvori man skulde have fundet 2 grave, den ene over den anden, hver med sit skelet; paa det enes bryst skulde man have seet noget, som lignede en lysepibe.

Höiland p. Den ved Stangeland (N. F. s. 304) omtalte haug blev udgraven for nogle aar siden, og efter sigende skulde der paa bunden deraf være fundet et fullstændigt skelet og en „potte", der antoges at være af metal.

Haaland p., Sole s. Da murene af den gamle kirke (N. F. s. 307) true med at falle sammen, ville de blive nedtagne for at bruges til grunnmur under den nye prestegaardsbygning paa Sømme. — Ifølge meddelelse fra gaardbruger Carl Grude maa det saakallede thingsted paa Reke (N. F. s. 308) være forsvunden en god tid før 1790, og stenene ere heller ikke skjulte af flyvesand, men efterhaanden bortkjørte til forskjelligt brug; enkelte af dem skal endnu finnes paa Reke. — Det i N. F. s. 312 nederst under no. 2 omtalte fund blev gjort paa Stangeland.

Hetland p., Frue s. Paa Østbø paa Hundvaagø skal der være spor af en gammel grunnmur; vist er det, at derfra indbragtes til Stavanger i 1866 en baadsladning tilhugne klæberstene, hvoriblandt vare to sokkelstene fra den romanske tid og med samme form som den saakallede attiske basis.

Stavanger. Under den i 1867 paabegynte restauration af St. Svituns kirke (N. F. s. 795) viste det sig[1], at baade sideski-

---

[1]) ifølge meddelelse fra arkitekt F. von der Lippe, som forestaar restaurationsarbeidet.

benes mure og pillerne vare „opførte uden fundament paa en løs stenur, som ikke engang var ført ned til fast grunn; selv det store taarn er ikke bedre fundamenteret, saa det er ubegribeligt, at disse mure har kunnet staa i en række af aarhundreder. Der er saaledes naturligvis ikke spor af nogen udvendig sokkel, da den egentlige mur begynner omtrent i højde med jordsmonnet. Dette har ogsaa vist sig ved grøftegravningen rundt skibet. Korets vegge ere derimod udmerket fundamenterede“. Af den omtalte gang (N. F. s. 320) imellem koret og det gamle biskopskapel saaes intet spor. „Trappen, som fører op til det ene lille taarn i koret, sees tydeligt ikke at have været paatænkt fra begynnelsen, da den skjuler bag sig et vindu til korkjelleren“. Det omtalte (N. F. s. 795) aarstal viste sig kun at være nogle tilfældige streger i kalkskorpen paa det nævnte kapitel. Blandt merkeligere sager, som fantes ved kirkens rydning, maa fremhæves et antependium (nu i Bergens Museum) af grøn fløjl fra middelalderens senere tid, med smukke broderier, fremstillende dels ornamenter, dels figurer, hvoriblandt Maria med barnet og de tre hellige konger samt derunder en biskop, som, da hans hoved er omgiven med nimbus, maa være en helgen, maaske St. Svitun. — Paa det omtalte stenkors (N. F. s. 321 og 796), som tilforn stod paa Steglebakken, skal der endnu under heldig belysning kunne sees spor af runer, men dog saa udslettede, at de ej lade sig tyde.

Rennesö p., Hausken s. Paa Asmervik skal der ifølge en, dog usikker, beretning finnes en helleristning i et fjell.

Askø s. Den ved Voll paa Mosterøen (N. F. s. 324) omtalte bautasten staar endnu nordenfor husene, og tæt nordenfor stenen er der en temmelig stor rund haug, som er udgraven i toppen. — Paa Bro (N. F. s. 324) er der i et fjell temmelig betydelige helleristninger, forestillende langskibe, som dog ere utydelige paa grunn af forvitring.

Utsten s. Af kirkemuren paa Haugvollstad (N. F. s. 326) var der i 1866 endnu levninger.

Finnö p., Talgø s. I kirken (N. F. s. 328) finnes endnu runeindskrift paa 4 stene, indsatte paa forskjellige steder i søndre

mur. — Paa en af Gardgaardene er af den omtalte bygning levnet 4 hugne stene af et portal, som ere indlagte i havegjerdet lige ved hovedbygningen.

Hjelmeland p., Sandeid s. Indskriften paa kirkens klokke (N. F. s. 803) maa læses saaledes: *Suæin prestr let* [ger?]*a mik.* — Paa Nordre Helgevoll stod ifølge Christies optegnelser i 1832 et stenkors som skjelsten; det var 1 al. højt, 1 al. bredt over armene og 12 tommer bredt nedentil samt 2½ tomme tykt.

Avaldsnes p. Ogsaa det i N. F. s. 347 omtalte fund (B 546—548 og 217) maa henføres til bronsealderen, da den dertil hørende ermeknap, som det synes, er af virkelig bronse, ikke messing.

SÖNDRE BERGENHUS AMT. — Finnaas p., Moster s. Paa Teigland var der 1826 ved nordre side af bøgjerdet nær en myr en nedfallen bautasten.

Bremnes s. Ifølge Christie var der i 1833 paa Stensbø en stenrøs med en bautasten; — paa Melling i udmarken 2 store urørte gravrøser; — og paa øen Hisken vestenfor husene flere større og mindre dels runde dels aflange stenhauger. Af de store runde hauger lod Christie samme aar opkaste 8 og af langhaugerne 1, men der blev intet merkeligt fundet i dem undtagen et stykke pimpsten i en og et lag af konkylier i en anden. Alle haugerne bleve efter udgravningen igjen restaurerede. Paa øens nordre side var der en stenrøs, i hvis top fantes et aabent gravkammer, omtr. 4 al. langt, 1½ bredt og 1 højt.

Stordöen p., Stordø s. Det ved Eldø (N. F. s. 808) omtalte redskab fantes i stranden og er intet andet end en flyndre fra nyere tid til en logline.

Fitje p. Tæt søndenfor Engesund er der ifølge Christies optegnelse ved en holm, kallet Skaffer- eller Rasmusholmen, paa en brat fjellvegg som det heder 2, 3 rader runer, indhugne i en længde af 2, 3 alen og saa nær vandfladen, at søen i flodtiden skjuler eller slaar over den laveste del af runerækken. De to forskjellige kopier, Christie fik i 1844 af disse saakallede runer,

synes dog at gjøre det tvilsomt, om de ikke snarere ere fremkomne ved forvitring.

Fjælber p., Eid s. De paa Halsnøkloster (N. F. s. 358) fundne dragehoveder ere af forgylt messing og har udentvil været anbragte i gavlerne paa et relikvieskrin.

Etne p., Stødle s. Ved kirken (N. F. s. 360) ligger nær korets sydvegg en gravsten fra middelalderen, af nogen lighed med et ligkistelaag, og ved kirkens nordre dør er der et par stenhuggermerker. — Ved Østreim (N. F. s. 361) rettes i 5te linje ovenfra „3“ til: 5. — Den ved Stødle (N. F. s. 810) omtalte klippe ligger nordøst for kirken og tæt østenfor husene. Foruden de runde fordybninger i klippen er der hjul, hjerteformede figurer, tildels med rund fordybning i midten, og lignende runde fordybninger med 1—4 ringe omkring. Det synes saaledes højst rimeligt, at dette ikke kan være naturens verk.

Grindheim s. Flere af de nær kirken liggende gravhauger (N. F. s. 362 og 810) ere i senere aar opgravne; man skal deri have truffet ganske smaa gravkammere af heller med brente ben, men ellers intet.

Gjerde s. I sognet skal 1843 være fundet i gravhaug et træspann med messingbeslag (B. 331), maaske dog det samme, som fantes paa Østreim (N. F. s. 361).

I dette eller Skoneviks p. blev for mange aar siden i en ager fundet et udmerket smukt randbeslag af gull til en sverdskede, som er i Bergens Museum. I forsiringerne ligner det no. 497 hos Worsaae, men er større end dette og omtrent af samme størrelse som de, der fantes paa Sletner og Ægge (N. F. s. 11 og 718, 115 og 754); det har dog ikke, som det sidstnævnte, en spenne men en trekantet dobbelplade med nagler, hvormed formodentlig spennen til fredbaandet har været festet.

Tysnes p., Opdal s. I kirken er eller har der været en processionsstav fra middelalderens senere tid og et omtrent samtidigt alterskab. Ifølge en tegning deraf i Bergens Museum fremstilles i bunden trefoldigheden i 3 udskaarne figurer med duen over den midterste. Paa dørene er der temperamalerier; naar

skabet er opslaaet, sees øverst til venstre Maria med barnet paa armen, derunder Kristofer med Kristusbarnet paa skulderen, øverst til højre døberen Johannes med lammet og nedenunder apostelen Jakob den ældre med pilgrimsstav; ved foden er med minuskler angivet, hvem figurerne fremstille, og paa pedrellen sees 2 engle, som holde svededugen med Kristi billede. Paa bagsiden af skabets døre sees ogsaa malerier, fremstillende 8 figurer, hvoraf kjendes Peter med nøgelen, Hieronimus i kardinalsdragt og med en løve, evangelisten Johannes med kalk, hvoraf en slange bugter sig op, Paulus med sverdet og Georg i kamp med dragen.

Kinnservik p., Kinnservik s. Ordet „cujus" (N. F. s. 371 nederst) rettes til: qvam.

Ullinsvang s. Den ved Sexe (N. F. s. 376) omtalte kufiske mynt er antagelig fra det 8de hundredaar og har 5 arabiske skrifttegn, ikke runer. — Det omtalte stykke (N. F. s. 379) af en ljorekarm tilhørte en før 1838 nedreven stue paa Aga, ikke den der endnu staaende. — De omtalte lerrør (B 1568, jfr. N. F. s. 379) fantes 1839 i en haug, hvorved der syntes spor af husetomt, i en dal, kallet Bessebotn, i sydøst for Sysendal (i Eidfjord sogn) mod Thelemarken.

Odde s. Paa Bustetun var der i 1838 ifølge Christie paa en flade en stor langhaug, kallet Skjelmerhaug og gjennemskaaren paa to steder; lidt længer nord saaes levningen af en udjevnet haug, kallet Ribandshaug, og i nærheden deraf flere runde eller aflange hauger, alle lave og tildels aabnede.

Ulvvik p., Eidfjord s. Paa kirkens (N. F. s. 383) mindste klokke skal staa følgende indskrift med minuskler: *Maria vocor anno domini 1502.*

Voss p., Vangen s. Det ved Væke (N. F. s. 388) omtalte messingkar (B 320) blev fundet 1839 og er ikke nogen kjedel, men en bolle uden spor af ører eller hank. — N. F. s. 390 1ste linje nedenfra rettes „936, 937" til: 935, 936, og s. 391 i 11te linje ovenfra „938" til: 937 samt i 12te linje „939" til: 938. — Af de paa Bryn (N. F. s. 814) fundne spydblade er det ene med agnorer fra ældre jernalder. — Den omtalte primstav (N. F. s. 396)

skal, som der siges, være funden omtrent i 1814 paa Dolve i Dyrvedals aatting i „et muret gravkammer, hvori der tillige laa endel jernsager, hvoriblandt en øx og nogle hekletinder"; primstaven er dog neppe ældre end fra det 17de hundredaar.

Lindaas p., Lygre s. Paa Thveteraas var der i 1834 ifølge Christie mange urørte gravhauger.

Manger p., Bø s. I Hjelmevaagen, en skibshavn ved Hennø, skal der ifølge Christies optegnelser i et bjerg tæt ved søen være indhugget endel runer i en længde af omtrent 1 alen.

Herlø s. Kirken (N. F. s. 402) maa fra først af haft aabent loft, hvad der kan sluttes af vinduets plads i østre gavl. Ifølge Christie skulde der paa kirkens klokke (s. 403) staa med store bogstaver: *int iaer ons heren 1505.*

Haus p., Haus s. Fra kirken hidrører i Bergens Museum pedrellen af et alterskab fra 15de hundredaar med malerier, fremstillende brystbilleder af den tornekronede Kristus, Hieronimus, pave Gregor og Augustin, som holde baand, hvori finnes indskrift med minuskler. — Paa Nedre Mjelde (N. F. s. 406) fantes foruden de anførte sager ogsaa et større og et mindre øxeblad samt et stykke af en sigd; til samme fund kan dog ikke, som formodet i note 3, høre de der omtalte sager.

Gjerstad s. Den ved Espevoll (N. F. s. 408) omtalte planke indkom 1845 til Bergens Museum og har staaet i et loft paa Vevle eller Vevlesthvet nær gaarden Borge. Indskriften maa være yngre end reformationen, men forresten skjønnes ikke mere deraf end de 2 første ord: Rasmus Sjurssøn.

Stamnes s. Ifølge beretning til Christie fantes den omtalte (N. F. s. 408 og 816) ring (B 1991) 1838 i en gravhaug paa Vik i Vatsværns thinglag og dette sogn. Den laa, som det heder, øverst i haugen, og derunder saaes en firkantet helle, omsat med smaa stene, som vedkommende lovede senere at ville opgrave. Omkring ringen vare 3 andre smaa løse ringe, som vare saa fortærede, at de gik istykker. Senere fantes i samme haug en nagel (nøgel? B 484) af messing, som ogsaa indkom til Museet. Da ringen ikke usansynligt er en kirkedørsring, skjønt nogen anden saadan af messing fra

ældre tid ej kjennes, kan den i saa tilfælle ikke være funden i en gravhaug.

Os p., Os s. Paa den ene side af den omtalte døbefont (N. F. s. 409) er der over medaljonen med Kristusfiguren (se Urda II pl. XVI fig. 1 c d) en næsten udslettet runeindskrift, hvoraf nu kun kan sees *aka* eller *atka*, og tæt derved er en anden indskrift med majuskler fra 13de hundredaar, som det synes *ABA*.

Fuse p., Strandvik s. Paa Stensland, en støl under Vindenes (N. F. s. 411) var der i 1825 ifølge Christie en 4¼ al. høj bautasten, staaende i en stenkreds. — Den ved Østefjord omtalte (N. F. s. 411) fordybning maa formodentlig være en af de opmuringer, Saltkjedler kallede, 4, 5 al. lange, 2 al. brede og 1 al. dybe, hvoraf levninger ifølge Christies optegnelser fra aarene omkring 1845 skulde finnes ved søen paa den nævnte gaard samt paa Lygre og Sundvor. Her har man altsaa i gamle dage foretaget saltkogning.

Fane p., Fane s. Ifølge Christie var der i 1824 paa Sten ved vestre side af husene en med træer bevoxen haug, sansynligvis en gravhaug; — paa Raa, paa en bakke nordenfor husene, en bautasten, 4 al. høj; — og paa Haaverstun, tæt søndenfor husene en, som det syntes, urørt gravhaug.

Sund p., Sund s. Paa en holm vestenfor Bukken skulde der i 1824 ifølge Christie finnes en gravrøs.

Fjell p., Fjell s. I Alvøpolden ligger en haug, kallet Vatneshaugen (N. F. s. 414); — og paa nordre Bjorøen var der ifølge Christie i 1824 ligeoverfor en holm i Vatlestrømmen en stor stenrøs, rimeligvis en gravrøs.

Strudshavn s. Den paa Askøen (N. F. s. 415) fundne messingkjedel er fra nyere tid.

Aarstad s. Kirken (N. F. s. 415) blev ifølge Hatting (Prestehist. I. 42) forladt i slutningen af det 17de hundredaar og nedbrudt i begynnelsen af det 18de.

BERGEN. — Olafskirken paa bakken (N. F. s. 432) nævnes allerede 1181 i Sverres saga, kap. 52. — I Korskirken (s. 436) nævnes 1504 et Mariealter (Frimanns Stift. o. Gavebr. I. 238). —

Formodentlig hidrørte fra Nonneseter paa Lungegaarden (N. F. s. 440) endel tilhugne klæberstene, bestaaende af gesimser, kapiteler og pillestykker, som ifølge Christies optegnelser fantes i Nygaardsstrømmen, da denne i 1828 blev renset for at opsætte den nuværende mølle; formodentlig er en baad, som skulde føre disse stene bort, kantret. Stenene bleve tilbudte Bergens Museum, men om de indbragtes dertil, vides ej.

NORDRE BERGENHUS AMT. — Aurland p., Vangen s. Af kirkens døbefont (N. F. s. 444) finnes en tegning i Illustr. Nyhedsbl. for 26 Aug. 1866. — Sverdet fra Therum (N. F. s. 820) er fra ældre jernalder, ophøjet efter midten, 23 tommer langt og $1\frac{1}{3}$ bredt.

Lærdal p., Borgund s. I en reisebeskrivelse[1] af 1668 siges om kirken (N. F. s. 449) „en artelig trækirke efter gammel vis med adskillige taarne udsiret, St. Andreæ kallet; herinde staar et stort udstoppet rensdyr, som blev skudt under prædiken, da det som en vejviser marscherede frem for de andre dyrekropper". Kirken skulde efter dette have været indviet til Andreas.

Aardal p. Kirken (N. F. s. 450) blev nedtagen i Mai og Juni 1867, men dens træverk, derunder indbefattet det udskaarne portal, vil blive opbevaret af menigheden paa stedet; de omtalte antependier og skabet (s. 451) skulle overdrages til Bergens Museum tilligemed følgende sager, som fremkom ved nedtagelsen: 1) en tønnehvelving af bord, anbragt over alteret, 6, 7 fod i tvermaal, 4 fod 8 tommer lang, med malerier fra senere middelalder paa kridtgrunn, fremstillende i midten Kristus med evangelisternes symboler i hjørnerne, nederst til venstre Maria med barnet paa skjødet og St. Mikael eller Georg i kamp med dragen,

---

[1]) mskr. fol. i Bergens Museum, forfattet af „Ludovicus Paus P. W. et præposit. Finmarch.", dediceret til amtmand Lilienskiold; indeholder beskrivelse og tildels tegning af, hvad forfatteren saa paa en reise i 1668 fra Bergen gjennem Valders til Kristiania og derfra til Italien.

nederst til højre Kristus paa korset, ved hans højre side Peter med nøgelen og en anden apostel og ved venstre side Paulus med sverdet og en anden apostel; 2) en liden pinn af træ, med primstavlignende form, 3½ tomme lang, ½ tomme bred og 2 linjer tyk, som fantes indstukken ved prækestolen og hvorpaa med stungne runer læses: *Gutrit in nomine patris et fili et spiritu santo dominus Iesus . ritus* [Christus] *ame*[n]; 3) en anden pinn af træ, indstukken paa samme sted og med en messingring om enden, 15½ tomme lang og omtr. ⅜ tomme i firkant, ligeledes med indskrift af stungne runer, 50 paa den ene side og 43 paa den tilstødende, som dog ikke synes at have nogen mening; 4) et træstykke, som efter kirkens nedtagelse blev udskaaret af en af skibets store stolper, 4, 5 fod fra dens nederkant, og hvorpaa staar med stungne runer: *guþ hiape* (d. e. hialpe) *þer* (gud hjelpe dig) *trautto* eller *drauddo*; det sidste ord er vanskeligt at forstaa, men maa vel være et navn. Endvidere blev under kirkens gulv fundet 105 myntstykker af sølv, deraf 5 dansk-norske eller tydske, yngre end reformationen, samt hundrede norske fra det 13de og 14de hundredaar, deraf 15 egentlige mynter og resten brakteater. Endelig fantes under et dørtrin en gravsten af klæbersten, som er 6' 2½" lang, 2' 3½" bred øverst og 1' 6" nederst, 6" tyk; paa fladen sees en indridset, nu næsten udslettet figur, og paa den afskraanede kant er der en indskrift med majuskler fra 13de eller 14de hundredaar, hvoraf dog nu kun kan læses følgende: ***her: huilir: sira: Daghfin . e .:*** (dernæst omtr. 12 bogstaver udslettede)***: er: her: song: hans: artid: e*** (forkortet for er)***: a: Botolfsuoku: . . . . : bid: pat: nost: f: hns: sal.*** (Her hviler sira [prest] Dagfinn . . . . . . som her sang [sc. messe]; hans aartid er paa Botolfsvaaken . . . . beder fadervor for hans sjel). Denne Dagfinn nævnes og 2 gange i Bergens Kalvskinn[1].

Lyster p., Dale s. Den ved S ø v d e omtalte benknap (N. F. s. 454) er B 1576; af messingkjedler fantes der 4 (B 321 a, b, c og d).

Fortun s. Den ved H a u g e (N. F. s. 455) nævnte messingkjedel er B 317.

[1]) udg. af P. A. Munch s. 41.

Sogndal p., Stedje s. Kirken (N. F. s. 461) blev nedtagen i Juni 1867. Indskriften paa den ene klokke er med minuskler (ikke majuskler) fra 15de hundredaar. Under gulvet fantes kun nogle faa dansk-norske sølvmynter fra 18de hundredaar. Det udskaarne portal vil blive indbragt til Bergens Museum tilligemed fodstykket af en af skibets stave, hvorpaa der rundt om med sedvanlige runer staar en indskrift, hvoraf dog nogle faa bogstaver, som her sættes i klammer, ere borthuggede, men som maa læses saaledes: *þenna stak* (utvilsom ved udeladelse af en tverstreg istedenfor staf) *gaf Sigriþ a Hu*[ali] [f]*irir saalo Arntors ok sr* (ɔ: ser) *til miskunar* (Denne stav gav Sigrid paa Hval [nu Kvale] for Arnthors sjels frelse og til naade for sig selv).

Norum s. Paa Ølmem fantes i 1826 en messingkjedel med levninger af brente ben og aske, der blev indsendt samme aar til Bergens Museum.

Lekanger p., Lekanger s. I 1ste—3dje linje ovenfra (N. F. s. 469) udgaa ordene „et spydblad o. s. v. alt“ og istedenfor „samt o. s. v. 1228“ sættes: (B 1219—1222).

Rinde s. Kirken (N. F. s. 470) blev nedtagen i 1866.

Vik p., Hoprekstad s. Den i en gravhaug ved kirken (N. F. s. 475) fundne messingkjedel er B 328. — Til det paa Thrytten (N. F. s. 476) gjorte fund hører og B 1223—1228, nemlig haandtag af en halvmaanedannet benkam, dobbelknap af messing, kniv af ejendommelig form, lignende bronsealderens knive, bøjleformet spenne af jern, øverste del af en skjoldbule og en spydspids, begge de sidste af ældre jernalders form.

Hove s. N. F. s. 478 linje 11 nedenfra rettes ordene „i dens hellesatte kammer“ til: under en paa flere stene hvilende helle, og s. 479 linje 12 ovenfra „ligeledes i B)“ til: B 835—837).

Ladvik p., Ladvik s. Af kirkens processionsfane (N. F. s. 480) sees en tegning i Illustr. Nyhedsbl. f. Oktbr. eller Novbr. 1866.

Askevoll p., Askevoll s. Paa korset i Korssund (N. F. s. 483, jfr. Urda II. 163) kunde der ifølge Christies reiseoptegnelser fra 1828 „paa søndre smalside og vestre bredside tydelig sees spor af runer og punkterne imellem dem, men det er ikke muligt at

bestemme en eneste af de 5 runer, som bestemt sees at have staaet der".

Ytre Holmedal p., Holmedal s. Efter „*gnedich*" (N. F. s. 484) tilføjes: *s*(ey?).

Indre Holmedal p., Vik s. Kirken havde i 1839 en klokke, hvorpaa der ifølge Christie med mimuskler stod: *anno domini 1537 iacobus iohannis me fieri voluit ihesus maria anna is mi name.* Den omtalte Jakob Johannessøn er udentvil den samme, som nævnes paa en anden klokke fra 1508 (N. F. s. 701).

Kinn p., Svanø s. Paa det omtalte stenkors (N. F. s. 489) skal der være svage spor af runer (jfr. Urda II. 163).

Förde p., Førde s. Ved Bruland (N. F. s. 491) rettes „en hammer" til: et kileformet øxeblad. — Det strax nedenfor omtalte stykke broderede fløjl indkom i 1836 til Bergens Museum, men er fra nyere tid.

Jölster p., Helgheim s. Det ene ved Kjøsnes (N. F. s. 493) omtalte sverd kan ikke være det samme som det andet, medens dette udentvil er det samme, som det, der engang tilhørte Holck og skriver sig fra Jølster; det er fra kristelig middelalder eller senere tid, men de 4 bogstavlignende tegn, som finnes paa dets klinge, ere ikke runer.

Gloppen p., Bredem s. Begge de omtalte indskrifter paa det omtalte drikkehorn (N. F. s. 496) ere fra nyere tid og ligeledes de 3 bægere af valbirk.

Indviken p., Indviken s. Ingen af de ved Skoden (N. F. s. 496) omtalte sverd kan være ældre end reformationen; det ældste af dem er enegget og krumt og har paa hver side af klingen 5, 6 store bogstaver af samme slags, blot i omvendt orden; disse kan dog ikke, som Christie antager, være runer, endog af ældste slags, men fabrikmerker fra nyere tid.

Davik p., Rugsund s. Foruden de ved Rimstad (N. F. s. 500) omtalte sager fantes endvidere i samme haug 2 glasperler, 14 kljaastene og endel stumper af jern.

ROMSDALS AMT. — Vanelven p., Vanelven s. Paa et nes, kallet Ragnhildsbjerget, i gaarden Fiskaas udmark, fantes i

1866 endel angelsaxiske, tydske og kufiske sølvmynter (nu i universitetets myntsamling), i alt 22 nogenlunde hele og den yngste fra omtr. 1000.

Harham p., Harham s. De ved Langved og Flem (N. F. s. 533 f.) omtalte gravhauger, dels runde, dels aflange, ere ifølge P. Fylling endnu næsten urørte og udgjøre en stor mængde.

SÖNDRE THRONDHJEMS AMT. — Börsen p.,[1] Viggen s. Bautastenene paa Nøstom (N. F. s. 575) staa endnu, derimod sees intet spor mere af de omtalte gravhauger.

Melhus p., Melhus s. Paa chefsgaarden Gimse blev i 1865 opkastet en gravhaug, hvori kun fantes endel forrustede jernsager, hvis bestemmelse ej kunde skjønnes. — Strax østenfor Holan er der flere urørte gravhauger.

Hølandet s. I den omtalte gravhaug paa Ven (N. F. s. 830) blev ogsaa fundet et sverd, 1½ al. langt, og en dolkespids, som begge ligeledes indkom til Videnskabernes Selsk. samling.

Selbo p., Selbo s. Kirken (N. F. s. 589) har, som det kan sluttes, fra først af haft aabent loft.

NORDRE THRONDHJEMS AMT. — Nedre Stjördal p., Vernes s. Det har vist sig ved professor Ryghs senere undersøgelse af de omtalte helleristninger (N. F. s. 833), at der ikke finnes runer deriblandt.

Frosten p., Frosten s. Kirken (N. F. s. 619) er nu forladt, da ny kirke for sognet er opført.

Aasen s. Den i N. F. s. 623 note 1 omtalte gaard Fossingen maa være gaarden af samme navn i dette sogn, der netop ligger ved en bro over den fra Hoklingen udløbende elv. — Af de ved Strøm omtalte hauger traf professor Rygh i 1866 en hel del bevarede; de, som iagttoges, laa i en rad efter den højeste ryg af tangen; maaske finnes der endnu flere i den tykke skov, hvormed terrænet er bevoxet. — Paa en højde ovenfor Østre Huseby traf han en rad store hauger af forskjellig form.

[1]) Hvad der anføres under dette og Melhus prestegjeld er velvillig meddelt af hr. kjøbmand Fr. Buck i Throndhjem.

Verdalen p., Stiklestad s. Den ved Myr (N. F. s. 833) omtalte store gullfingerring er lig no. 381 hos Worsaae. Spydet er af bronse og fra bronsealderen; det kan derfor enten ikke have ligget i gravhaugen eller maa tilfællig være indkommet i denne, da den blev opkastet.

Yterö p., Eid s. Paassaahaugen (N. F. s. 645) ved kirken ligger tæt ved vejen, og paa selve haugen, ikke som Klüwer siger et stykke derfra, staar den omtalte bautasten, der har en indskrift af omtr. 10 utydelige runer af yngre slags.

Stod p., Egge s. Paa Gjævran (N. F. s. 658) skal der i udmarken paa en aasryg finnes en merkelig stensætning eller levning af en slags befestning, kallet Slottet.

Kolvereid p., Kolvereid s. I sognet (N. F. s. 675) fantes ifølge Christie en messingkjedel, som indkom til Bergens Museum.

NORDLANDS AMT. — Thjötö p., Thjøtø s. Ordene i 6te linje ovenfra (N. F. s. 677) „en af de andre o. s. v. fant" rettes til: i en af de andre blev fundet. I 18de linje rettes „(† 871)" til: II. († 1016).

Nesne p., Nesne s. Af kirkens alterskab (N. F. s. 679) er kun bunden bevaret, som er i Bergens Museum; de tre billeder ere, ifølge de nedenunder tilføjede indskrifter med minuskler, fra 15de hundredaar: til højre *sanctus Olaus*, til højre *sanctus Andreas* og midt imellem dem *sanctus Gregorius.*

Dvergberg p., Andenes s. Paa en klokke fra kirken (N. F. s. 692), som blev omstøbt i Throndhjem 1866, stod med minuskler en indskrift, som ifølge den meddelte gjenpart tildels maatte læses saaledes: *Egbertus* . . . . . . *p*[ræ]*ceptor in oestiveru*[m] *me fieri fecit anno xxxviii.* Aarstallet maa være 1438.

TROMSÖ AMT. — Throndenes p., Throndenes s. Presteboligen (N. F. s. 699) kalles paa et sted (N. Mag. II. 618) Bispegaarden. — Paa Roglen er der flere gravhauger, hvoraf der i en for 10 aar siden skal være fundet en „rustning med sverd og harnisk" (?). Ogsaa paa flere andre gaarde i sognet skal der være gravhauger.

Fortegnelse
over antikvariske Gjenstande, indkomne til Bergens Museum 1866.

1. Bøileformet Spende af Messing[1] med en Smule vedheftet Tøi, funden 1865 i en stensat Grav sammen med ubrændte Menneskeben tætved Kirken i Viks Sogn, Indre Holmedals Prestegjeld (No. 1815).
2. To Stykker af en Skjoldbule, to Stykker af et tveegget Sverd, et Spydblad, en Pil med Modhager, alt af Jern, fundet 1864 i en Haug, kaldet Haugsbakken, paa en Plads under Hauge i Haugs Sogn, Lærdals Prestegjeld (No. 1816—1819).
3. Et tveegget Sverd og et Spydblad af Jern, fundne 1863 i en Ager ved Pløjning paa Øvrebust i Stordals Sogn, Strandens Prestegjeld (No. 1820 og 1821).
4. Et enegget Sverd, en Stridsøx og en Pil af Jern, fra samme Sted som 3 (No. 1822—1824).
5. Sverd af Bronse i 3 Dele, Spidsen borte, for lang Tid siden fundet ved Pløjning og opbevaret paa Haaland i Stordø Prestegjeld og Sogn (No. 1825).
6. Ringspende eller Sølje af Messing, funden 1865 paa Jederen (No. 1826).
7. En Spydspids, 4 Pile, et Øxeblad og en Bøjle, alt af Jern, den sidste med 2 aabne Ører og 3 Ringe, fundne 1865 i en Stenrøs paa Eide i Graven Sogn, Ulvviks Prestegjeld (No. 1827—1830).
8. Stor oval hvid Glasperle, funden 1865 i en Ager paa Møklebust i Vasdal, Dale Sogn, Yttre Holmedals Prestegjeld (No. 1831). Ageren gaar over en Gravhaug, kaldet Tustehaugen, med et

---

[1]) lig den paa Indre Arne fundne (N. Fornl. 407).

Gravkammer, 7 Al. lang og 1¼ Al. bredt, hvori er fundet Levninger af Jernvaaben.

9. Et Øxeblad af Jern, et Stykke af en Skaal af Klæbersten og en Kljaasten (til en Væv), fundne 1865 ved at ryddiggjøre Tomten under et Hus fra 16de Aarhundrede, som var nedkastet af Sneskred, paa Haugse i Kinserviks Prestegjeld og Sogn (?) (No. 1832—1834).

10. To Meisler af Sten (Basalt), fundne 1865 paa Rinde i Fedjos Sogn, Lekangers Prestegjeld (No. 1835 og 1836).

11. Et Spydblad, Hestetænder og Konglomerat med Aftryk af et Sverd eller Spydblad, fundne 1865 i løs Jord paa Aakre i Ullinsvangs Sogn, Kinserviks Prestegjeld (No. 1837—1839).

12. Glasurne (No. 1840), funden 1856 sammen med Knappen af et Sverd i et Gravkammer, der var fyldt med fin Sand, paa Eide i Hove Sogn, Selje Prestegjeld (jfr. N. Fornl. s. 825).

13. En Sax af Jern og en Sten (Probersten), fundne i en tilforn udkastet Haug, Val- eller Vollhaugen, i Solvorn Sogn, Hafslo Prestegjeld (No. 1842 og 1843).

14. En pæreformet Jernsten med Furer, som krydse hinanden, brugt som Synkesten eller Vægtlod, da den vejer nøjagtig 8 Merker, funden 1865 i en Stenrøs eller flad Haug paa Fristad i Kleps Sogn og Prestegjeld (No. 1844).

15. En tærningformet Knap af Messing, omtr. 1 Tomme lang i hver Kant med et gjennemgaaende Hul, 9 Linjer i Tvermaal, funden 1864 paa Ødegaarden Thveiten under Hegelstad i Birkrems Sogn, Hellelands Prestegjeld (No. 1845).

16. En vel vedligeholdt og forsiret Urne af brændt Ler, funden 1865 sammen med Stykker af Jern og Messing i en Gravhaug paa Kalland i Nøstdals Sogn, Førde Prestegjeld (No. 1846).

17. Et Spydblad af Flint, 9¾ Tomme langt, fundet 1865, som det vistnok urigtig siges, i den saakaldte Thora Mosterstangs Gravhaug (N. Fornl. s. 354) paa Totland i Moster Sogn, Finnaas Prestegjeld (No. 1847).

18. En smukt arbeidet Hank af Bronse eller Messing med 2 Ører til en Kjedel, de sidste bladformede med fremstaaende Hove-

der paa Midten; funden for flere Aar siden i en Haug, som blev udgraven til Potetkjelder, paa Overrein i Beitstadens Prestegjeld (No. 1848).

19. En Guldbrakteat og Stykker af en Glasurne, fundne 1866 sammen med Stykker af en Lerurne og af et Sverd i en Haug med Gravkammer, opsat af Graasten, dækket med Heller, 6 Al. langt og 2 Al. højt og bredt, paa Vest-Ly i Thime Sogn, Ly Prestegjeld (No. 1849 og 1850).

20. En Øxehammer af Sten (Trap), brudt i Skafthullet, 3 Pilespidser af Flint og en Kile af Sten (Trap), fundne 1866 i Nærheden af en Kuppelstenshaug paa Aande i Klepp Sogn og Prestegjeld (No 1851—1855).

21. 3 Vægtlodder af Bly, det ene med Emalje, vejende 13 Lod 108½ Æs, hollandsk Vægt, det andet med Messingplade, vejende 6 Lod 57½ Æs, det tredje med indtrykte Huller, vejende 228¼ Æs, fundne 1866 i sumpig Jord 16 Tommer dybt paa Faarland i Haa Prestegjeld (No. 1856—1858).

22. En Smaløx og et tveegget Sverd af Jern, fundne 1866 ved Gravning af en Jordkjelder nær Søen paa Eide i Fortun Sogn, Lyster Prestegjeld (No. 1859 og 1860).

23. En Messingkjedel, funden for længere Tid siden paa Jæderen (No. 1861).

24. En Messingkjedel samt en Paalstav og 2 Smaløxer af Jern, fundne for flere Aar siden i en Gravhaug paa Re i Thime Sogn, Ly Prestegjeld (No. 1862—1865).

25. En Kile eller Øx af Flint, funden 1866 i en Bakke paa Halsnøklosters Gaard i Eid Sogn, Fjælber Prestegjeld (No. 1866).

26. 54 hele Sølvmynter og over 36 Stykker af lignende, fra det 10de og 11te Aarhundrede, fornemmelig af Ethelred II. og Knut den megtige og nogle tydske fra Ottonernes Tid, fundne 1865 paa Gjerde i Hyllestad Sogn og Prestegjeld.

27. En Fingerring af Guld, hvorpaa en siddende Figur, der holder foran sig et Kors med den Korsfestede, funden 1864 ved Pløjning paa Egge i Egge Sogn, Stod Prestegjeld.

28. En Medalje, støbt i Anledning af Slaget paa Bergens Vaag 1665 mellem den hollandske og engelske Armade.
29. En Paalstav og 2 Pilespidser af Jern samt 11 andre forskjellige Ting af Jern og Messing, fundne 1865 i en Haug paa Nes i Stedje Sogn, Sogndals Prestegjeld.
30. 200 hele og 148 brudte og halve Sølvmynter samt en Masse Smaastykker af lignende Mynter, ialt vejende 20¾ Lod, fra 10de og 11te Aarhundrede, største Delen Penninger af Ethelred II. († 1016), en af Knut den megtige, præget i London, 3 af den irske Konge Sigtryg Silkeskjeg (989—1035), 14 tydske, deraf 3 fra Ottonerne og en af Henrik II., og en græsk aldeles slidt, fundne 1866 under en Sten, som skulde bortryddes, paa Husmandspladsen Sleteid under Thjore i Sole Sogn, Haaland Prestegjeld.
31. Et Hagespyd og en Landsespids af Jern, fundne 1863 paa Hovland i Aardals Prestegjeld.
32. En Medaljon, hvori fremstilles Kristus paa Korset med Minuskelskrift omkring; har udgjort en Del af en i 1866 omstøbt Klokke fra Saude Kirke i Sand Prestegjeld i Ryfylke.

Fortegnelse over Oldsager, indkomne 1866 til Videnskabernes Selskab i Throndhjem.

1. Et Altarklæde fra Høilandets Kirke i Grong, vævet af grovspunden Uld og Lin med broderede Figurer af hvid Lintraad, formentlig forestillende de hellige tre Kongers Besøg ved Kristi Fødsel (No. LIX).
2. Et Sverd, en Øx, et Stykke af en Paalstav og et Stykke af en Skjoldbule, fundne i en Haug paa Sandvik i Selbo (No. LX).
3. Et Sverd, 3 Stykker af Sverd, 2 Spydspidser og 2 Øxer, fundne for 10—12 Aar siden, det første ved Egge i Egge Sogn,

Stod Prestegjeld, og de øvrige Sager i Tomten til den nye Hovedbygning paa Gjævran (N. Fornl. S. 658) i samme Sogn (No. LXI).

4. Et smukt arbeidet sølvindlagt Sverdfæste med en Del af Klingen og et løst Stykke af samme, en Spydod, omtr. 15 Tommer lang, samt et dertil formentlig hørende Stykke, omtr. 9½ Tomme langt, ved Skaftet, og et sammentrykket Stykke Jern, maaske Skaftstykket af et Spyd, fundne for nogle Aar siden paa Svenning i Stod (No. LXII).

5. Et Sverd eller en Kaarde, som det synes fra nyere Tid, funden paa Benberg i Leinstranden, Melhus Prestegjeld (No. LXIII).

6. Primstav fra Øien i Meraker (No. LXIV).

7. En Bronsenøgel, funden 1866 ved Gravning mellem Kapitlet og Domkirken, særdeles smukt arbeidet, Stilken splittet langsefter ved to paa hinanden perpendikulære Snit (No. LXV).

8. Figur af en Hest, synes at have været i Ilden, formentlig ifølge Holmboe et Vægtlod, funden saavidt vides paa Børstomten i Throndhjem (No. LXVI).

9. Morter og Støder af Messing fra 1597, med smukke Figurer (No. LXVIII).

10. Spydspids, 23½ Tomme lang, funden paa By i Børseskogn (No. LXIX).

11. Spydspids, Pilespids og 2 Fibulaer, fundne paa Rise i Opdal (No. LXX).

12. Et enegget Sverd med endel af Grebtungen, i 2 Stykker, omtr. 27 Tommer, en Øx, 7¼ Tomme høj, foran retlinjet, bagtil krummet, under Skafthullet 1 Tom. 2 Lin. bred, over det bredeste af Eggen omtr. 3¼ Tomme, en Øx eller Hakke med Skafthul gjennem Bredfladen, henimod 5 Tommer høj, 1 Tomme bred under Hullet, 2½ Tomme over Eggen, fundne 1865 eller 1866 ved Bortrydning af en Stenrøs og senere ved Pløjning paa Seierstad, Gjø-Øen, Fosnæs (No. LXXI).

13. Et cirkelformet Guldsmykke[1], 1 Tom. 8½ Lin. i Tvermaal, vegtigt omtr. 3½ Kvintin, fundet ved Arbeide i en Potetesager paa Vestvik i Beitstaden om Vaaren 1866. Smykket har paa Undersiden en ombøiet Rand, der tyder paa, at der tillige har været en Underplade. Det er langs Omkredsen paa Oversiden prydet med en snorformig Forsiring af tvende jevnsides løbende tvundne Guldtraade, hver af Tykkelse som en Traad Strikkegarn. Indenfor denne Rand er der Forsiringer af samme Slags Traad, der dels danne smaa Ringe af ¾ til 1 Linjes Tvermaal, ialt 12 og tilsyneladende uden bestemt Orden spredte omkring, dog saaledes, at de lade sig henføre til Grupper af tre og tre, dels fire ved Randen liggende Sløifer, omkring hvilke de smaa Ringe synes at gruppere sig. Midtpartiet optages af en Dragefigur med Vinger, som er udført af sammentvunden, temmelig fin Guldtraad og fæstet til en egen tynd Guldplade, som igjen er fastnittet til Hovedpladen. Omkring Dragefiguren sidder der 5 sorte Glasperler i Guldblikindfatninger, hvilke danne et uregelmæssigt Kors. Alle 5 Perler vare tilstede, da Stykket fandtes, men Finderen knuste den ene (No. LXXIII).

[1]) Træsnittet er taget efter en fra Samlingens Bestyrer senere indsendt fotografi. Arbeidet og forsiringsmaaden har, som det vil sees, adskillig lighed med no. 394 hos Worsaae, fra ældre jernalder men pladen med dragefiguren maa tydelig nok senere være tilnittet, da den paa flere steder overdækker forsiringerne. N. N.

Fortegnelse over den ved Aalesunds lærde Skole af Rektor Henrichsen anlagte Samling.[1]

1. En saakaldet Kljaasten (Vævsten), af almindelig Form og Størrelse, funden 1865 paa en flad stenrig Strand, kaldet Sejastranden paa Fastlandet i Haus Præstegjeld ligeoverfor Gaarden Hatland paa Osterøen.
2. En som en afrundet Sverdknap tildannet Sten, sandsynlig Granit, af Form som en paa Siderne fladtrykt Halvkugle, hvis Kant er skraat afsleben mod Centrum, 2 Tommer høj, 2¼ bredest og omtr. 1⅛ Tomme tyk; Undersiden danner en noget uregelmæssig Ellipse af 1¼ og ¾ Tommes Bredde; skal være funden i en Gravhaug paa Giskø.
3. Kile af Sandsten, meget vel tilsleben for Eggen, forresten utilhuggen og opløbende i en Spids af omtr. ½ Tommes Diameter, for Eggen 2¼ Tomme bred og afrundet, størst Tykkelse 1¼ Tomme, Længden 4¾ Tomme, funden 1866 i Dagen i en Udmark, fuld af Sten, paa Gaarden Sørnæs's Grund nogle Skridt fra Postvejen til Aalesund, Borgunds Prestegjeld.

De i sidste Halvaar 1866[2] til Universitetets Samling indkomne Sager, ældre end Reformationen.

1. Et tveegget Sverd, et Øxeblad, en Skjoldbule, en tveegget Spydspids og et Bidselmundbid, alt af Jern og af yngre Jernalders Former; fundet sammen i en Gravhaug paa Gaarden Tuven i Elverum Pgd., Hedemarkens Amt. Haugen var rund og ganske liden; den bestod af en Jordart, som fandtes lige i Nærheden (stiv Ler). Oldsagerne laa sammen i Haugens sydlige Kant tilligemed en hel Del brændte

---

[1]) Foruden de anførte sager opbevares i samlingen ogsaa en runesten (jfr. N. Fornl. s. 828).

[2]) For det første halvaars vedkommende er underretning given paa sine steder i N. Fornlevn.

Ben, der smuldrede hen ved Luftens Paavirkning; enkelte Benstumper sidde fastrustede ved Jernsagerne. Der var intet Gravkammer, men der havde dannet sig et tomt Rum omkring Oldsagerne i den tunge Lerjord. Haugen er endnu kun for en Del udgravet. Sverdet er sammenbøiet og Mundbidet har dobbelt Led; ellers er der intet usedvanligt ved Oldsagernes Form. — Gave af Dyrlæge A. Findsen (Samlingens No. 3839 —3843).

2. To smaa Kiler af Graasten, 5½ og 3" lange. (3844. 3845).
3. En Kile af Sandsten, 4" lang, firkantet i Tversnittet med afskaarne Hjørner; Eggen dannet ved skraa Slibning fra den ene Side. (3846).
4. En Kile af Flint, 3" lang. (3847).
5. Et skeformet Redskab af Flint (en saakaldet „skeformet Skraber"), meget regelmæssig tildannet (Fig. 1). Paa Bagsiden Spor af Flintblokkens naturlige Overflade. — Stykker af dette Slags er meget sjeldne i Norge; Universitetets Samling har kun et Exemplar foruden dette, af omtrent samme Størrelse, fundet paa Gaarden Braaten i Norderhov Pgd., Buskereuds Amt; et andet meget stort og ualmindelig smukt med næsten cirkelrundt Blad findes i Bergens Museum og hører til det store Fund af Flintsager fra Gaarden Grebstad paa Søndmøre, som omhandles i Urda I. 187 f. (3848).

Fig. 1. ½.

6. En liden simpelt arbeidet Spydspids af Flint med Skafttunge, 2" lang, Odden afbuttet, som det synes, ved Slid (3857).
7. Et ualmindelig svært Flintstykke, raat tilhugget i langagtig Form, spidst i den ene Ende og tvert afhugget i den anden; paa den ene Side er paa flere Steder Flintens naturlige Overflade bevaret; 9" langt, største Bredde 4", største Tykkelse 2". Muligt Emne til et Flintredskab f. Ex. til en tveegget Kniv eller Spydspids. (3851).

8. En 5" lang Hulmeisel af Sten (smuk graa Stenart med mørkere, tildels sorte Aarer og Nyrer), omhyggelig sleben overalt og smukt arbeidet. Flad, med skarpe Kanter paa den ene Side, hvorfra Hulingen er indsleben; de to andre Kanter er afrundede. (3850).

No. 2—8 er fundne paa forskjellige Gaarde i Klepp Pgd. paa Jæderen, Stavanger Amt; No. 2 (begge Stykker sammen) paa Gaarden Stangeland, 3—6 paa Grude, 7 paa Aande og 8 paa Sele, og skjenkede til Samlingen af Gaardbrugerne Carl Grude (No. 2), Johan Garmann Grude (No. 3—7) og Albreth Sele (No. 8).

9. En liden langagtig i den ene Ende gjennemboret Sten (Skifer), smalest i den gjennemborede Ende, 2" lang; ligner de saakaldte Proberstene. Funden paa nysnævnte Gaard Grude i Klepp, i Jord, som var taget fra en forlængst udgravet Haug fra Jernalderen. Gave af Gaardbruger Carl Grude. (3849).

10. En Lerurne af Urtepotteform, brudt i flere Stykker, men ellers saa fuldstændig bevaret, at man kan gjøre sig et Begreb om dens Form og Størrelse. Den har været 4" høi og havt en Vidde af 4½" øverst, men kun 3⅓" ved Bunden. Udvendig svag sort Glasur; Strege- og Punktzirater. Funden for længere Tid siden i en Gravhaug paa Gaarden Østre Bore, ligeledes i Klepp Pgd. Gave af Gaardbruger Johan Garmann Grude. (3852).

11. En væv skyttelformet Sten (hvid Kvarts), 3½" lang, raat arbeidet; paa den svagt buede Overside en Ridse, frembragt ved Slibning af et spidst Instrument. Funden i Nes Pgd. i Hallingdalen, Buskeruds Amt; Gave af Ole Olsen Tolvskaar. (3853).

12. Et tveegget Sverd, en tveegget Spydspids, et Øxeblad, Brudstykker af en Skjoldbule, et Knivblad, et Bidselmundbid, en Fil og Hadden til en af de almindelige skaalformede Urner af Klebersten, hvori endnu sidder en Stump af Urnens Rand, alt af Jern (yngre Jernalder). Fandtes i Juni 1866 i en rund Gravhaug paa Gaarden Vestre Rømen

i Løyten Pgd., Hedemarkens Amt. Haugen havde intet Gravkammer og bestod hovedsagelig af smaa Rullestene, blandt hvilke hist og her bemærkedes ildskjørnede Stene, saakaldte Bryggestene (se Folkevennen 1865 S. 322 og N. Fornl. S. 744). Længst nede i Haugen, omkring Oldsagerne, skal have ligget lutter Bryggesten. Gave af Gaardbruger J. Grøholt. (3858—3865).

13. En skaalformet Urne af Klebersten med Levninger af den tilhørende Hadde af Jern, udvendig stærkt sodet, et tveegget Sverd, en do. Spydspids, et Øxeblad, to Skjoldbuler, et Bidselmundbid, med dobbelt Led, et Par Stigbøiler, en Remspænde og to Rembeslag, alt af Jern, en Mængde Brudstykker af en Kam af Ben (temmelig lang, med Tænder blot til den ene Side, dannet af mange smaa Stykker, sammenføiede ved to sammennittede Tverplader), to halvkugleleformede Tavlbrikker af Ben af samme Form som Worsaaes Nord. Oldsager No. 464, og en liden Dyrefigur, ligeledes af Ben (yngre Jernalder). Fundet i Juni 1866 i en rund Gravhaug paa Gaarden Østre Alm i Stange Pgd., Hedemarkens Amt. Haugen skal ikke have havt noget Gravkammer; i Urnen laa „Aske". — Spydspidsen er bøiet; Sverdet har været sammenbugtet og har derved skilt sig i tre Stykker; Stigbøilerne er sammenklemte, saa at Bundstykket har bøiet sig opad og paa den ene er løsnet. Sverdets Parerstang, som er det eneste bevarede Stykke af Hjaltene, er prydet med ret smukke Slyngezirater, frembragte ved Indlægning med Sølv. Til den lille Dyrefigur (Fig. 2) vides intet Sidestykke at være fundet i Norge; den er nu meget skjør og paa flere Steder er smaa Stykker udfaldne. Mulig brugt som Spillebrikke. Gave af Gaardbruger Niels Alm ved Antikvar Nicolaysen. (3866—3875. 3933).

Fig. 2. ½.

14. Øxe af Sten med Skafthul, 4″ lang, funden i Jorden paa Gaarden Søndre eller Store Holm i Id Pgd., Smaalenenes Amt. Gave af Svend Hansen Berger. (3876).

15. Et eneggetSverd, nogle Brudstykker af et tveegget Sverd, et Stykke af Haandtaget af et tredie Sverd, to Stykker af en tveegget Spydspids, der sees at have været ualmindelig lang (over 1 Alen), et Øxeblad, et Sigdblad med sagtandet Eg, en Skjoldbule, en Tang og et Stykke af uvis Bestemmelse, alt af Jern (yngre Jernalder). Tangens Arme er før Nedlægningen afhugne med en Meisel strax ved Stiften; dens Tænder er krummede omtrent som paa det i AnO. 1858 Pl. II, 10 afbildede Exemplar. Fundet omkring 1861 i en Gravhaug paa Gaarden Ringnes i Stange Pgd., Hedemarkens Amt. Gave af Gaardbruger Kristen Ringnes ved Antikvar Nicolaysen. (3877—3885).

16. Et tveegget Sverd og en tveegget Spydspids, begge af Jern (yngre Jernalder), fundne i en Ager paa Gaarden Skjelver i Grue Pgd., Hedemarkens Amt, det ene Stykke i 1865, det andet i 1866. Spydspidsen er 18¼″ lang og har et meget svært Blad (dets største Bredde er 2¾″). Sammen med disse Sager fandtes et Knivblad af Jern og endel brændte Ben. Paa Ageren har været flere nu udjevnede Gravhauger. Gave af Gaardbruger Johannes Skjelver (3886. 3887).

17. En liden tveegget Kastespydspids af Jern (y. J.), 4¾″ lang. Indsendt uden nærmere Oplysning fra Eker Pgd., Buskeruds Amt (3888).

18. Brudstykker af en Lerurne, syv runde Tavlbrikker af Glas af samme Slags som de i Urda II, 390 og Pl. XIV, 6 beskrevne fra en Gravhaug paa Agvaldsnes, men noget mindre end disse (knap ½″ i Tvermaal), og sex Glasperler, hvoraf to Mosaikperler, de øvrige ensfarvede. Urnen, hvis Form nogenlunde kan skjønnes af Burdstykkerne, sammenholdte med et indsendt Rids af den, der var gjort ved Optagelsen af Haugen, da den endnu var hel, — er ualmindelig liden, kun 2¼″ høi, stærkt buget, udvendig svagt sort glaseret, prydet

med brede vertikale Furer paa Bugen. 4 af Tavlbrikkerne er af sort Farve og ugjennemsigtige, de 3 øvrige af gjennemsigtigt hvidt Glas med gulgrønt Skjær. Fundet omtr. 1861 i en rund Gravhaug paa Gaarden Sømnes i Brønø Pgd. paa Helgeland, Nordlands Amt. Haugen havde et stort firkantet Gravkammer af Sten. I to modsatte Hjørner af dette laa Stenplader paa Gravkammerets Bund; paa den ene af disse Plader stod den lille Urne, i hvilken Perlerne og Brikkerne laa, paa den anden en meget større Urne, som ødelagdes ved Optagelsen. Ældre Jernalder. (3889—3891).

19. Tre tveeggede Spydspidser, et Knivblad, to retvinklede Hængselbeslag, mulig hørende til Laaget af en Trækiste, alt af Jern, samt et lidet Stykke af en Lerurne og nogle Brudstykker af Jern, hvoriblandt skjelnes Levninger af en Skjoldbule. Fundet i en Langhaug paa samme Gaard som No. 18; dette Fund maa imidlertid efter Oldsagernes Form nødvendig henføres til den yngre Jernalder. (3892—3897).

No. 18 og 19 er indsendte som Gaver af Prokurator Holst.

20. En Guldbrakteat, af Vegt 1½ Kvintin; angives funden i Hølands Pgd., Akershus Amt, udentvivl paa Gaarden Tøyen, hvorfra Samlingen tidligere har faaet et større Fund af Guldsager (No. 1727. 1792—94), bestaaende af 12 Brakteater, 4 cylinderformede Guldperler og 2 Spiralringe. Den nu indkomne Brakteat er præget med samme Stempel som 7 af de tidligere indsendte. Forestillingen er af samme Art som paa de i Atlas f. nord. Oldk. Tab. IX afbildede Præg. (3898).

21. En Nøgel af Bronce eller Messing, 2" lang, med cirkelrundt Haandtag og Skjeg af samme Form som paa W. No. 466, en Form, som idethele hyppig er funden i Norge, enkelte Gange ogsaa i Grave fra den yngre Jernalder. (3899).

22. En liden Naal af Kobber med fladt, rundt, gjennemboret Hoved, 3" lang. (3900).

23. En Pilespids af Jern, 4¾" lang med fladt tveegget Blad og indrettet til at stikkes ind i Skaftet, rimelig fra hedensk Tid (yngre Jernalder). (3902 a).

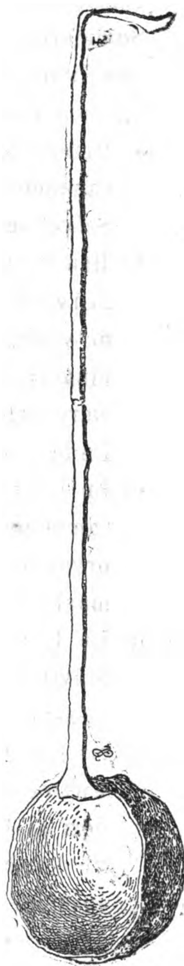
No. 21—23 er fundne paa forskjellige Steder paa Gaarden

Kvien i Hurums Sogn, Vang Pgd., Kristians Amt og skjenkede til Samlingen af Gaardbruger Kristoffer Nielsen Kvien ved Antikvar Nicolaysen.

24. To Pilespidser af Jern, af samme Form og omtrent samme Størrelse som No. 23. (3902 b, c). Ligeledes fundne i Jorden paa Kvien.

25. Et kileformet Øxeblad af Jern (omtrent af samme Form som det i Engelhardts Nydam Mosefund Pl. XV, 11 afbildede), 6" langt og ca. 1¾" bredt i Eggen. Fundet i August 1866 i en rund Gravhaug paa Gaarden Nordre Bunde, ligeledes i Hurums Sogn, ved en af Antikvar Nicolaysen foretagen Udgravning. Haugen, der laa nogle Hundrede Alen ret i SO for Gaardens Huse, var urørt; dens øverste Del bestod af store Stene; længere nede fandtes stenblandet Jord. Øxebladet laa midt i Haugen et Par Alen under Overfladen; nede paa Bunden af den blev truffet et lidet firkantet Gravgjemme, ¾ Alen i Kvadrat, omsat med fladere Stene og med Heller til Bundsten og Overligger. I dette laa paa Bundstenen Stumper af en Lerurne, Benstykker og Kul; Kul fandtes ogsaa omkring Gravkammeret. — Øxeblad af denne Form findes temmelig ofte i Norge, i Fund fra begge Jernaldre; i nærværende Tilfælde turde der være størst Sandsynlighed for, at ialfald Begravelsen paa Bunden af Haugen tilhører den ældre Jernalder. (3903).

Fig. 3. $\frac{1}{6}$.

26. Et Redskab af Jern (Fig. 3), bestaaende af et halvkugleformet Kar med et langt, til dettes indre Side fæstet fladt Skaft, der i den anden Ende er bøiet retvinklet nedad. Karrets Vidde øverst er 5—5½", dets Dybde

2″; Skaftets hele Længde 26½″ (det er nu brudt i to Stykker). Maaske brugt som Slev eller Øse. Er ogsaa fundet i Jorden paa Kvien for nogle Aar siden sammen med Pilespidser og andre Jernsager. Samlingen havde før 2 ufuldstændige Exemplarer, der begge mangle Skaftet, paa den til Karrets Rand naglede Del nær; de høre begge til større Fund fra yngre Jernalder. (3904).

No. 24—26 er Gaver fra Antikvar Nicolaysen.

27. Endel Smykkesager af Guld og Sølv (3905—3909), fundne Sommeren 1866 i en Røs paa Gaarden Ringnes i Stange Pgd. paa Hedemarken, liggende sammen under en større Sten tilligemed endel Sølvmynter.

a) Brudstykker af en eller maaske flere Halsringe af Sølv, sammensnoede af 8 Stænger, af Vegt tilsammen 30¾ Lod. Sølvet meget slet (4½ lødigt).

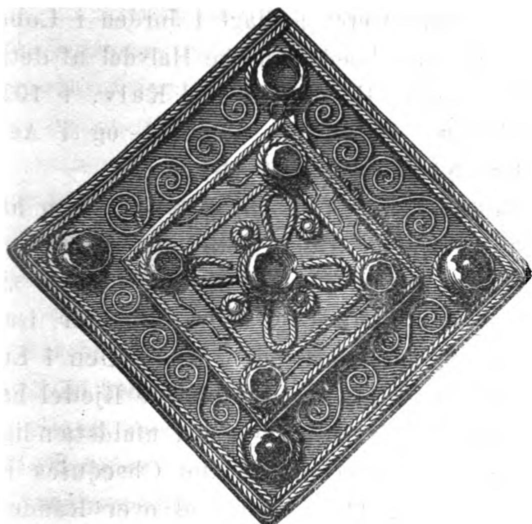
b) Brudstykker af en finere meget vel arbeidet snoet Halsring af Sølv, dannet af 6 Stænger. I Enderne af de to betydeligste Brudstykker er Lintraad indviklet mellem Snoningerne, øiensynlig i gammel Tid; selve Brudet maa altsaa være gammelt og Traaden bestemt til at binde de brudte Ender sammen. Vegt 3 Lod, 7 à 8 lødigt Sølv.

c) En liden oval Ring (Spændering?) af tyndt Sølvblik, ikke sammensluttet, med brede og flade Endestykker, der er prydede med Punkt- og Cirkelzirater. Dens største Tvermaal er 1″; Vegt ½ Kvintin, fint (15 lødigt) Sølv.

d) En Kjede af Sølv, ialt 28″ lang, flettet eller heklet af fin Sølvtraad; ender i to med Niello prydede Ormehoveder. I disse er fæstet en Ring af 1¼″ Tvermaal, paa hvilken løber en hul Kugle, hvori igjen en Dobbelthempe er befæstet. Kuglen og Hempen svagt forgyldte. Udentvivl bestemt til deri at bære et Relikviekors (den ligner meget Bærekjeden til det hos Worsaae No. 510 a afbildede Relikviekors, kun at selve Kjeden er af finere Traad og anderledes flettet). Vegt 5 Lod; ca. 15 lødigt Sølv.

e) Et firkantet fladt Smykke af Guld, underlagt med en Sølvplade (Fig. 4). Danner en Kvadrat af 2″ Side; langs Kanten

Fig. 4. $\frac{1}{1}$.

paaloddet to flettede Guldtraade og indenfor disse i Hjørnerne anbragt 4 i Guld indfattede runde Glasflusser. Midten indtages af en mindre, ligeledes kvadratisk Guldplade ($1\frac{1}{8}$″ Side), der ved Hjælp af underlagte bølgeformig bøiede Strimler af Guldblik er fæstet paa den større Plade, saaledes at den ligger $1\frac{1}{2}$ Linie over dennes Plan. Denne mindre Plade er ligeledes prydet med indfattede runde Glasflusser (en større i Midten og fire mindre i Hjørnerne). Paa begge Plader findes desuden paaloddet Zirater af enkelt og flettet Guldtraad. Af de 9 Glasflusser er nu kun 3 tilbage (alle blaa). Sølvpladen, som danner Bagsiden af Stykket, er fæstet ved Ombøining af den overliggende Guldplades Kanter. Arbeidet er temmelig raat; den mindre Plade noget skjævt paasat. Det hele ligner meget de firkantede Sølvprydelser („Støler"), som man i senere Tid i Norge har brugt paa Belter af rødt Klæde (de saakaldte „Stølebelter"). Nærværende Stykke maa imidlertid efter de Spor af Fæsteindretninger, der findes paa 3 Steder paa Bagsiden, antages at have været brugt som Spænde. — Vegt $2\frac{1}{4}$ Lod, hvoraf paa Sølvpladen antagelig kommer ca. $\frac{1}{2}$ Lod.

Af de sammen med disse Sager fundne Mynter var kun to saavidt bevarede, at de kunde indsendes til Universitetets Myntsamling. Den ene af disse er slaaet af Biskop Bruno af

Augsburg (1007—1029) i Keiser Henrik II. Tid (altsaa senest 1024); den anden, der er meget utydelig, synes imidlertid også at være tydsk og fra omtrent samme Tid. Det hele kan vel saaledes antages at have været nedlagt i Jorden i Løbet af 11te Aarh. — Paa Ringnes boede i første Halvdel af dette Aarhundrede en rig og anseet Høvding, Ketil Kalv, i 1024 gift med Olav den helliges Halvsøster Gunnhild, og i Aarhundredets senere Halvdel deres Søn Guthorm.

28. Brudstykke af en kjedelformet Urne af Bronce, som har sin største Vidde strax ovenfor Bunden og der danner en skarp Kant, men ovenfor indknibes noget og igjen udvider sig op imod Randen, en i norske Grave fra ældre Jernalder, især paa Vestlandet, meget ofte forekommende Form. (Den i Engelhardts Kragehul Mosefund Pl. IV, 24 afbildede Kjedel har vel oprindelig havt sammme Form; ligesaa det ufuldstændige Exemplar, som er afbildet i Nevilles Saxon Obsequies Pl. 16 øverst). Omtr. 6" høi og 11" i Tvermaal over Randen. Den sees at have havt tre i lige Afstand fra hinanden anbragte trekantede Ører, dannede ved Opadbøining fra Randen. Den har da ikke havt Hadde, men været baaret ved Hjælp af Snorer eller Kjeder. Funden for over 40 Aar siden i en Haug paa førnævnte Gaard Kvien med „Aske og noget Jernskrab". Fundet er efter en haandskreven Optegnelse af Klüwer omtalt i N. Fornl. S. 755. Man har senere flere Gange klippet Stykker af Urnen for deraf at gjøre Bjelder, hvorfor nu knap Halvdelen af den er tilbage. (3910).

29. Et Brudstykke af en Kjedel af Jern, som almindelig i norske Gravfund dannet af en Mængde smaa sammenklinkede Jernplader, Brudst. af et Sverdhaandtag og en Pilespids af Jern (y. J.). De to første Stykker fandtes Sommeren 1866 i en Haug paa Midt-Bunde, ligeledes i Hurums Sogn; ved en i Aug. s. A. af Antikvar Nicolaysen foretagen Eftergravning fremkom Pilespidsen og Bryggesten. Der havde været gravet i Haugen tidligere, og for 15-16 Aar siden skal man have fundet der en af de almindelige ovale skaalformede Spænder. (3911—3913).

No. 28 og 29 er Gaver fra Gaardbruger Thomas Kvien ved Antikvar Nicolaysen.

30. En Nøgel af Bronce (Fig. 5). Haandtaget pæreformet, hult,

Fig. 5. $\frac{1}{1}$.

med Zirater i gjennembrudt Arbeide paa begge Sider, i samme Smag som de paa ovale skaalformede Spænder almindelige. Ziraterne paa den ikke afbildede Side er ikke nøiagtig de samme, men vise samme Stil. Øverst oppe en liden gjennemboret Knop til Fæste for en Snor. Skjegget firkantet, glat, uregelmæssigt udtakket i den ydre Kant. Længde $3\frac{5}{8}$″. Udentvivl fra hedensk Tid. Funden Sommeren 1866 i en Ager paa Gaarden Elstad i Ringebo Pgd. i Gudbrandsdalen og skjenket til Samlingen af Edvard Elstad ved Prof. Dr. Schübeler. (3915).

31. To halvkugleformede Skjoldbuler, den ene halvfortæret af Rust, den anden 2″ høi og $5\frac{1}{3}$″ vid nederst, et lidet Stykke af en spæd, smukt arbeidet Lænke af uvis Bestemmelse, og tre Led af en af de almindelige Grydeskjerdinger (Lænker til at hænge Gryden over Ilden), de sidste indvoxede i en Trærod, alt af Jern, fundet ved Pløining i en Ager paa Gaarden Boru i Faaberg Pgd., Kristians Amt. Fundet synes at være en Levning af en Begravelse fra yngre Jernalder. Gave af Gaardbruger Kristoffer Boru. (3917—3919).

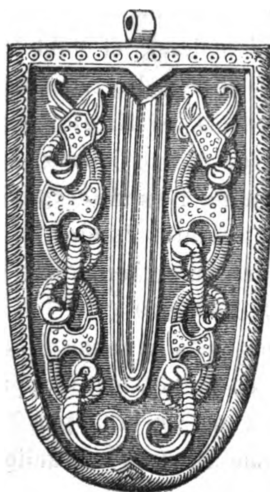
32. En halvmaaneformet Kniv af Flint, hvis krumme Side ikke er jævnt buet, men danner næsten en Vinkel, med Toppunktet midt paa Stykkets Længde. 6″ lang og 2″ bred paa Midten. Funden med 5 andre Knive af samme Slags og sedvanlig Form

ved Saune og Soli Brug i Rakkestad Pgd., Smaalenenes Amt. Gave af Student A. Lorange. (3920).

33. Kile af Flint, omhyggelig sleben; Stenens Farve gulgraa med mørkere Flammer og Aarer. Ved Banen er flere Stykker udflekkede rundtom, tydelig ved perpendikulært anbragte Slag. 7" lang og 3¼" bred i Eggen. Funden Høsten 1866 ved Gravning i en Kjelder i Theatergaden i Kristiania. Gave af Cand. juris Otto Aubert. (3921).

34. En Spænde og to medaillonformede Hængesmykker af Bronce, et Vegtlod af Jern, omgivet med en tynd Skal af Bronce, og 19 Perler af Glas af forskjellig Form, Farve og Størrelse, hvoriblandt en udmærket smuk cylinderformet Mosaikperle og og nogle dobbelte og enkelte smaa Perler af hvidt Glas, i hvis Masse er indstøbt tynde Blade af Guld eller Sølv (sml. Engelhardt, Thorsbjerg Mosefund S. 22; Perler af dette Slags forekomme ei sjelden i norske Fund). Alt fundet i en stor Gravhaug paa Gaarden Skedemo i Vegardsheiens Sogn, Gjerestad Pgd., Nedenes Amt. Haugen bestod af Jord, med enkelte store Stene hist og her; foruden de her nævnte Sager fandtes brændte Ben og nogle forrustede Jernstumper, som efter Finderens Skjøn maatte være af et Øxeblad (3922—3925).

Fig. 6. 1/1.

Spænden (Fig. 6) udmærker sig ved sin eiendommelige Form (kun eet Sidestykke er hidtil saavidt vides fundet i Norge, i en Gravhaug paa Stokke Prestegaard i Jarlsberg, se N. Fornl. S. 770), ved de ualmindelig smukt udførte Drageslyngninger, der afvige noget fra den yngre Jernalders almindelige Stil, og derved, at de ornamenterede Partier springe meget stærkt frem fra den glatte Bund. Stykket er forgyldt paa Forsiden. Naalen, der har været af Jern, er bortrustet, men dens Gjænge og Bøile er bevarede. — De to Bron-

cemedailloner (Fig. 7 **og** 8) **have Drageslyngninger** i **sedvanlig**

Fig. 7. ½.

Fig. 8. ½.

Smag og er forgyldte paa Forsiden. Fig. 8 er af gjennembrudt Arbeide. Samlingen havde tidligere 3 lignende Medailloner (No. 1672), tilhørende et Gravfund fra Gaarden Nomeland i Valle Pgd., Nedenes Amt (N. Fornl. S. 264); den ene af disse ligner fuldkommen Fig. 7, paa det nær, at Exemplaret fra Nomeland er gjennembrudt. — Vegtloddet er af samme Slags som de af Holmboe i Kristiania Videnskabsselskabs Forh. for 1864 S. 168—90 omhandlede, af Form som en Kugle med afplattede Poler. Det har paa de to Flader et Mærke af samme Slags som det i Holmboes Afhandling S. 173 e No. 7 anførte Lod, men med 3 istedetfor 4 Grene. Dets nærværende Vegt er 1½ Lod kølnsk (384 Æs), men det har tabt adskilligt ved Rust (dets oprindelige Vegt en Øre eller ca. 470 Æs?).

35. Et enegget Sverd af Jern, temmelig medtaget af Rust. Hjaltene har samme Form som paa W. No. 493, dog med den Forskjel, at øvre Hjalt kun bestaar af eet Stykke. Klingens Længde er 27½", Grebets 6". Fundet for ca. 14 Aar siden ved Grøftegravning paa Gaarden Disen i Østre Aker Pgd. ved Kristiania, tilligemed et svært Øxeblad af Jern. Gave af Gaardbruger Arnesen. (3926).

36. En Fingerring af Guld fra Middelalderen, af Vegt 53 Æs. Paa Forsiden fastloddet en oval Plade, hvorpaa i Relief en meget raa Fremstilling af den korsfæstede Kristus. Paa hver sin Side af denne Figur staa Bogstaverne *OE* i gotiserede Majuskler. Funden i Høsten 1866 ved Gravning paa Jernbanetomten i Kristiania. (3927).

37. Brudstykker af en Lerurne af grov Masse med isprængte Kiselstykker, sort i Brudet, udvendig graaagtig. Den har været temmelig stærkt buget og havt sin største Vidde lidt neden-

for Randen. 4½″høi, 3¼″vid i Bunden. Funden i Sommeren 1866 i en lav Gravhaug paa Gaarden Rød i Raade Pgd., Smaalenenes Amt; var ved Optagelsen fuld af brændte Ben. (Fra ældre Jernalder?). Gave af Gaardbruger Jørgen Rød. (3928).

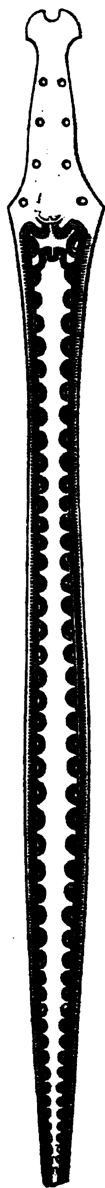
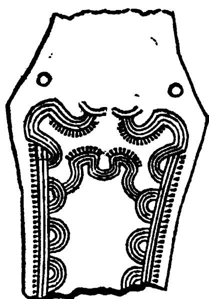

Fig. 9. ⅙.

38. Et Sverd af Bronce med flad Klinge og Skafttunge; Haandtagets Belæg har været fæstet til den sidste ved Hjælp af 9 Nagler, hvoraf de 8 nederste parvis stillede. Klingen paa begge Sider prydet med indgravede eller indslaaede Zirater langs Kanterne. Den største Del af Klingens Overflade er afskallet paa Grund af Ir; dog er overalt saamange Spor af Ziraterne levnede, at det med Sikkerhed kan sees, at de have fortsat sig lige til Odden og havt saadant Udseende, som fremstillet i Fig. 9 og i en særskilt Afbildning i større Maalestok af Partiet nærmest Haandtaget Fig. 10. Det yderste af Spidsen er afbrudt. Stykkets hele Længde er 25″, hvoraf paa Haandtaget kommer 4½″; Klingens Bredde ved det nederste Par Naglehuller 2″; dens største Bredde længere nede 1¼″. — Er fundet paa Gaarden Vaag i Nesne Pgd. i Helgeland, Nordlands Amt, i en Myr, ovenpaa den under Myrjorden liggende Sandbund. Det er saaledes vel det nordligste hidtil bekjendte Fund fra Broncealderen (Stedet ligger paa over 66° n. Br.); det, som kommer det nærmest, er et fra Snaasen Prestegaard, Nordre Throndhjems Amt, 2° længere mod Syd (N. Fornl. 658). (3930).

Fig. 10. ½.

39. Stenøxe med Skafthul, 7″ lang, funden paa Gaarden Øvre Velo i Jævnaker Pgd., Kristians Amt. Gave af Hans Helgesen Klæstad. (3931).

40. Enegget Sverd med Hjalt af samme Form som paa No. 35 og 30½" lang Klinge, Brudst. af en Skjoldbule, tre Pilespidser, en Paalstavspids, et Bidselmundbid, en Fil, et Bor, en Hvirvel til en Grydelænke, et Knivblad, bøiet saaledes, at det har kunnet bruges til Udhuling af Træ, og nogle Brudstykker, alt af Jern (y. J.). Fundet paa Gaarden Skumsrud i Birid Pgd., Kristians Amt, i en Stenhaug ca. 8" under Overfladen, og skjenket til Samlingen af Proprietær Melbye. (3934—3943). — Mundbidet har dobbelt Led og Sidestænger, de sidste i Form af bugtede Slanger, der paa den udadvendende Side er prydede med indtrykte Tverrifler og belagte med en tynd Bronceplade. Filen er usedvanlig stor (12" lang), af flad firkantet Form; Graderingen sees endnu tydelig paa flere Steder og viser sig at have været meget grund og uregelmæssig. Boret (8" langt) har den ene Ende skeformig tildannet, den anden indrettet til at stikkes ind i et Træskaft. Sidestykker til det sidste er kun trufne i nogle faa andre norske Gravfund fra yngre Jernalder.

41. Brudstykker af et tveeegget Sverd, et Øxeblad, en tveegget Spydspids med dybt indtrykte Liniezirater udvendig paa Falen (Skafthulingen) og flade trekantede Fremspring til to modsatte Sider nederst paa denne, en Skjoldbule, et Sigdblad (kun 6" langt, maalt efter Ryggen), en Tang, en Hammer og nogle Brudstykker, alt af Jern, samt Stykker af en af de almindelige skaalformede Urner af Klebersten (y. J.). Fundet i en Gravhaug paa Gaarden Indre Strand i Vanelvens Pgd. paa Søndmøre, Romsdals Amt, og skjenket til Samlingen af Kaptein F. Henriksen. Sverdets Hjalt har en zirlig, smækker Form og er belagte med en tynd Bronceplade med indpressede Tverrifler. Knappens øvre Del femkløftet. (3945—3952).

42. Brudstykke (Odden) af en Spydspids af Skifer, af samme Art som den i Nilssons Urinvånare første Bind (anden Udg.) Pl. III. No. 61 afbildede. Har været usedvanlig bred (mindst 2", der hvor det 2½" lange bevarede Stykke ender). Er fundet paa et Jordstykke nær Tromsø By ved Pløining; skjenket

af Apotheker J. Koht. (3953). — Spyd- og Pilespidser af dette eiendommelige Slags er ikke sjeldne i Norge; undertiden har man ogsaa fundet Knive af samme Stenart og af en særegen Form (rimelig brugte til Skindberedning). Disse Sager maa antages at tilhøre en anden Kultur og et andet Folk, end de almindelige velbekjendte Stenoldsager, der stemme i Form og Stof med Danmarks og Sydsveriges. De findes netop hyppigst i Tromsø og Finmarkens Amter, hvor de almindelige Stensager er yderst sjeldne; man kan saaledes vel med Rimelighed henføre dem til Lapperne.

43. Kile af Flint, 6" lang, usedvanlig vel sleben og smukt arbeidet, meget skjæv Eg. Funden Høsten 1866 paa Gaarden Voxen i Vestre Aker Pgd. ved Kristiania; Gave af Gaardbruger P. Voxen. (3955).

44. Stykker af en svagt buget Lerurne af Urtepotteform, rigt prydet med Strege- og Punktzirater og øverst oppe forsynet med en Gjord af Jern, Leret udvendig af graa Farve, sort i Brudet, gjennemæltet med tynde Fliser af Sten (rimelig Asbest); to smaa Stykker af en Kam af Ben af vanlig Form; en Paalstavspids af Jern med Levninger af et Træskaft, der sees at have været ombøiet i ret Vinkel, samt smaa Stykker af et tveegget Sverd af Jern og nogle ubrændte Menneskeben (y. J.). Fundet Sommeren 1866 i en Gravhaug paa Gaarden Roglen i Throndenes Pgd., Tromsø Amt, tilligemed en liden Levning af en Ring „formodentlig af Guld“ (vel snarere af Bronce) og en „kunstig Sten“. Haugen bestod af Sten; omtrent 2 Alen under Toppen fandtes et Skelet og ved dette Oldsagerne. Finderen lod Oldsagerne ligge og kastede Graven til igjen; da han senere efter Anmodning af Foreningen til Norske Fortidsmindesmerkers Bevaring, som han havde tilmeldt Fundet, igjen grov dem ud, fandtes de derfor i meget beskadiget Tilstand. (3956—3960).

45. En liden Hestefigur af Kobber, af det Slags, som antages for Vegtlodder (se Holmboes Program: Norske Vegtlodder fra Middelalderen). Dette Stykke har imidlertid et temmelig

nyt Udseende og afviger i Stil og Forarbeidelsesmaade adskillig fra de hidtil bekjendte Exemplarer; dets Vegt (9½ Lod) passer heller ikke. Det maa derfor vel være eftergjort, dog neppe med den Hensigt at afhænde det som Antikvitet, men snarere til Brug i overtroisk Øiemed; disse jordfundne Dyrefigurer har nemlig paa mange Steder været Gjenstand for alskens Overtro.[1] Er kommen fra Gaarden Berge i Vang Pgd. i Valdres, hvor den efter Sigende er funden i Jorden. (3964).

46. To Kirkeportaler af Træ med Udskjæringer i vanlig Smag, oprindelig ret smukke, men nu meget forvitrede. Har været bevarede ved Øye Kirke, Vang Pgd. i Valdres og har tilhørt Sognets for længe siden nedrevne Stavekirke. (3965. 3966).

47. Ligsten fra Middelalderen, 68" lang, aflang firkantet, forresten temmelig uregelmæssig tildannet. Langs den ene lange Kant staar en Runeskrift fra sen Tid, der maa læses: *Her huilir þora modir eirix prest. Pater noster.* — Ligeledes fra Øye Kirke. (3967).

No. 46 og 47 er skjenkede af Sognets Kommunestyrelse paa Foranledning af Foreningen til norske Fortidsmindesmerkers Bevaring.

48. Endel Formstene af Tegl fra Middelalderen, fundne ved Tønsberg, dels i to Ruinhobe paa Slotsbjerget, der udentvivl er Levninger, den ene af Michaelskirken, den anden af et Kastel (enten det af Haakon Haakonssøn byggede saakaldte Gøtakastel over Danakleven[2] eller ogsaa det, som Magnus

[1]) I Bergens Museum findes saaledes en Oxefigur af Kobber, der før bevaredes i Rauland Pgd. i Thelemarken og der efter troværdig Beretning endnu for en Menneskealder siden brugtes til Lægedom for Mennesker: man filede smaa Spaaner af Figuren til indvendigt Brug. For et Par Aar siden indsendtes en liden Hestefigur af samme Slags fra Gudbrandsdalen til Univ. Samling; den havde længe været benyttet som Lægemiddel for syge Kjør, idet man hængte den i en Snor om Dyrenes Hals. Sml. N. Fornl. 430 n. 2 og 771.

[2]) Haakon Haakonss. S. Kap. 333.

Lagabøter 1276 byggede *„fyrir sunnan Breiðustofu á Túnsbergi“* [1]); — dels i en Grushob paa Skibsreder Lerches Løkke udenfor Byen, hvilken sidste med Grund antages at være opstaaet af Affald fra et gammelt Teglbrænderi (udentvivl det, som har leveret Materialierne til Bygningerne paa Slotsbjerget). Sml. N. Fornl. 189. 768 Gave af Skibsreder Lerche gjennem Foreningen til norske Fortidsmindesmerkers Bevaring. (3968).

[1]) Isl. Ann S. 154.

Aarsberetning for 1866.

Den i forrige Aarsberetning omhandlede Restaurationsplan for St. Svituns Kirke i Stavanger har senere paa Grund af Direktionens derom afgivne Erklæring undergaaet flere Forandringer, hvorved den sterkt har nærmet sig til det af Direktionen vedtagne Udkast, om den end ikke ganske falder sammen dermed. Der har dog ikke været Tale om at foretage Noget, hvorved Kirkens oprindelige Dele væsentlig vilde lide, og det er egentlig kun dette, som Foreningen efter sit Øjemed maa søge forhindret. Restaurationen er siden April Maaned dette Aar i fuld Gang. Efter Direktionens Anmodning er Kirkegaarden bleven undersøgt imellem Koret og det gamle Kapel ved den lærde Skole, uden at man dog traf noget Spor af den underjordiske Gang, som i gamle Dage skal have forbundet disse Bygninger. De Gravstene og Ligkisteplader, alle yngre end Reformationen, som fandtes ved Rydningen af Kirken, ville for Fremtiden faa sin Plads i Kjelderen under Koret.

Som anført i forrige Aarsberetning, fattede det sidst forsamlede Storthing følgende Beslutning: „Regjeringen bemyndiges til at stille til Disposition for Foreningen til Norske Fortidsmindesmerkers Bevaring en Sum af indtil 1600 Spd. til Erhvervelse af Borgunds Kirke i Lærdal, under Forudsætning af, at Kirken befindes at være i en saadan Tilstand, at den for en længere Fremtid kan bevares i sin nuværende Form, og under Betingelse af, at dens Vedligeholdelse bliver Statskassen uvedkommende“. Til Følge heraf lod Direktionen undersøge Kirken ved en Arkitekt, som erklærede, at Bygningens Tilstand ikke giver Anledning til Frygt for, at den jo kan blive staaende endnu i mange Aar, og Foreningen erholdt derfor af Regjeringen udbetalt den bevilgede Sum mod Forpligtelse til at overtage Bygningens Vedligeholdelse. Efterat Sognets nye Kirke er fuldført, antagelig i dette Aars Høst, vil den gamle blive overdragen til Foreningen og, naar Omstændighederne tillade

det, restaureret. Den gamle Klokkestøpel, som derimod fremdeles bliver Menighedens Ejendom, da den skal benyttes ogsaa ved den nye Kirke, vil Vedkommende blive forpligtet til ikke at lade forandre eller istandsætte, naar det maatte tiltrænges, uden efter Direktionens Anvisning.

Til Fuldførelse af den ifjor paabegyndte Udgravning af Selje Klosters Ruiner har Foreningens throndhjemske Filialafdeling ogsaa for indeværende Aar faaet overladt hele den Medlemskontingent, som falder i dens Distrikt. Det er derhos bleven henstillet til Filialafdelingens Direktion at søge de merkelige Stenkredse ved Egge og Hegge i Stods Prestegjeld om muligt fredede, samt at sørge for Bevaringen af Portalet i Logtu nedlagte Kirke og af den gamle Stue paa Uf i Rennebo, den sidste efter Omstændighederne saaledes, at den enten bliver staaende paa Stedet, eller at dens udskaarne Dele føres til Throndhjem for at indlemmes i Videnskabernes Selskabs Samling.

Da Direktionen erfarede, at den gamle Merkesten med Runeindskrift, som staar paa Bergermoen ved Grensen imellem Hadeland og Ringerike, ved Kaadhed var brækket, blev Aftale truffet med Ejerne om at faa det afslagne Stykke af Stenen igjen opsat.

Efter Anmodning fra Vergen for St. Mariekirke i Bergen har Direktionen givet en Oversigt over, hvad der i Fremtiden bør gjøres, for at Restaurationen af Kirken i sin Helhed kan siges gjennemført.

Ifølge Opfordring fra Ejeren af Utsten besluttede Direktionen at anvende, hvad der maatte udkræves, for at bevare den derværende Klosterkirkes merkelige Ruiner mod Ødelæggelse i Fremtiden, navnlig ved Borttagelsen af Trærødder og ved Murenes Afdækning. Med Udførelsen heraf har Hr. Arkitekt F. von der Lippe i Stavanger velvillig tilbudt sig at ville have Tilsyn.

Fra Gaardmand Thorkel Nielsen Fuskeland ved Mandal har Foreningen faaet i Gave et interessant Fund fra den ældre Jernalder, som igjen er bleven overdraget til Universitetets Samling.

For Foreningens Regning er optaget et Kort over den store Samling af Gravhauger, som findes ved Nordre Kaupang i Tjødling

Prestegjeld (det gamle Skiringssal) og som det er Hensigten at lade udgrave i den nærmeste Fremtid.

I forrige og indeværende Aar ere de gamle Stavekirker i Fedjos eller Rinde, paa Stedje og i Aardal, alle i Sogn, blevne nedtagne for at give Plads for nye Kirker paa de samme Tomter. Om Nedtagelsen af Rinde Kirke var Direktionen uvidende, og selv om den forud havde været bekjendt dermed, vilde den dog ikke været tilbøjelig til, ligesaa lidt som dette var Tilfældet ved de to andre Kirker, at gjøre nogen Opofrelse for, hvis det var muligt, enten at faa den bevaret paa Stedet eller flyttet til et andet Sted. En saadan Bevarelse af alle vore Stavekirker vilde nemlig, om den forøvrigt i sig selv maatte være ønskelig, langt overstige Foreningens Kræfter. Foreningen faar derfor indskrænke sig til at bevare kun de merkeligste af denne Slags Bygninger, og dertil hørte ikke nogen af de anførte, og for de øvriges Vedkommende til at lade tage Tegning deraf, hvad forlængst er skeet, samt at sørge for, at deres med merkeligere Udskjeringer prydede Dele og andre i dem forefundne Antikviteter blive indlemmede i et af vore Museer. Rinde Kirke frembød i denne Henseende ikke noget af særegen Interesse, og af Stedje Kirke vil ved Direktionens Mellemkomst dens store og rigt udskaarne Portal blive overdraget til Bergens Museum tilligemed Fodstykket af en Stav med Runeindskrift. Hvad Aardals Kirke angaar, vil Menigheden selv opbevare dens Træverk, derunder indbefattet det udskaarne Portal, for engang i Fremtiden, naar Kommunens Midler maatte tillade det, at reise Kirken op igjen paa et andet Sted i Prestegjeldet. Derimod ville flere Antikviteter af stor Interesse, som enten tilforn vare bekjendte eller først fremkom under Bygningens Nedtagelse, ved Direktionens Mellemkomst blive indlemmede i Bergens Museum, nemlig: 3 vel vedligeholdte Antependier af Træ med Temperamalerier, et Skab fra Rundbuetiden, det eneste i sit Slags i Landet, en Tøndehvelving af Bord med Malerier fra Middelalderen, hvortil et noget lignende Sidestykke kun haves i Thorpe Kirke i Hallingdal, samt 2 smaa Runekjevler og et lidet Stykke af en Stav, ligeledes med Runeindskrift. Efter Nedtagelsen af Kirken fandtes og-

saa under Gulvet endel Myntstykker af Sølv, hvoraf 5 dansk-norske eller tydske, alle yngre end Reformationen, samt 100 norske fra det 13de og 14de Hundredaar, deraf 15 egentlige Mynter og 85 Brakteater. Ogsaa disse ville blive overdragne til Bergens Museum, forsaavidt ikke Universitetets Myntkabinet maatte ønske at erholde dem.

Da det vil være af Interesse i hver af Foreningens Aarsberetninger at kunne give en Oversigt over de Sager, som i det nærmest foregaaende Aar ere indkomne til Landets forskjellige Oldsamlinger, har Direktionen i den Anledning henvendt sig til disse Samlingers Bestyrelser, som ogsaa for Fremtiden velvillig har givet Løfte om at indsende til Foreningen saadanne Fortegnelser.

Den Afgang, som i Aarets Løb har fundet Sted blandt Foreningens sedvanlige Medlemmer, er næsten opvejet ved Tilvexten, saa at det samlede Tal af Medlemmerne nu er omtrent som ved samme Tid ifjor.

Af de af forrige Storthing til Foreningen bevilgede 800 Spd. ere efter Bestemmelsen 500 Spd. udbetalte til Antikvar N. Nicolaysen.

Selskabets Kassebeholdning udgjorde, som Regnskabet viser, ved Enden af 1866 270 Spd. 75 ß, der indestod i Kristiania Kreditkasse.

Ved Kassererens Regnskab for 1866 har Selskabets Revisorer Intet fundet at bemerke.

Regnskabet for 1866 viser en samlet Indtægt af 1225 Spd. 47 ß, nemlig:

Kassebeholdning fra 1865 .	337	Spd.	17 ß
Hs. Maj. Kongens Bidrag .	25	—	„ -
Indbetalte Kontingenter og Restancer	858	—	12 -
Indvundne Renter	5	—	18 -

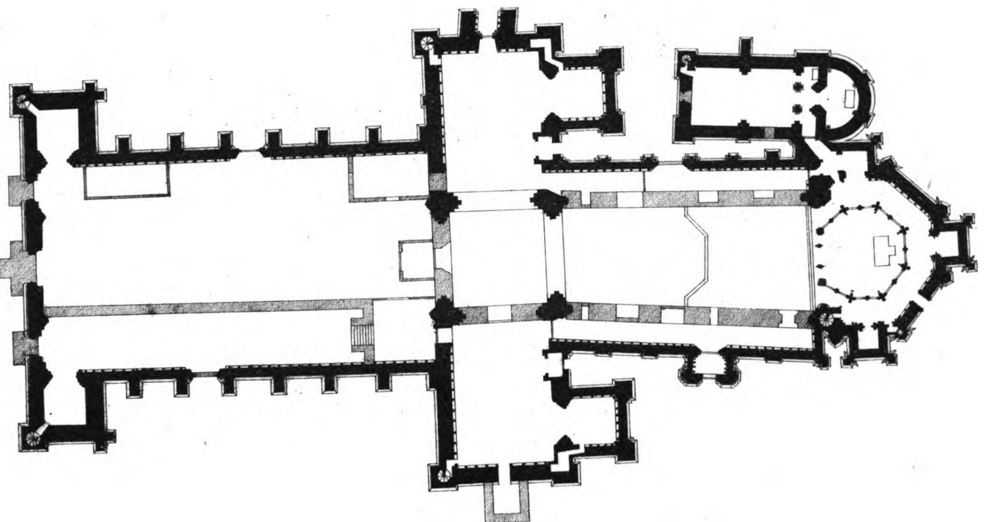
Udgifterne vare:

1. **Anvist til Filialafdelingen i Throndhjem**	173 Spd.	37 ß	
2. Sekretærens Løn	40 —	„ -	
3. For erhvervede Tegninger	46 —	„ -	
4. For Trykning, Lithografering, Indbinding og Papir . . .	557 —	104 -	
5. For Porto, Fragt, Inkassation og Avertissementer m. m. .	58 —	113 -	
6. Kassererens Tilkommende .	78 —	78 -	
	954 Spd.	92 ß	
Kassebeholdning den 31te December 1866 . . .	270 —	75 -	
			1225 Spd. 47 ß.

N. Nicolaysen. **O. Rygh.** **S. Bugge.**
H. Huitfeldt. **Chr. Christie.**

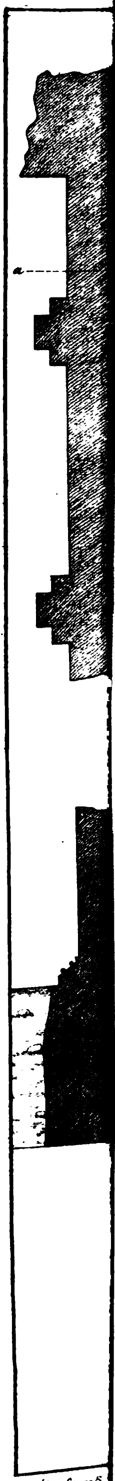
Indhold.

I.

C. Kreftmg del.

Holck's Atelier

a
Krefting

Foreningens Kommissionærer.

Aalesund.	Prokurator Sanne.
Arendal.	Boghandler E. Omholt.
Bergen.	Adjunkt Nielsen.
Bodö.	Distriktslæge Arntzen.
Brevik.	Kjöbmand Albretsen.
Dröbak.	Kjöbmand H. H. Parr.
Ekersund.	Overtoldbetjent Bodom.
Farsund.	Boghandler Osmundsen.
Fredrikshald.	Overlærer Andersen.
Fredriksstad.	Byfoged Berg.
Grimstad.	Kjöbmand M. S. Petersen.
Hammerfest.	Amtmand Holmboe.
Horten.	Kapiteinl. Geelmuyden.
Kongsberg.	Byfoged Hoffmann.
Krageró.	Handelsmand Kittilsen.
Kristiania.	Adjunkt Siegw. Petersen, Grosch's Gaard, Torvet
Kristianssand.	Adjunkt Nygaard.
Kristianssund.	Stadslæge Tönnessen.
Langesund.	Overtoldbetjent Berg.
Laurvik.	Rektor Hysing.
Lillehammer.	Apotheker Grundtvig.
Mandal.	Cand. jur. Edv. Kraft.
Molde.	Kjöbmand B. Width.
Moss.	Overretssagförer Bredal.
Risör.	Overretssagförer Horn.
Sandefjord.	Inspektör Boetius.
Sarpsborg.	Overretssagförer Grimsgaard.
Skien.	Postmester Dietrichson.
Stavanger.	Konsul Jacob Sömme.
Throndhjem.	Regnskabsförer L. Dons.
Tromsö.	Postmester Nielsen.
Thvedestrand.	Toldkasserer Tønsberg.
Tönsberg.	Sagförer Erlandsen.
Vadsö.	
Stockholm.	Boghandlerne Samson & Wallin.
Göteborg.	Dampskibsexpeditör Konow.
Kjöbenhavn.	Boghandler Gad.

NB. Nye tiltrædende Medlemmer erholde for **1 Spd.** Norske Fornlevninger 3—5 Hefte, 2) Norske Bygninge Fortiden 3—6 Hefte, 3) Foreningens Aarsberetninger 1861—1866. Mod **desuden at betale 1 Spd. 4** (eller ialt **2 Spd. 48** β) faaes ogsaa Norske Forn ninger 1—2 Hefte. Man henvende sig til Kassere Adjunkt Siegw. Petersen, Grosch's Gaard, Torvet.